

Conferința Națională

a Partidului

TOTUL PENTRU OM

Peste câteva zile, Conferința Națională a Partidului va marca istoricește un nou punct de referință în procesul nostru ascendent de edificare socialistă.

Evenimentul este așteptat cu nerăbdare și efervescență intens productivă, pe toate planurile, în toate sectoarele de activitate. Întregul nostru popor, ca un singur om, își demonstrează încă o dată uimitoarea sa vocație a muncii, pilduitorul său devotament și uriașa sa forță de realizare.

Odată mai mult, în preajma Conferinței, ne-am putut afirma luciditatea și simțul nostru de răspundere, clarviziunea și caracterul concret al expresiei noastre sociale. Faptul că în forum-ul Partidului Comunist se vor dezbată problemele-cheie ale societății românești contemporane, atestă realitatea evidentă că în accepția noastră partinică politica înseamnă om, sensul politicii se află numai în creșterea spre ideal a noțiunii de om, că, în sfârșit, politica partidului nu poate fi concepută în afara grijii pentru prezentul și viitorul omului.

Relația partid-om este adevărul cel mai categoric pe care Conferința Națională vine să-l reamintească, să-l întărească, să-i traseze noi perspective. Când fiecare, de la locul său de muncă, se angajează să realizeze planul cincinal în patru ani și jumătate, faptul nu are în el nimic festiv ci, dimpotrivă, se înscrie pe linia maturității de acțiune de care dă dovadă poporul nostru oricîteori partidul și patria îi cer aceasta. Perfecționarea, idee atât de frecventă în preocupările noastre din ultimul timp, reprezintă în fond o sinteză a concepției pe care o avem despre muncă, o direcție în care ne includem sensul integral al activităților noastre.

Totul pentru om — aceasta e semnificația nobilă a Conferinței Naționale a Partidului.

Pentru prosperitatea spirituală și materială a acestei îndrăgite țări, comuniștii semnează încă un act esențial al istoriei românești în mers.

GEORGE LESNEA

Destin românesc

Cît pe-acest pămînt trăiești,
Cc-i sortiit minuni să nască,
Patria să-ți-o iubești
Ca pe-o casă părintească.

Ei să te inchini tăcut
Și luînd lumina-n samă.
S-o iubești ca pe-un sărut
Binefăcător, de mamă.

Patria să-ți fie steag,
Care-l poartă-n brațe munții.
S-o cinstești trudind cu drag,
S-o înalți cu rivna frunții.

Ca un sfînt parfum de tei,
Patria își poartă pașii.

Te-nțîlnești sub cerul ei
Cu străbunii și urmașii.

Fii ostaș și muncitor,
Gospodar pe o moșie
Cc-i și-a ta și-a tuturor:
Mindra noastră Românie!

S-o iubești ca peștii-un riu
Și ca vîntul serii stuhul.
Cum iubește șesu-un griu
Sau ca pasărea văzduhul.

Ea să-ți fie adevăr
Și fior ce-n veci nu seacă,
Cum ai dezmierdă un păr
Care umeri albi îmbracă.

Lîngă dînsa orișicînd,
Să urcați prin vreme treapta.
S-o iubești cu-ntregul gînd
Și cu vorba și cu fapta.

Ea să-ți fie drum deschis
Către-un pisc cu cerul zeghe.
Ea să-ți fie dor și vis
Ea să-ți fie somn și veghe.

Sub al nopților senin,
Să citești prin anii teferi,
Auritul ei destin
Scris cu slove de Iuceferi.

D. GHIAȚĂ :

„Țărănci la sfat”

PETRE MĂLCOMETE :

Perspective ale cercetării

în științele sociale

pag. 3

Ghiață

A plecat dintre noi marele meșter din Colibași.
Pilcure de țărani în țiguri, sau doi cite doi, în dialoguri mute și lungi cît veacurile, ceruri și dealuri încercate de cortegii și de nori vineții, ulcele sârmane cu flori de cîmp și iarăși grupuri de țărani, compacte, ca o obsezie. Țăranii lui Ghiață, așa cum stau ei în pilcure dese, poartă însemnele universului, cînd acesta înseamnă dialogul omului cu semenul său. Metafora predilectă a lui Ghiață e grupul. Un grup compact, structurat sculptural, integrîndu-se compoziției, așa cum s-ar integra un grup de coloane templului. Peisajul însuși e un mare templu clasic, fără cusur, ireproșabil ca alcătuire, iscat din priciperea omului înzestrat cu darurile veșnice ale pămîntului. Pămîntul contează.

L-am cunoscut pe meșter în casa de pe Dr. Clunet. În fața unui pahar de vin rar, adus în sticlă brumată și mîngîiat, înainte de desfundare, de mîinile sale bune.
— Griu s-a făcut la voi, anul ăsta?, mă întrebă
— S-a făcut.
— Dar porumb?
Ducă-se-ncolo deci de meșteșugite și poleite vorbe de exageză. Pămîntul, pămîntul contează.
— Cît griu s-a făcut?
— Alit și-atit...
— Bine că s-a făcut.
Spiritalitatea românească îi păstrează pentru totdeauna un loc de mare prestigiu în panteonul ei de marmură.

Val GHEORGHIU

VIRGIL CARIANOPOL:

Viorile vârstei

Const. CIOPRAGA

Un volum de Virgil Carianopol, publicat acum trei ani, purta titlul Cîntec de amurg. Un ciclu dintr-un alt volum reunca Cîntec interzise iar în ansamblul creației denotativul cîntec se repetă de aproape treizeci de ori. Multe alte pagini se înscriu în aceeași sferă, demonstrând că pentru Virgil Carianopol poezia este în mod precumpănit cîntec. Un discurs șoptit, apropiat de elegie, un mod de confesiune și amintire, astfel că biografia poetului, transfigurată muzical, stă neîntrerupt sub semnul sunetului. Cel mai nou volum, Viorile vârstei (Ed. Eminescu, 1972), confirmind o vocație a monologului în surdina, este un volum de recapitulări cu un subliniat fond reflexiv, o carte-sinteză, în care o conștiință se autoscrutează, iar vorbele traduc deplina sinceritate. „Toate, toate cite-au fost odată./ Cite de prin lume au venit/ Și senin și vreme-ntunecată./ După frământări s-au limpezit”, — încît de-țasat, calm, poetul are ținuta unui horatian, adică a unui contemplativ de structură clasică. Timpul, devenirea, moartea îl preocupau și înainte, însă acum perspectivele au reverberații mai grave, rezumind o experiență existențială împăcată de sine: „Toată lumea astăzi o iubesc”. Efortul poetic nu merge în direcția noutății de expresie, ci în aprofundarea dezbaterii, paralel cu tentația de a conferi lucrurilor o aureolă de simplitate. Iată pentru ce cîntecul, cu vechi antecedente în lirica populară, era potrivit unui temperament delicat ca acela al lui Virgil Carianopol, care cultivă — cum însuși lasă să înțelegem — discreția maximă: „O poezie s-a ținut după mine./ Înaltă, lăcută, sfioasă...”. Eminescu, rămîne perpetuu, marele model, demiurgul „tăcut și gînditor”, proiectat pe fundalul unui timp al eternității și prefacerii: „Ii spui lui Eminescu/ Teiului îi spui la fei” (Cîntec).

Înainte de a fi un analist al realităților intime, acest poet e un exponent al sufletului popular, cu un fond etnografic luminos, respirînd un clan simpatetic cuceritor. În limbajul său frapează o figurație legată de un anumit cadru patriarhal, de unde referințele cu rezonanță oltenescă („piine-n țest”, un „vin cum e rubinul/ care-a copilărit la Drăgășani”) sau metaforele general folclorice („Pe scoarțe și macate oltenesci”, oamenii așează la porți, drept ofrandă trecătorilor: „Grămezi de prune, mere, nuci și pere./ În străchini de Oboga, strămoșești...”). Tablouri de tipul Datină, Obicei și altele au culoarea unor stampe de Ion Pillat, însă cu tonalitate proprie. De pe munte (Seară la Predeal), ochiul descoperă imaginea „chipuri de baladă”; din alt munte, istoria trimite ecouri lungi: „le trebuie decenii pin-se sting”. Între balade și doine, Virgil Carianopol e mai înclinat spre acestea din urmă. Înaintații dirzi, haiducii, ceji „ce făcură țara”, sînt niște fantome iubite, fixate în frescele amintirii, și cum la evocatorul lor primează dispoziția elegiacă, epicul se destramă înainte de a începe, înlesnind fantazarea lină. La sosirea primăverii, înțitul impuls vital e unul tonic, în concordanță cu jubilația generală: „Coșoii cîntă și iarba iară/ Și scoate covoarele afară”. Într-un alt registru, se schițează însă imperceptibil, gîndul morții: „Din somnul lor, deșteptate cu miile./ Pădurile ne continuă sciriile” (De Florii). Alternanțe de acest gen se constituie într-un procedeu și din nenumăratele exemple posibile mai reținem doar unul. La crepuscul, apar „scoarțe” fantastice, „cu-o dungă de la lună, și alta de la noi”. Urmează imediat o chemare adresată oamenilor: să strîngă „minunile acestea de lună și pămînt” pentru a păstra, „în alte părți de lume” (altfel spus: în neființă), vibrația pămîntului românesc.

Istoria și etnosul sînt realități indisolubile, unite în același timp cu ideea de faptă. Un Cîntec din frunză e o introducere în istorie, iar țara e „patria de aur”. În lirica patriotică, Virgil Carianopol este un maestru al nuanței, sentimentului, metafora, tonul, întregindu-se, fuzionează într-un patetic limbaj rapsodic. Istorie înseamnă, în viziunea poetului, solidaritate cu înaintații, continuitate vie: „Bunii și străbunii o-nălțară./ Vis cu vis, în urmă, i-au clădit./ O crescură dirză, i-au spus Țară/ Și cu ea au ris și-au suferit/ ...Mesterei mari mîind în vis peneruri./ După-acela ce le-a fost județ/ I-au pictat Agapii și Tismane/ Și acel de aur Voroneț”. Un ethos al faptei propune contemporanilor adevinca prin creație („să lași ceva”) la timpul istoric, singura cale de a trăi în prezentul etern. De remarcat, pe de altă parte, un alt înțeles al faptei, din unghiul unui creator artist, care într-o Rugă (cu ecouri din Rugăciunea unui dac) salută dificultățile, obstacolele destinate să mărească meritul: „Vreau sînd spre-nalturile toate./ Să n-ajung ușor spre unda vremii”. Să nu omitem nici fericita alegorie care este Olarii, reprezentare sugestivă a unor „zei” terestri: „Ei fac de aur trupuri de femeie.../ Sînt cei dinții din lume, fără vină./ Ce le mîngie peste trupul gol...”. Fiind vorba de una din poeziile cele mai inspirate din volum, să cităm finalul, de aspect cvasi-mitologic: „La datul lor le-așază-apoi în cară/ Și din ținutu-acela-ndepărtat/ Pornind pe drumuri, în alai de nuntă./ Le duc în tîrguri mari, la măritat”.

Un acut sentiment al timpului, al trecerii, putea face din Virgil Carianopol un pesimist franc. El e numai elegiac. Reflecțiile grave privind vîrstele (figurate ca anotimpuri) găsesc compensație în natură, lumina devenind, ca la poetul anonim, un agent ponderator. Nici o filozofie nu e mai convingătoare, așadar, decît soarele. Cîntecul este și el un balsam cu puteri magice, iar vioara unește vocile pădurii și lumina: „De-acolo știe cîntecul toate/ Ce le aduce lumii luminînd” (Însemnare despre vioară). Chiar dacă echilibrul nu este stabil, chiar dacă umbra morții declină mereu vîrsta „cumpănește” făcînd „să completeze ce ne ia”, propunînd în locul neliniștii înțelepciunea. Sintem continuatori, iar alții ne vor continua. „De mii de ani ne trecem unu-n altul”, iată un vers în fertilită descendență eminesciană. La țărnuț mării, lingă fagul abătut, sau meditănd lingă patul de suferință al soției, poetul nu iese din ritmul său, care este unul de continuită logănară, flux și reflux. Regretul „mîhnirea, nostalgia poartă amprenta unei tensiuni medii, care prin repetiție a devenit a doua natură. Nici o explozie nu întreprinde regula, mai mult chiar, în cite un ingenios apolog (Zădărnice, Dintre atîtea, Anotimpurile, Omenească) i se caută justificarea. Mesajul de încredere în oameni se sprijină pe observare și experiență directă, căci: „Vine-o vreme a vremurilor toate/ Cînd se face totul mai profund” (Limpezire). Trecerea nu e numai dispariție, ci și regenerare, fenomen ce declanșează, în multe confesiuni, un fior liric durabil, venit parcă din zorii lumii. Cînd „peste tot” e „și lupț și ivire”, cînd viața se „rîcoarce la iubire”, primăvara e o sfidare aruncată timpului. Viorile vârstei sînt cîntecul unui poet autentic și mai ales expresia unei conștiințe.

NINA CASSIAN:

Loto - Poeme

AI. ANDRIESCU

Preferința pentru poezia burlescă și cea umoristico-saradistă este, am putea spune, dacă ne-am gîndi la Anton Pann, de proveniență folclorică. Deși foarte veche, ea are reprezentanți numeroși și în poezia cultă contemporană, care-și descoperă aici, paradoxal, una din sursele modernității. Deși o linie separatoare foarte netă nu va permite niciodată alăturarea poeziei umoristice a lui Topirceanu sau a celei declamatoare și bufone a lui Minulescu de lirica adîncă a lui Barbu și Arghezi, ideea de „joc” sau de „cuvinte potrivite” îi poate pune în raza aceleiași tradiții, care a putut da rezultate extrem de diferite și de inegale. Acestei tradiții, care pune în față abilitatea verbală, ceea ce poate să însemne, în unele cazuri, anularea profunzimii lirice prin artificiu, iar în altele, creșterea ei, vine să se alăture și volumul Loto-poeme al Ninei Cassian.

În poezia Trei compuneri de nota zece, din acest volum, credem că pot fi observate trei faze ale tradiției literare de care vorbeam. Intenția de parodiare nu este evidentă, deși o frază, destul de ambiguă de altfel, din prezentarea autoarei, care vorbește de „caricatura unor deformări”, ne-ar da dreptul să facem această afirmație. Prima „compunere” e în nota miniaturală Topirceanu-Otilia Cazimir: „Iar e lună plină, Cerul e senin. / Mii de luminițe pe cărare vin. / Ei sînt. Licuricii. Vara e în toi. / Au în trupuri fosfor luminînd vioi. / Luna e rotundă. Cerul, foarte clar. / Sprintene cortegii pe cărări apar. / Sînt acele gize care-n miezul verii / decorează crîngul cu vîpăi-puzderii. // E o tobă luna. Cerul — gol înalt. / Umblă prin tufisuri sunete de smalt. / Vara proferează tonuri pre-dilecte / Prin aceste mute, gingașe insecte”. A doua „compunere” amintește, poate că nu atît de concludent, de Arghezi din ciclurile dedicate copiilor: „Să ne punem decorații, / dragi copii (din fulgi de nea). / Și să ne avem ca frații / pin-o trece iarna grea. // După-aceea, vorba ceea, / ne vom pune pe urlat / că așa s-a întîmplat... / (Cam aceasta — ar fi ideea)”. În sfîrșit, partea a treia a poemei evoluează mai mult spre tonul confesiv, în care se amestecă accente elegiace, din ultimele volume ale Ninei Cassian.

Volumul pornește din două intenții: una este, în mod evident, intenția poetei de a amuza și de a se amuza în același timp, iar a doua, care ni se pare la fel de clară, este generată de dorința de a vorbi pe tonul cel mai ușor, de persiflare și auto-persiflare, despre probleme existențiale fundamentale. Din prima categorie, care degajă o bună dispoziție contagioasă, reținem poezia Pasiante, figurarea ingenioasă a jocului de cărți; utopia, fără încărcătura de semnificații satirice din Tablete din Țara de Kut, din Hîrșc; umorul degajat de confuzia dintre turban și motan din Turban motanul; parodiarea unei cunoscute romanțe, în Romanța cu lîntar, care trăiește, pînă la urmă, numai ca o compunere originală, creația anulînd „modelul”: „Zbură fîntarul Anofel / pe lingă sîmul meu rebel, / Pe gura mea de poamă coarnă. // Era în zori. Și era iarnă”; portretul absurd al iubitelor (Confesiunea domnișoarei Hortensia); un Roman medieval despre filoxeră, în maniera antropomorfismului metaforic cultivat de Topirceanu („După-această întîmplare, / filoxera următoare — că avea mai multă mîinte — / și-a decis să se prezinte / la procesul intentat / și — normal — l-a cîștigat”); și, printre cele mai reușite, versurile din Vechile, bunele obiceiuri, o explozie de ris în care recunoști o răstălmăcire burlescă a poeziilor lui G. Călinescu din Lauda lucrurilor, ciclul erotic Statornicie: „Pitecan-tropii vîndători / duc viața de familie. / Se nasc și mor (sînt muritori). / Nu te-ntrista, Emilie!” În Cerber prognatus autoironia conduce la zugrăvirea unui interior anxios, elementele decorului luînd înfățișarea reală a animalului sau a plantei stilizate. Ironia devine uneori incisivă (Devorarea șefului de trib), iar jocurile de cuvinte caută adrese satirice mai precise: „Domnișoara Cucuvacă / și cu domnul Filmotec. / se distrează și petrec, / deși nu știu ca să petreacă. / Ea se-mbată și vomită. / El înjură și ia șperți. / De se nîmerește-un terț, / terțul cade în ispită”. (Atențiune, copii!). În Întîmplări din antimaterie este vizat absurdul oniric în excesele sale sterile.

Aceste imagini, în aparență frivole, închid o sugestie clară nu numai cu privire la poezie, dar și la existență ca joc: „Ziua, ne lăcuim portocaliu / și-avem degetele iuți / cu care cîrmim mai tîrziu, / corăbii de arginauți. // Cit viața, cit moartea poa-

te, / ora de joc se dilată, / ca după acestea toate, / să-nceapă încă o dată” (Ora de joc). Versurile dezvăluie ceva din mecanica universală a vieții, desfășurată în cicluri repetabile la nesfîrșit. Viața ca joc guvernat de soartă apare și mai clar în Jocuri de noroc, poezie infuzată cu o bonomă autoironie:

„Am început să merg la întîmplare, / Să mă prefac că zbor, să joc teatru, / ca să-mi înduc ursita în eroare. / Dar soarta mea era cu ochii-n patru. // Și iar constat și văd / că am scrîntit-o. / O, soartă de prăpăd, / nepricopsito!”. În Merg cu tine se face din nou demonstrația că se poate vorbi și în forma aceasta burlescă despre lucrurile grave, cum ar fi viața și moartea. Sugestii în acest sens pot fi găsite și în această întrebare din poema finală, care dă și titlul volumului: „Mie, dintre destine, / care mi se cuvîne /?“. Mai poate fi amintită, în linia aceleiași preocupări de a prezenta fața gravă a lumii sub o mistificatoare mască hilară, poezia Culinare în care contrastele sînt justificate cu surprinzătoare argumente culinare, ca și protestul non-conformist din Și dacă, pentru a nu duce mai departe ilustrarea.

Dacă n-am accepta, de la început, convenția de joc pe care o propune Nina Cassian în aceste Loto-Poeme („Cîștigătoare, / necîștigătoare. / Poate printre ele / chiar lozul cel mare”), am putea crede că asistăm la o tardivă încercare de reabilitare a esteticii negative a dadaistilor, care atribuiau hazardului ivirea poeziei. Acest hazard este simulat în volumul Ninei Cassian (de altfel rolul lui nu era real nici în poezia dadaistilor, numai că aceștia nu întrezăreau și vreun alt scop în afara protestului împotriva academismului poetic) pentru că efectele sînt bine gîndite dinainte, iar mijloacele anume căutate, inventate, adaptate scopului umoristic sau satiric urmărit. Există un absurd, să-i spunem de conținut, în aceste poezii care introduc într-o lume fantastic-burlescă, unde totul este posibil, orice încălcare a regurilor și orice metamorfoză (Ipostaze) sau acțiune: „Rima cea proastă ca noaptea / a înghițit rima deșteaptă / spre a deveni mai deșteaptă / ca rima pe care a mîncat-o. // Mîncăți un artist, un savant, / dar mîncăți-i în mod elegant: / cruțați-le nasul, săracu’ / Sînteți oameni, ce dracu’ /” (Transfer avantajos). Există însă și un absurd pe care l-am numi de limbaj, cu care poeta urmărește aceleași efecte. Acesta poate merge de la determinarea ilogică, chiar pentru gradul necesar de ambiguitate al poeziei, pînă la crearea de cuvinte și forme gramaticale sau chiar a unui limbaj aparte, care simulează vorbirea concretă. În Scrisoare, jocul gramatical distruge, de fapt, poezia prin înlocuirea aproape sistematică a determinărilor coerente cu cuvîntul „fundită”: „În limita posibilităților fundiță / să mă ajuți să trec clasa / vertebrelor rigide fundiță / în aceea fundiță / a nevertebratelor de culoare fundiță / de preferință fundiță / roz”. Polisemia cuvintelor (în cazul versurilor citate, ambiguitatea cuvîntului clasă) fusese folosită în proză de Urmuz pentru a construi raționamente false, generatoare de umor. Odată acceptată convenția, și compunerea Ninei Cassian poate să ne amuze ca orice glumă sau calambur, dar nu ca poezie. Emoția nu mai este de ordin estetic. Inventarea unor forme gramaticale, procedeu mai răspîndit, practicat de la Ion Barbu la Ion Gheorghie, poate servi unor scopuri asemănătoare: „În strimtoarea Beltul Mare, / un homar și cinci homare. / În strimtoarea Beltul Mic, o plătică și-un plătic. / În strimtoarea Dardanele, / trei plătici și opt plătele” (Pescuitul miraculos). Ultima treaptă, cu care se depășește chiar și faza non-gramaticității, în care cel puțin lexicul rămîne în forma lui inteligibilă, este cea a combinărilor arbitrare în interiorul cuvintelor: „Gorsul își aștrige dagul, / ne-urcit, nemirunit. / Jos, sub mîgăre, i vereagul / surf pe care l-a fînit. // S-a plevins cu spină țargă / din cășie și vlară. / Vîricînd pe Chilnic Margă, / chilnicul arlise: „Gra!” (Baladă — joc în limba spargă) Acestei „joc în limba spargă” vin să i se adauge și altele: Sonet, Bocet, Unci ingrate. Pentru ele vom accepta calificarea autoarei, numindu-le, la rîndul nostru, „caricatura unei deformări de limbaj”, poate de inspirație letristă. De fapt intenția de caricaturizare, care stă la baza întregului volum, o separă de autoare de toți acei care cred cu seriozitate și cu convingere că drumul poeziei moderne trece obligatoriu pe aici. Pentru Nina Cassian aceste jocuri verbale, pe care le supraveghează cu ironie și inteligență, reprezintă o pauză și nicicum o etapă în activitatea ei lirică.

În centrul universitar Iași

PERSPECTIVE ALE CERCETĂRII ÎN ȘTIINȚELE SOCIALE

Petre MĂLCOMETE

Secretar al Comitetului județean de partid Iași

În procesul general al transformărilor și dinamismului pe care-l cunoaște țara noastră, au loc permanente mutații în domeniul vieții sociale, al relațiilor interumane. În aceste condiții se amplifică cerințele și sarcinile cercetării în domeniul științelor sociale. Definind aceste cerințe și exigențe sporite pentru munca de cercetare din științele sociale, secretarul general al partidului, accentua, în raportul la Congresul al X-lea, necesitatea ca cercetătorii din acest domeniu „să-și concentreze activitatea pentru studierea fenomenelor care caracterizează dezvoltarea actuală a țării noastre”, „să ofere material pentru concluzii în vederea soluționării problemelor dezvoltării societății noastre”.

Un puternic impuls a fost dat activității de cercetare în domeniul științelor sociale prin programul ideologic adoptat de Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971.

Ca urmare, în ultimii ani, cercetarea științifică a cadrelor care activează în domeniul științelor sociale, cunoaște o evidentă îmbunătățire. Ea este concentrată în mai mare măsură asupra fenomenelor caracteristice pentru dezvoltarea actuală a țării noastre, abordează cu mai mult curaj problematica nouă, ridicată de dezvoltarea socială contemporană, contribuie mai mult la generalizarea experienței construcției socialiste și pune la dispoziția organelor de decizie soluții pentru rezolvarea problemelor ridicate de dezvoltarea multilaterală a societății noastre socialiste.

Pe aceste coordonate generale ale evoluției pozitive a activității de cercetare în științele sociale din țara noastră se situează și orașul Iași.

Activitatea instituțiilor de cercetare și a catedrelor de științe sociale din învățământul superior se caracterizează printr-o mai bună orientare tematică, în sensul ancorării ei în realitățile sociale actuale, prin sporirea fermității ideologice și îmbunătățirea calității muncii de cercetare.

Iașul dispune de forțe care să-l situeze la nivelul celorlalte centre ale țării. Aici își desfășoară activitatea peste 170 cercetători și cadre didactice universitare în două institute ale Academiei de științe sociale și politice (Centrul de științe sociale și Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”), precum și la Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor al Academiei R.S.R., Centrul de sociologie al Universității „Al. I. Cuza”, Centrul de studii pentru problemele tineretului de pe lângă Comitetul județean U.T.C., și în cadrul catedrelor de științe sociale.

Analiza planurilor de cercetare ale acestor unități scoate în evidență efortul lor de a-și orienta activitatea spre problemele actuale și, mai mult decât în anul trecut, spre nevoile practicii. Acest lu-

cru a permis și îmbunătățirea valorificării rezultatelor cercetării, în sensul că, pe lângă publicarea lor în reviste de specialitate, unele cercetări și-au găsit o aplicare efectivă în practică la creșterea eficienței activității economico-sociale.

Astfel, Centrul de științe sociale a încheiat contracte de cercetare cu unele întreprinderi din Moldova pe teme care au avut aplicații directe în activitatea economică. Între acestea menționăm temele: „Determinarea zonelor optime de deservire la ringuri”, temă pentru care s-a încheiat un contract în valoare de 33.000 lei cu uzinele textile „Moldova” din Botoșani; „Optimizarea folosirii resurselor prin metoda ADC/R la revizia generală a utilajelor”, contract încheiat cu CEIL Suceava, în valoare de 68.000 lei.

Cercetări pe bază de contract s-au încheiat și în domeniul sociologiei, pe tema: „Probleme educative ale forței de muncă în zona Vaslui”, în valoare de 20.000 lei.

Fără îndoială că acestea nu constituie decât începuturi, departe de a satisface cerințele actuale, dar există preocupări care se cer amplificate, în vederea dezvoltării unor asemenea cercetări. Desigur că, pentru realizarea unei strînse legături între cercetare și producție — cu rezultate cât mai eficiente — eforturile cadrelor de cercetare trebuie împletite cu cele ale unităților beneficiare, care, în multe cazuri, sînt puțin receptive la acțiuni de acest fel.

Îmbunătățirea activității de cercetare în domeniul științelor sociale din Iași este atestată și de faptul că un număr mai mare de lucrări, decât în trecut, au fost tipărite în cadrul diferitelor edituri din țară, inclusiv la editura „Junimea”. Enumerăm câteva dintre cele mai importante lucrări care au cunoscut lumina tiparului în ultimii doi ani: „Monografia Iașului”, „Sociologia în acțiune”, „Ritmuri contemporane”, „Datoria etică”, „Binele și răul”, „Schită a unei logici naturale”, „Valoarea deducției”, „Dezvoltarea satului românesc contemporan”, „Pagini nescrise din istoria culturii românești”, „Rezistența antifascistă în Moldova” (Pagini eroice din lupta P.C.R.), „Probleme de psihologia muncii”, „Psihologia conduitei”, „Comportamentul aberant în relațiile cu mediul”, „Metode de cercetare a personalității”, „Educația intelectuală”, „Scriitori junimiști”, „Scriitori către Ibrăileanu”, „Prima gramatică românească”, „Așezări în Moldova din paleolitic până în secolul XVIII”, „Instituțiile feudale în Moldova”, „Cetăți dacice în Moldova”, „A. D. Xenopol — contribuții la cunoașterea vieții și operei”, „Nicolae Iorga — viața și opera”, „Mihail Kogălniceanu — biobibliografie”.

(continuare în pag. 11)

În întîmpinarea Conferinței Naționale a Partidului

ELABORAREA ȘTIINȚIFICĂ A ACTIVITĂȚII POLITICE

George BOTEZ

„După cum se știe, în prezent se elaborează lucrări de prognoză menite să definească liniile orientative ale evoluției economico-sociale a țării pînă la sfîrșitul acestui secol. Ne propunem — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la recenta Conferință pe față a inginerilor și tehnicienilor — ca în deceniile următoare să creăm o industrie puternică, la nivelul tehnicii și științei moderne, care să aibă ca ramuri de bază electronica și electrotehnica, mecanica fină, construcția de utilaje tehnologice, construcțiile navale, producția de mase plastice, de fibre sintetice, energia nucleară și altele. Acordăm o mare atenție progresului rapid al agriculturii care în următoarele cincinale va trebui să asigure producții ridicate, la nivelul țărilor dezvoltate din acest punct de vedere”.

Iată dar, într-o imagine de sinteză, revelatorie pentru anvergura proiectelor de viitor ale României socialiste, liniile directoare ale prognozelor care sînt elaborate sub directă îndrumare a Comisiei Centrale de Partid și de Stat de Prognoză. De altfel cadrul principal, concepția de bază și acțiunile concrete pentru afirmarea acestora în practica curentă au fost și sînt elaborate cu sprijinul direct al conducerii de partid și de stat, al tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, care desfășoară o neobosită și strălucită activitate pentru perfecționarea întregii noastre vieți economice și sociale.

Și dacă la Conferința Națională a partidului din decembrie 1967 se stabileau, cu toată claritatea și fermitatea, acțiunile de perfecționare a planificării și măsurile menite să asigure întărirea rolului planului în dirijarea proceselor social-economice, acum, în întîmpinarea Conferinței Naționale din iulie, sîntem părtași la una dintre cele mai relevante măturii ale eficienței acestora: cea mai grăitoare dovadă a deplinei concordanțe între activitatea de planificare și activitatea de realizare a planurilor (elaborate în primul din cei doi timpi ai mecanismului politic-social-economic care este construcția societății socialiste multilateral dezvoltate), o constituie covîrșirea unanimă a hotărîrii de-a îndeplini cincinalul în care ne aflăm, înainte de termen.

Se impune să subliniem faptul că tocmai această dezvoltă realistă, acest imperativ al progresului nostru economic: „Cincinalul în patru ani și jumătate!”, exprimă cunoașterea cu adevărat științifică a realității, caracteristică activității politice a P.C.R. „Analizele care au loc în toate județele și unitățile productive evidențiază că există încă mari rezerve de capacități de producție pentru obținerea unor depășiri simțitoare ale prevederilor cincinalului”, precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea rostită la Conferința extraordinară a organizației de partid a municipiului București. Este deci cit se poate de clar că adoptarea oricărei hotărîri și, cu atît mai mult, a unei opțiuni de proporții unor cincinale (presupunînd nu numai timpi fizici, dar și măsuri suplimentare corespunzătoare, de perfecționare a celorlalte), reprezintă chintesența unor studii de analiză a realității, întreprinse cu cea mai înaltă responsabilitate și rigoare.

Această practică a abordării problemelor vieții social-economice în dinamica lor și a elaborării soluțiilor cu adevărat compatibile în condițiile concrete, prezentă în politica partidului, în stilul de lucru al conducerii de partid, și-a pus pecetea în mod pregnant asupra ansamblului gândirii social-politice, asupra întregii vieți spirituale a societății noastre.

De altă parte, în condițiile impetuozității revoluției tehnico-științifice la care participăm cu toții, conducerea economiei este posibilă numai în baza unui sistem complet de diagnoză și prognoză care să dea o imagine prealabilă a principalelor tendințe pe plan mondial și să ofere, în contextul internațional al posibilităților, resurselor și aspirațiilor, imaginea reală a locului fiecăreia dintre națiuni.

Pornind de la toate aceste desiderate, partidul nostru concepe elaborarea strategiei viitorului prin îmbinarea

(continuare în pag. 11)

antract

Teatrul care ne trebuie

N. BARBU

Ne trebuie un teatru al deplinei și generoasei angajări umane, un teatru al acțiunilor reale și eficiente în planul eticii și, în genere, în planul valorilor promovate și propulsate de societatea noastră. Ne trebuie un teatru cu adevărat al maselor, capabil să iradiază pasiuni, să destelenească energii, să formeze convingeri, un teatru conceput la dimensiunile mari pe care actualitatea epocii trăite, cu mutațiile ei atît de impresionante și atît de caracteristice le presupune.

Totdeauna, spre final de stagiune, lucrurile apar mai limpezi, însă parcă niciodată mai mult decât acum, mai mult decât în stagiunea aceasta care se încheie cam stingheră între atîtea evenimente de răsănit — constatările nu au dobîndit atîta evidență. Ne zbatem, în unele teatre, de ani de zile, în același prea restrîns perimetru al preocupărilor, al problematicii și al modurilor de exprimare, un perimetru din ce în ce mai mic, mai insignifiant față cu amploarea de epopee a vieții desfășurate sub ochii noștri. Facem caz, unii, de titluri pompoase și lungi de piese care implică — așa cum ne place să spunem într-un vocabular prețios care nu mai oferă de

fapt decât locuri comune — facem caz, deci, de piese care implică „opțiuni” dar care nu au nici o putere de a influența masele la noi. În schimb — știți cu ce și din ce trăiesc teatrele? Iașă, de ani de zile, după ce a trăit din Chirițele lui Alecsandri invigorat de mult regretatul Miluță Gheorghiu, Teatrul Național din Iași trăiește dintr-o modestă suită de „momente de teatru românesc”, în care aflăm, în afara unor canțonete de Alecsandri, pe Costache Negruzzi cu „Muza de la Burdujeni” și apoi iar pe Alecsandri cu „Iorgu de la Sadagura”... Cu această suită de spectacole aproape anonimă, din punctul de vedere al regiilor, au fost colindate orașele, ținuturile, comunele mari, și iar orașele țării, de către actori de un devotament și de o formație care nu dezmințe dăruierea celor de odinioară, din vremea adevăratelor „cărufe cu paie”...

Teatrul din Bacău a răzbit și își încheie planul, între altele, cu o dramaturgie modestă după Păcală și sfîrșite stagiunea la sediul cu un Alecsandri: „Despot Vodă”. Se vorbește adesea despre imperativul întoarcerii la surse. Nu-i

simptomatic, oare, această nu știu cît de dorită dar necesară întoarcere la surse — adică la originile teatrului românesc, atunci cînd în sălile confortabile din orașele mari așteptăm publicul nou să vină, să participe, ba chiar să fie „implicat” în diversele drame ale „opțiunii” care-și poartă peripețiile în mult îndepărtate și chiar exotice locuri?

Ultima stagiune teatrală și-a delimitat curgerea între două evenimente remarcabile ale vieții spirituale de la noi, ale vieții spirituale comune, adică interesînd și realmente implicînd poporul român. E vorba de hotărîri luate în noiembrie trecut, în plenul conducerii de partid, cu privire la educația socialistă, și de iminenta Conferință națională a partidului, care se deschide peste cîteva zile. S-au căutat în acest timp, pe scenele țării, poate mult mai mult decât altă dată, mijloacele unei vieți și autentice influențări a conștiințelor prin teatru. S-au înregistrat experiențe care subliniază, fără puțință de infirmare, adevărul că, în lipsa unei adeziuni totale, entuziaste, fie și „rudimentare” — cum o văd unii prețioși — dar efectivă a maselor largi, nu se poate vorbi de public și nu

se poate vorbi de teatru. La originile teatrului românesc stă caldul patriotism, prin afirmarea creativității naționale, stă intenția de a îndrepta moravurile, de a cultiva limba, de a oferi poporului pilde demne de urmat. Același lucru trebuie să-l săvîrșească teatrul românesc astăzi, cu atît mai mult cu cît avîntul societății actuale înregistrează salturi materiale și spirituale ce nu-i mai îngăduie să se mențină în aceea superbă izolare a inițiaților ori a specialiștilor care, cu aere de superioritate, vor să epuizeze într-un singur spectacol toate semnificațiile gândirii și toate curențele filozofice născute pe alte meleaguri...

S-a avansat ideea necesității teatrului politic. Un rezizor plin de fantezie și de entuziasm a scris chiar un articol care echivalează cu o chemare spre realizarea unui teatru de acest tip. Un ziarist de recunoscută franchețe și entuziasm a și preluat apelul, sprijinindu-l nu fără a adăuga unele amendamente absolut necesare, privind atitudinea antipigonică, eliberarea de servituțile mimării formulcelor străine.

(continuare în pag. 7)

DRAGOȘ VICOL

Ctitorie în albastru

Vibrația unui lirism dens și totuși deosebit de fluent, grația cuvintului simplu, spus cu tonul firesc al versului popular, imaginea construită pe elemente concret-sensoriale, interiorizarea autentică, patosul miotic cu atmosferă de legendă, iată însemnele poemelor din acest nou volum al lui Dragoș Vicol. Trei cicluri, cu timbru propriu fiecare, ni-l înfățișează pe Dragoș Vicol în ipostaza invocației imnice (**Nord**) în care Țara de Sus apare ca un țărniș înmiresmat de legendă, în cea a retrairii unor stări de suflet adânc gravate în ființa poetului (**Amintiri**), în care reușește să sugereze cu artă atmosfera lumii germanice, și în cea predominant meditativă, solemn elegiacă din „Transhumanța”. Un puternic sentiment al pământului traversează poemele din ciclul **Nord**, îmbiind la cunoașterea unei lumi fabuloase: „Vă poftesc în țara mea de la Nord, / pe pământuri vechi cu bouru-n peceți, / treceți pragul obcinelor și veți intra / sub cupolele albastrului de Voroneț”, (**Poftire**). Ochii albaștrii ai mamei sînt evocați cu pietate, trăind prin amintirea lor sentimentală perenității în istorie. Zimbrul, munții cu molizii și genunile „domnițele visătoare din veac, femeile munților cu dragostea „ca o sete de albastru”, satul natal Sadova, unde „ușile îmi rostesc numele toată vara”, Bistrița-aurie, mestecenii, jocul de duminică al tinerilor, etc., toate se convertesc aici în melodii simple și gravă, mai presus de voracitatea timpului, poetul regăsindu-se în frumusețea eternă a pădurilor: „Căutați-mă pe unde trec și curg / voi fi frumos acolo și-n amurg”. (**Căutați-mă**).

Poezia este una cu ființa cîntărețului, un abur tare de molid și ozon: „Poate de asta pe fruntea mea, pe cuvintele mele, / pe inima mea, cetina foșnește duos”. (**Orcanul**). Iată și un semnificativ autoportret în care identificarea cu solul patriei își spune cuvîntul: „Sînt blînd ca firea acestui Nord / culcat cu tîmplele pe mîntîiri de fum — / albastru de Voroneț și verde / de Sucevița, / Ies din trunchiurile fagilor, ciclic, de acum / două mii de ani și mă pierde / iarba-n legendă, ca-ntr-un fiord”.

Ciclul **Amintiri**, cu ușoare tente livrești (Schwerin, Wesenstein, Buchenwald, Lacustră, Heidelberg, etc.) aduce fiorul unei neliniști ancestrale: „De unde să fi venit alemanii? / Au coborît din munți cu stea la oblic, / au ieșit din cețuri, din furtunile apelor, / în mahune negre de catran și vechime?”.

Ciclul **Transhumanța** opune invocațiilor patetice din primul ciclu o răsfrîngere spre interior, spre temele existențiale ale vieții și morții: „Undeva la capătul somnului / mă aștept să mă recunosc”. (**Poem**). Note de elegie profundă conferă acestor poeme un timbru aparte de gravitate și durere reținută: „Și m-aș întoarce spre culmi, în arbori și-nceput, / dar turmele-n pietre și-n nisip s-au prefăcut”. Excepționale notele descriptive care se mai fac simțite uneori în primul ciclu, volumul „Ctitorie în albastru” aduce o treaptă în plus în lirica limpede, viguroasă și bogată în prospețimi imagistice a lui Dragoș Vicol.

Haralambie ȚUGUI

ION POTOPIN

Discobolul

Discobolul, volumul lui Ion Potopin tipărit recent la **Cartea Românească**, cuprinde poezii în formă fixă — sonete. Autorului îi place ca versul să sune frumos, este un voluptuos al prozodiei, sonetele sale, foarte numeroase, reunite în **Discobolul**, fiind scrise parcă pentru a ilustra practic o lecție de teoria literaturii. Volumul este împărțit în cinci secțiuni sau cicluri, care reprezintă în fond, variațiuni pe aceeași temă. Ion Potopin scrie în acest fel poezie inteligibilă, clară, versurile dovedind iscusință, dar parțial fiind grevate de un oarecare declarativism. Tematica patriotică pentru care poetul are — se pare — predilecție este, într-adevăr, dintre cele mai generoase, dintre cele mai variate și fertile. Ea cere însă mijloace de expresie cu atât mai diversificate, cu atât mai rafinate și mai revelatoare.

Adresîndu-se patriei într-una din poeziile sale reușite, autorul mărturisește: „Ca să-ți cuprind în arcu slovei zborul / ar trebui cu fulgere să sari...”. Sînt în cartea lui Ion Potopin — repetăm — și poezii reușite, în care emoția e sinceră și cuvintele conving: „Am devenit deodată oameni maturi / iubindu-te, am devenit finții / de dragoste, de cînd c-o stea în miini / sâpăm adînc, nebănuite straturi...”.

Infuzia livrescă pare să catalizeze nu numai inspirația, dar și capacitatea de a conferi discursului poetic un plus de noblețe și lirism ca în acest sonet: „Nici Phidias, în marmora ideii / surprinsă, n-a remodelat natura, / cînd zeilor le-a dăruit figura / cu chip de oameni mai frumoși ca zeii // Căci Phidias credea, ca toți Aheii / care-și făceau din chipul lor armura, / că numai frumusețea e măsura / și dincolo, extatici, elizi / Atunci, Miron, avînd în față blocul / de marmură, rosti: — Aici e locul / celui ales să fie discobol // și ascultînd și muzica de sferă a-nchipuit un gest ca un simbol / că toată frumusețea e putere!”.

Constantin COROIU

Temperament exploziv, aprig și decis, Anghel — artistul își contrazice structura umană printr-o literatură a amintirii duioase, a voluptății coloristice, a nostalgiei romantice și a stărilor muzicale. Numai notele satirice — pamfletare — dar mult prea reduce, care îl anticipă pe Arghezi, confirmă impulsivitate, vâpăi lăuntrice. Mai potrivit ar fi să vorbim de un complicat și, prin aceasta, de un modern, care se disciplinează riguros sub imperativul unei conștiințe artistice exemplare. D. Anghel este mai mult artist decît poet, adică un lucid care-și supraveghează elanurile în felul parnasienilor, pentru a nu transfigura, vis ori realitate, decît în linii armonioase, perfecte.

Tensiunea spre frumos relevă o vocație de estetizant cu o anume morgă față de frumosul natural. Este, de aceea, greșit a-l numi „poetul florilor”, cum ne-a obișnuit critica, fiindcă el nu admiră florile pentru frumusețea lor propriuzisă, ci își admiră mai curînd imaginea lui despre ele, în fond se admiră pe sine în ele. Act de narcisism pur artistic ce se înscrie firesc în sfera simbolismului.

Deși sceptic, D. Anghel, „uvrier al frumosului”, crede în arta sa, „în puterea ascunsă care are darul de a învia vremurile și de a te face să trăiești clipa pe care o închide” (**Scrisorile**). Conștiința nemuririi prin artă asigură condiția existențială însăși a poetului, care prețuiește literatura, cuvintele, ba, mai mult, le idealizează: „Cuvinte juvaere, ecouri depărtate / Al altor suferințe și bucurii — cuvinte, / Cu voi trăiesc trecutul și clipa care bate, / Și viața care-ncepe dincolo de morminte” (**Imnul**). Anghel este unul dintre cei mai rafinați poeți români, „poeta faber” prin excelență. M. Sadoveanu și-l reamintește ca atare și în reacțiile umane (**Anii de ucenicie**).

Cunoașterea de la sursă a lui Moréas și a altor simbolști mărunți, dar mai cu seamă a seniorilor Baudelaire, Verlaine, Mallarmé, este hotărîtoare pentru tot cursul literaturii sale. Cu cele două volume de versuri se dovedește în dezacord cu tonurile liricii tradiționale. După surpriza ce o produse cu opera de colaborare, **Caleidoscopul lui A. Mirea**, și alte cîteva, poetul își dezvăluie o și mai interesantă fațetă, cea de prozator, cultivînd o proză prin excelență lirică memorialistică, în filiația poemului simbolic de tip Baudelaire, iar la noi, după sugestii macedonkiene.

Poet al tristeților ascunse, al visului romantic și al armoniei feerice, Anghel cultivă o melancolică exaltare a rezervelor de frumusețe de oriunde. Încă primul volum, **In grădină**, exterioriza gustul evaziunii în lumea florală, care însă nu e transfigurată descriptiv, ci folosită doar ca punct de plecare în vis, în fantezie. Îl încîntă feeria nocturnă, prilej de evocare a umbrelor, a imaginilor vapoase, lunecoase din ținutul amintirii. Poetul Anghel îi lipsește vitalitatea explozivă, elanurile mari, gestul dramatic. Îi convine mai mult izolarea orgolioasă, evaziunea în lumi exotice și în vis, pentru a răspunde predispoziției spre contemplare.

Subiectivitate excesivă, el exprimă insuficient posibilități de transfigurare obiectivă. Excepție face volumul de colaborare, **Caleidoscopul...** unde nota satirică violentă, accentele de furie protestatară, în numele celor oprimați, sînt memorabile. În esență, Anghel rămîne la o poezie a acordurilor discrete, muzicale, a reveriei și liniei grațioase, a formelor armonioase și a culorilor calde, catifelate. Îl fascinează albul pentru imaculatul ce-l degajă. Florile sînt preferate fiindcă alcătuiesc „podoaba cea mai iubită de lumină”. Deși în peisaj nocturn, albul invadează atmosfera, fixînd linii grațioase, asociate unei muzici ușor monotone, melopeice. În poezia **Balul pomilor**, totul respiră un aer de basm stilizat foarte atent, pînă la artificialitate modernă: „Se căută ram cu ram, se-nclină, și-n urmă iarăși vin la loc, / Cochetării și grații albe, și roze gesturi dulci arome / Imprăș'ie în aer danțul acesta ritmic de fantome, / Ce-așteaptă de un an de zile minuta asta de noroc. / / Ce e de spumă

D. ANGHEL
MODERNUL

Ion APETROAIE

sus pe ramuri se face jos de catifea, / Și astfel umbrele căzute pe pajști par mantii grele / zvîrlite de dănuitorii ce au rămas numa-n dantele, / În parcul legendar în care s-a prefăcut grădina mea”. Senzualismul unei naturi expansive este filtrat și convertit în candoare, în linii serafice. Delicatețea sentimentului erotic amintește de gingașul Albert Samain, cu ale sale **Fecioare în amurg**.

Conceptia despre artă, înțeleasă ca podoabă somptuoasă (versul e „strai de feerie țesut în nopți de trudă”), este una tipic romantică, înfîlînită și la Eminescu („Strai de purpură și aur peste țărîna cea grea”). De altfel, ecouri eminesciene străbat și în figurația poetică, banalizată, uneori, oricît a ocolit Anghel epigonismul. El e încîntat de „miresme dulci”, de „poema dulce”, de „sfînta pace”, „noaptea clară”, de „dulcea fantasmagorie” etc.

Acorduri fin cadențate, difluente, semn al seducției muzicale, îndrituiesc situarea lui Anghel în simbolism. Discreția tonului, incantația, sugestiile de umbră părelnică se asociază într-o romanță fastuoasă (**Farmec de noapte**) ce amintește prin melodicitatea unduitoare, de **Kleine Nachtmusik (Mica serenadă)** a lui Mozart. Este un vers melopeic, voit muzical, foarte cizelat pînă la răceala și perfecțiunea lirismului parnasian.

Dinamica prozei lui Anghel vădește aceleași predispoziții muzicale, cărora li se adaugă o pasiune novatoare ce depășește cu mult simbolismul. Ca prozator, Anghel se definește ca un voluptuos al culorii filtrate, un poet al amintirii indușate și un moralist liric de cea mai pură esență. Natura e, ca și la Baudelaire, un templu, văzut însă de un colorist rafinat care-și face un credo din înfrumusețarea lucrurilor prin artă. Adept al pitorescului poetic, el judecă oamenii după reacțiile lor față de frumosul naturii pe latura lui artistică. Tatăl este, de aceea, foarte aspru interpelat ca unul a „cărui casă era schimbată, într-o bursă”, neîngăduind răgaz contemplației (**Tata**). Omul pozitiv Domnul Vuia, opac la reflexele delicate ale florilor este, de asemenea, privit rece, cu sarcasm (**Dușmanul florilor**). Impingînd și mai departe repulsia față de viața burgheză, fără orizont estetic, prozatorul este un adevărat virtuoz al caricaturii. Portretul de grup din **Cifre** excelează prin stilizarea foarte personală a cupidității. Liniile sînt deformate pînă la monstruos, și nu sîntem decît la un pas de proza absurdului. La fel de viguroase sînt și portretele individuale de rechini ai finanței, eminențe cenușii, care amintesc de popularele „fiziologii” de la **Convorbiri literare**, numai că în tonuri satirice mult mai tari. Verva caricaturală, acidulată trebuie pusă în legătură și cu spiritualele cronici rimate din **Caleidoscopul lui A. Mirea**, o compensație, poate, a re-

gimului obișnuit al prozei angheliene: modulații fine, catifelate, discreție, duioșie, reticențe în atitudini etc.

Șerban Cioculescu recunoștea scriitorului o proză „caleidoscopică și plastică”. Să adăugăm că plasticitatea la Anghel nu se realizează în tehnica obișnuită, cu pasta imprumutată de la „paleta” naturii. Substanța metaforei se constituie din elemente ale culturii din universul mineralier al pietrelor prețioase și al obiectelor artificiale cu reflexe aprinse. Sîntem în cadrele prozei de tip simbolist, în care contribuția stilului intelectualist, prin abundența neologismului și a referințelor livrești, este meru solicitată. **Culegătorul de stele căzătoare**, e un foarte rafinat ospăț verbal, unde metaforele de aspect pur coloristic se rvarsă în cascade, prin tehnica variației pe același motiv. Îndrăgostit de cerul înstelat, eroul Enric înregistrează feeria stelară prin mereu alte metafore care par o curgere la nesfîrșit. Este o proză de virtuozitate imagistică dezvoltînd expresiv procedeul: pe rînd, cerul potopit de stele apare cînd „ploaie de artificii” sau „jocul nebun de rachete”, cînd „pulberea nebună și impalpabilă”, cînd „oceanul acesta luminos” ori, „uriașa saibă ce o poartă la gît universul” etc.

Confirmînd o vocație de colorist, poetul amintirii nostalgice reține din copilărie imaginistica ornamentală, interioarele somptuoase, luminile și umbrele palide, vibrația vetustă a obiectelor, în buna tradiție simbolistă (**Ceasornicul bunicii, Agora modernă, Rochia bunicii** etc.). Registrul compozițional este de ajuns de întins la Anghel, chiar dacă se circumscrie numai prozei scurte de tipul tabletei argeziene, căreia, de altfel, îi sugerează fizionomia.

În tradiția Negruzzi—Alecsandri—Ghica, memorialistul Anghel este un duios atras, nu ca Ghica ori Alecsandri, de întîmplări, episoade, ci de o atmosferă din care obiectele respiră un parfum amintind de oamenii care le-au stăpînit odată. Evocarea se realizează prin asocierile libere ale memoriei capricioase, pornind de obicei de la un lucru ce mărturisește vechimea ca o relicvă: „Triști și buni privesc ochii bunicii. Cercei de hurmuz atîrnă în urechile bătrînei, ochii sînt negri și întreaga înfățișare îi e străină. Privind-o o clipă îmi deslușesc multe lucruri ce dorm în mine” (**Ceasornicul bunicii**). Figura „marelui om” Kogălniceanu, frecventator, altădată, al familiei poetului, capătă viață îndată după răsfoirea unui ziar de epocă ce închide un discurs al oratorului.

Fantomele, cu ecouri largi în amintire, provoacă, înlesnesc reînvierea unei atmosfere, a lumii Țașului de pe la 1880, în culori patriarhale: „tăcutul și liniștitul oraș al copilăriei mele”, „tristul și tăcutul oraș”. Paseistul coboară și mai jos în istorie, însuflețind pentru o clipă figuri glorioase ale Iașului, ca în **Reveria unei statui și Clopotul lui Nicoară**. Regretele ce însoțesc poezia amintirii nu îmbracă niciodată forme patetice, memorialistul preferînd atitudinea moderată a unei melancolii insinuante.

Mozaicală, proza lui Anghel se constituie dintr-o suită de portrete filtrate prin amintire, din mici scene lirice și comentarii poetice, din pamflete acide și scurte discursuri ori articole apologetice, toate probînd disponibilități ale unui creator modern. Creația de maturitate dezvăluie deopotrivă acorduri delicate și reflexe scînteietoare, cadență retorică ori țesătură filigranată, frază arborescentă, odobesciană, dar și ritmică dinamică, tensionată. Îl încîntă cu deosebire sunetele unduoase, armonia umbrelor imateriale, aerul misterios al fantasmelor, nuanțele cromatice indefinite, ca pe un pictor impresionist. O **Sonată a lunii** în cuvinte sugerează ceva din liniștea muzicală învăluitoare a unui contemplativ care-și găsește rațiunea existenței între fantomele închipuirii. Anghel este o sensibilitate și un artist modern, și nu, cum s-a spus, numai un precursor al modernității veacului nostru.

Cunoașterea umană fiind immanentă subiectului, emanciparea omului pe toate planurile poate și trebuie să fie considerată drept o condiție obiectivă, favorizantă și stimulatorie, a unei tot mai avizate prospectări a realității inconjurătoare. Inclusiv în planul literaturii. Altfel spus, atîta vreme cît creația literară are o recunoscută valoare de cunoaștere, ea are, implicit, a da seamă asupra adecvării imaginii pe care o propune, la realitatea pe care o reflectă; adecvare realizată, în timp, prin depistarea treptată (deși, nu rareori, unilaterală), a complementarelor unghiuri de vedere posibile, din care se propune a fi abordat omul, subiectul precept al literaturii tuturor vremurilor: reperat în parametrii realismului mitologic, în antichitate, sau în ceea ce ne-am obișnuit a numi profil general-uman, în clasi-

ca abstractă — admirabilă chemare la realitate, care privește nu numai zona activităților materiale, de producție, ci și cea a activităților spirituale, strîns corelate cu cele din urmă, într-un context în care politicul se vădește a fi, nu numai virtual, ci și practic, o definitorie dimensiune a umanului, înțeles nu la modul abstract, ci în toată concretețea unei decise situații a individului la punctul de interferență a istoriei cu cotidianul și a faptei — cu destinul, pe care-l determină.

Despre acest nou destin uman are a depune mărturie literatura, gest estetic profund impregnat de subiectivitatea unei poziții de conștiință, responsabilă angajare, și pus sub semnul unui riguros, constructiv examen de conștiință. Deosebit de semnificativ este, de altfel, faptul că tocmai între aceste coordonate se înscriu cele mai valo-

mită prin alăturarea paginilor literare care i-au surprins individualitatea și i-au exprimat sugestiv, profundele mutații.

Pentru a ilustra această afirmație, aș începe cu „Cronica de la Arbore” a lui Toader Hrib, carte care evidențiază interesul acordat de omul anonim al zilelor noastre marilor transformări sociale, în desăvîrșirea cărora este tot mai deplin angajat. În fond, „serie o cronică, numai acela pentru care prezentul are însemnătate” (Goethe), afirmație care dă un semnificativ și actualizator sens aceluia „are însemnătate”, prefigurare a angajării deliberante, pentru că, de altfel, în general, „a trăi înseamnă a fi angajat” (Hugo). În plus aș îndrăzni să consider cartea lui Toader Hrib ca exprimînd o simbioză între autor și erou, la fel după cum, la modul generic, ne putem considera autori și eroi ai propriei noastre istorii, în contemporaneitatea căreia ne proiectăm cu știință propria imagine. Ceea ce reprezintă, la urma urmelor, un semnificativ reflex al procesului de conștientizare, surprins, în diferitele lui faze, prin reprezentative și definitorii personaje ale literaturii noastre, a cărei parcurgere constituie astfel o emoționantă excursie în memoria (documentară și afectivă) a întregului popor.

Nu mică este ponderea acestei literaturi în ceea ce privește realizarea prin actul rememorarii, de către cititor, a tabloului unor etape istorice, cu edificatoare ecouri în biografia fiecăruia — și a țării. Gîndim, de pildă, reforma agrară și prin Mitru Moț al lui Titus Popovici, prin imaginile acestei cărți, capabile să precipite particularele referințe, abstracte sau concrete, cu care venim spre ea. Realizăm, apoi, tumultul anului 1946, al alegerilor care au sancționat istorica decizie a unui drum nou în viața patriei, și prin imaginea acelor baladești Gînji ai lui Zaharia Stancu, din „Vîntul și Ploaia”. Același lucru se poate spune despre Ilie Barbu al lui Marin Preda („Desfășurarea”), Ioanide al lui G. Călinescu („Scriinul negru”), Filipache al lui Eugen Barbu („Facerea lumii”), personaje și cărți care, reflectînd o realitate organic surprinsă în momente de maximă tensionare a unui efort constructiv, nu se rezumă doar la a imita realul, ci fac „vizibil vizibilul” — pentru a-l cita pe Paul Klee — adică ne situează în raport cu noi înșine. Este o literară luare în posesie a realității în care, pe scena istoriei, ne descoperim într-o „distribuție” la întocmirea căreia contribuim prin actul opțiunii civice.

Aș adăuga, printre alte exemple posibile, unul care, în mod inexplicabil, este discutat mult mai puțin decît ar merita. E vorba de Neag, personajul principal din admirabilul roman al

(Continuare în pag. a 6-a)

CEA MAI UMANĂ PROFESIUNE DE CREDINȚĂ

AI. I. FRIDUȘ

cism; văzut apoi la dimensiuni concret-istorice, dar mai mult ca obiect al istoriei, în realism critic sau mai mult ca reprezentant al speciei umane, în naturalism etc. —, pentru ca superioara însumare a acestor perspective, prin considerarea structurii natural-sociale a omului, surprins, de astă dată, ca subiect al istoriei, să devină posibilă și necesară în epoca trecerii din preistoria exploatare și a flagrantelor inechități sociale, în istoria făurită lucid, pe măsura omului și răspunzînd plener înaltelor sale aspirații. Epoca de amplă și cuprinzătoare conștientizare a maselor, de instituire a creației drept normă generală de comportament uman, de edificare a unor raporturi sociale care fac posibilă o continuă confruntare a responsabilităților între individ și colectivitate, întru desăvîrșirea destinului.

Așadar, adecvarea la realitate — o realitate proiectată, fi-rește, într-o viziune proprie artei, pentru relevarea unor profunde semnificații în planul existenței și al devenirii umane — aceasta este finalitatea și, în același timp, acesta este criteriul fundamental al judecăților de valoare, în domeniul artei și literaturii. Un criteriu care se cuvine să funcționeze cu un plus de autoritate în condițiile unei societăți ce restituie omului esența sa, extirpînd, treptat, cauzele alienării. În atari condiții, devine mai limpede ca oricînd nu numai că literatura vorbește despre om, dar că-i este și destinată acestuia, fiind chemată să completeze, pe căi specifice, efortul convergent al societății, de a asigura multilaterală, recunda dezvoltare a personalității umane. Și poate că, între considerarea idilică a acestei disponibilități și abordarea concretă a diferitelor situații ale practicii sociale sau, mai ales, între considerarea contemplativă a respectivelor imperative și adoptarea unei poziții angajate vizînd convertirea lor din posibilitate în realitate, stă deosebirea dintre punctele de vedere care au prilejuit, cîndva, proliferarea schematismului și cele care, astăzi, permit și prilejuiesc o matură, revelatorie exprimare, în literatură, a raporturilor om-societate. Așa după cum a subliniat, recent, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Cuvîntarea rostită la conferința extraordinară a organizației de Partid a Capitalei, „construcția socialismului este o problemă concretă și

roase opere literare ale ultimelor două decenii. Ele tind să panoramizeze o epocă a cărei trăsătură esențială o constituie reconsiderarea unui întreg orizont existențial, din perspectiva omului chemat să se instituie, în plan politic-economic, social-cultural, ca primordial factor de decizie, privind modelarea realității în consens cu legile dezvoltării societății și cu obiective stabilite printr-o științifică evaluare a realului și prospectare a viitorului; din perspectiva omului de o complexă structură natural-socială, punct de interferență a concretului istoric cu general-umanul, a particularului cu universalul. Ceea ce explică diversitatea peisajului sufletesc pe care are a-l zugrăvi literatura și, în același timp, semnificativele polarități ale acestuia; ceea ce explică profunda rezonanță, în conștiință, a evenimentelor istorice, de care nu-l mai desparte o metafizică a fatalității sau o — fie și relativă — ignoranță, în ele regăsindu-se direct, tensionat și grav, cu neliniștile, temeritățile, cu scăderile și apoteozele sale.

Și este deosebit de interesant să refaci biografia unei epoci, pe baza cronicii acesteia, întoc-

D. GHIAȚĂ :

„Mame și copii”

O COLABORARE IMPOSIBILĂ ?

Zaharia SÂNGEORZAN

O conferință transmisă prin radio la 11 martie, 21 iulie și 1 decembrie 1945 aparținînd lui Pompiliu Constantinescu a rămas, aproape necunoscută, în manuscris, pînă la ediția de Scrieri (vol. I, E.P.L., 1967, p. 24-37) pe care doamna Constanța Constantinescu, sub titlul de Actualitatea lui Dimitrie Anghel, o reproduce pentru prima dată, integral. Studiul nu are, după cum ne-am fi așteptat, structura unei conferințe rostite pe calea undelor, căci îi lipsește aproape cu totul oralitatea stilului. Pompiliu Constantinescu își începe disertația critică cu o mare dezastru, la obiect: propune specialiștilor să realizeze mai înții de toate o ediție completă și definitivă Dimitrie Anghel. Aceasta ar fi și o condiție a unei posibile și cuprinzătoare valorificări a operei, a înțelegerii colaborării, atît de controversate, dintre Șt. O. Iosif și Dimitrie Anghel: („biografic nedespărțiți, au intrat în moarte ca două tragice umbre, împăcate prin durerea care unifică și purifică”), colaborare pe care Pompiliu Constantinescu o explică bazat pe memoria lui E. Lovinescu: „Anghel crea și Iosif transcria”. Concluzia ni se pare exagerată și chiar Pompiliu Constantinescu se contrazice cînd îl înfățișează pe Șt. O. Iosif ca pe un poet care are, totuși, multe afinități cu Anghel: „Sensibilitatea intimistă, fantezie difluentă și atitudine resemnată, nostalgică și patriarhală, Iosif este un pur „sămănătorist”, un inadapabil, refugiat în trecut și în regresivitatea mediului rural, după care suspină necontenit, un învins, care s-a strecurat prin viață ca o nălucă învăluită în ceața melancoliei; oscilînd între Coșbuc, Eminescu și Heine, pe un registru minor, arta lui este simplitate și discreție, sentimentalism duios și surdinizat; elegiac fără amploare și adincime, realizat în forma cîntecului, poezia lui este ca un ușor polen risipit la cea mai ușoară adiere”. O astfel de sensibilitate, nu exclusiv minoră, ci dramatică nu putea să rămînă indiferentă la poezie, la voluptățile prozei artistice, la procesul de creație spontan sau nu, la retușările necesare. Că Anghel se desparte de caravana obosită a sămănătorismului, și continuă direcția modernistă a lui Macedonski, e adevărat, dar că-l părăsește pe Iosif în dialogul poetic, epic, părerea emisă de E. Lovinescu și apoi preluată total de Pompiliu Constantinescu, nu o putem accepta. Evident, colaborarea lor nu e a două temperamente identice (Dimitrie Anghel e vulcanic, un meridional ironic, mușcător în replici, un nestatornic, omul extremelor, bizantin, dezechilibrat și cînd nu-și mai poate pune ordine în viață, în dragoste, se sinucide, li va urma, peste ani, credincios, Urmuz. — Iosif e melancolic, aparent senin, blind, figură de înțelept, mai mult personaj de roman sadovenian decît de drăcesc și complicat carnaval balcanic, ci a două sensibilități cu instinctul artei, al poeziei. Desigur, chestiunea colaborării Anghel-Iosif e dificilă, dar a anula complet pe Iosif din procesul creației propriu-zise și a-l face doar un ortodox grefier ni se pare a falsifica realitatea. Anghel crea, inevitabil, memoriza imagini în aceeași proporție ca și Iosif. Caleidoscopul lui A. Mirea, Legenda funigiei, Cometa, Oglinda fermecată ș.a. sînt, neîndoiebnic, rodul unei fecunde colaborări, a unei paradoxale stări de creație care a dat naștere nu la un autor nou, ci la o sinteză lirică în care amîndoi poezii pot fi recunoscuți. Temperamental, moral, și felul de a se comporta a lui Anghel e opus net hipersensibilului Iosif: „Anghel este un om orgolios, mîndru, distant, căruia îi place să se exprime aluziv, învăluindu-și confesia într-un zîmbet transparent, sugestiv, de senzații rare, migălos șlefuite; el își transpune sentimentele în peisajii de o incântătoare magie, în imagini strălucitoare, dar reci”. Iosif e o salcie plîngătoare, Anghel un vulcan în erupție. Ultimul e un macedonskian, iar Pompiliu Constantinescu îi descoperă și alte filiații, îi definește poziția lui în literatură, formula: „Anghel continuă, cu mijloace personale, tradiția de artă inaugurată de Macedonski, în înțelesul de estetism și gratuitate, insulă izolată în plin sămănătorism; din fantezismul lui derivă o întreagă serie de „fantezisti” cu înclinații spre umor și lirism livresc, iar în locul lui este bine delimitat, într-un sector de tranziție, de la macedonskianism, peste sămănătorism, spre simbolism și estetismul modern. Sunt merite istorice netăgăduite, la care trebuie să adăugăm că el reprezintă și o etapă a prozei artistice, atît de cultivată de moderniști, și o inițiere în teatrul poetic, prin Legenda funigiei, legendă dramatizată și Cometa, comedie de salon, în care spiritul și fantezia primează”.

Ca și în alte studii, cronici, articole de sinteză, impresionează și aici arta diagnosticului critic, analiza exemplară, ritmul ei susținut, formulările netede, fără echivoci, fișa caracterologică: „Anghel, omul, a fost pare-se un pasionat erotic, dar artistul este un pudic, un aristocrat în sensul unor mărturisiri aluzive, indirecte, transpune în senzații ca și obiective, în reverii cu aer impersonal și în simboluri mozaicale, dar limpezi și arhitectural organizate; lirismul lui este autentic, universal lui moral este rezultatul unei experiențe umane, numai materialurile sub care le vazează sînt cît mai inanimate, mai departe de tot ce este omenesc. Fantezismul lui Anghel nu este un simplu joc fermecat în vid, o pură gratuitate sau un estetism decadent, născut din mirajul verbal, dincolo de care nu palpita o sensibilitate; dintr-o fericită imbinare între romantism și simbolism, fuzionînd conștientizarea cu construcția și sugestia, și-a fixat un loc în lirica noastră contemporană în plin sămănătorism, ca o insulă de mîrgan într-o mare de impurități”. Pompiliu Constantinescu este și un mare portretist din familia E. Lovinescu, G. Călinescu și Șerban Cioculescu. Tehnica, forța de reprezentare morală și artistică sînt ale unui pictor impresionist care se războiește cu lumina, cu peisajul, surprinzîndu-le, de fiecare dată, identitatea. Descendența lui Dimitrie Anghel explică, în parte, și opera, molateca unduire de orientalism și balcanism reinviat într-un aristocratism exploziv vestind pe marele Mateiu. Prozatorul e un satiric prefigurînd pe Tudor Arghezi din Poarta neagră și Tablete din țara lui Kutu, iar în Cifre Anghel „prevestește” pe Urmuz, cu sarcasmul lui ilogic, suprarealist”.

În concluzie, Dimitrie Anghel este „o personalitate literară inconjurată de un fascinant halo”.

Repertoriu — Teatru — Public

Romeo și Julieta să nu moară așteptându-l pe Godot...

Repertoriul fiecărei stagiuni trebuie să fie, în ultimă instanță, un impuls din interiorul teatrului, ca instituție artistică profesională, dar și din interiorul fenomenului teatral din epoca respectivă. Concepând repertoriul pornind de la acești doi factori înseamnă a avea simțul actualității, dar și al perspectivei.

Să vedem, însă, ce înseamnă a privi repertoriul din interiorul teatrului? În primul rând, trebuie să confirmi continuitatea programului ideologic-estetic, de perfecționare profesională, de inițiere a publicului. Mă întreb deseori, câte din teatrele noastre au „obsesia” unor autori, sau epoci teatrale, care să intre într-un dialog activ cu interpretii, dar și cu spectatorii?... Cîți regizori din teatrele noastre țin sub observație programatică anumiți dramaturgi (dar mai ales, dramaturgi români) sau experimentează anumite modalități de comunicare scenică?... Cîți conducători de teatre au „fișat”

și sînt preocupați de evoluția profesională a actorilor din trupa pe care au datoria s-o supervizeze, în primul rînd, din acest unghi de vedere? Cîți oameni de teatru (directori, regizori, critici) se „bat” pentru afirmarea scenică a tinerei dramaturgii românești?

În loc să aflăm răspunsuri la aceste întrebări legitime, ne vedem puși în fața faptului implinit că teatrele din Bacău, Bîrlad și Brăila prezintă piese de Molière, Beaumarchais, sau Oscar Wilde, al căror registru stilistic nu îngăduie să fie luat în discuție. Întrebându-ne care au fost argumentele ce au condus la includerea acestor autori în repertoriile respective, putem răspunde că forul intim al teatrului nu era încă apt pentru asemenea întreprinderi dificile.

Altfel stau lucrurile dacă aducem în discuție polul opus al acestei situații. Cînd am citit în presă că Teatrul Bulandra va monta „Vicarul” de Rolf Hochhuth, am anticipat succesul, con-

tînd pe valențele unui ansamblu cu o matură experiență în sfera teatrului politic, dar și pe un regizor (Radu Penciulescu) preocupat de actualizarea actului teatral. Deasemeni, nu am avut nici un fel de ezitare intimă atunci cînd Teatrul de Comedie a anunțat premiera cu „Mutter Courage” de B. Brecht. Pe aceeași scenă s-au mai prezentat publicului „Svejk în cel de-al doilea război mondial” și „Galy-Gay”, piese ale aceluiași autor, opere de demascare a unei lumi potrivnice omului. Regizorul Lucian Giurchescu experimentează cu succes, de cîțiva ani, universul dramatic brechtian, iar ipotezele sale scenice ne-au familiarizat cu o formulă de teatru care părea inaccesibilă.

Consecvență în ce privește abordarea unor autori ne-a demonstrat și Naționalul ieșean cu cele patru spectacole Brecht. (Poate ar trebui făcut ceva mai mult, dar și mai bine, pentru Alecsandri). N-am înțeles de ce

a fost întreruptă seria spectacolelor O'Neill, autor față de care trupa ieșeană a dovedit o sensibilă aderență... Dar Ibsen?!...

★

Cu riscul de a mă repeta, consider că e necesar să readuc în discuție un punct de vedere pe care l-am susținut și în ziarul „Scînteia”. Este vorba de cooperarea zonală în ce privește repertoriul. Prin această cooperare zonală a teatrelor, nu înțeleg apariția unui organism coordonator, ci un proces extensibil, pe linia descentralizării vieții noastre teatrale. Deocamdată, circula ideea eronată că un teatru din provincie trebuie să joace de toate, să joace și Hamlet dacă cineva dorește cu orice preț.

Cooperarea despre care vorbesc trebuie să pornească de la principiul superior, care privește destinul teatrului românesc. La masa de lucru a directorilor care conduc teatrele din zona respectivă trebuie să domine pasiunea intelectuală mai presus de interesele mărunte, să-și găsească aplicarea ideii de circulație generală. În mod cert, repertoriul zonal va putea aborda titluri din toate epocile, exersîndu-se pe un registru variat de modalități, de la teatrul antic, pînă la farsa tragică contemporană. Poate, atunci, dramaturgia originală va deveni un obiectiv programatic ferm.

În momentul în care șapte teatre, de exemplu, începînd de la Botoșani pînă la Brăila, vor accepta principiul cooperării, fiecare instituție își va propune să realizeze numai patru premiere pe stagiune, iar prin schimbul reciproc de spectacole publicul va fi, de fapt, beneficiarul a 28 de titluri. Reducîndu-se cifra-plan

de premiere (numărul de șapte premiere prevăzute a se realiza în fiecare stagiune este o indicație rămasă de pe vremea cînd teatrele operau într-o perioadă de început, lipsită de aportul televiziunii și de o exigență matură a publicului), se va asigura calitatea superioară a fiecărei reprezentări, precum și o reducere substanțială a cheltuielilor de montare.

Echilibrul valoric al zonei respective — interesul din acest punct de vedere va fi activ și general — mai poate fi determinat prin schimbul de actori și regizori. Este vitală pentru un teatru de provincie împropiata permanentă a trupci, dar această condiție poate fi rezolvată nu prin peregrinarea de la un teatru la altul, ci printr-un transfer temporar în interesul calitativ, al unui obiectiv artistic. Într-un teatru sînt actori neutilizați într-o stagiune, dar aceștia pot fi absolut necesari pe scenele limitrofe, în ipoteza repertoriului zonal.

★

Firește, problemele repertoriului sînt complexe în relația sa cu actorii, regizorii și publicul. Repertoriul trebuie să fie o școală neîntreruptă pentru slujitorii scenei și generațiile de spectatori, pentru care trebuie să păstrăm o listă de titluri permanente. În ce privește relația cu publicul ea trebuie simplificată; acestuia îi plac toate spectacolele bune.

În ultimă instanță, factorii de decizie trebuie să vegheze cu autoritate profesională, pentru ca Romeo și Julieta, din fiecare teatru, să nu moară așteptându-l pe Godot...

George GENOIU

cartea de artă

RADU COSAȘU:

Viața în filmele de cinema

O dată terminată lectura acestei captivante cărți îți apare evidentă o anumită discordanță dintre titlu și imaginea sugestivă de pe copertă, mai adecvată conținutului, sensurilor lui. Nu obiectivul unui aparat de filmat ne scrutează, cum ne-am așteptat, ci, inconjurat parcă de un relief straniu, subminat de eroziuni, tulburător de calm, îndărătul lupei, un receptacol mult mai sensibil, — ochiul unui om — singurul parcă apt să rețină toată infinita bogăție de nuanțe a celui mai extraordinar spectacol: viața. Căci, în primul rînd, de acest film e vorba în paginile cărții... Și abia apoi de cele datorate cineaștilor.

Care este statutul cinematografului în raport cu celelalte arte și cît de mare este forța lui, în comparație cu acestea, de a surprinde adevărul vieții? — iată întrebări ce preocupă, de asemenea, pe autor, căroră încearcă să le răspundă în trepidanta derulare de secvențe uneori de veritabilă cinemăvrită, aparent discontinuă, ce dau un aspect eteroclit, mozaicat, elaboratului, în fond, montaj al cărții. Or, din acest punct de vedere, prin cuceririle sale cele mai de seamă, cinematograful îi apare lui Radu Cosașu ca o artă ce și-a demonstrat în scurta sa istorie, accesul la etern, la imperisabil, infirmînd de atîtea ori așa-zisa inferioritate a sa față de literatură în captarea și sugerarea, prin puterea imaginilor, a marilor înțelesuri ale existenței umane.

Contactul cu viața cotidiană, cu literatura, cu celelalte arte și, indeosebi, pasionantele incursiuni în lumea filmului ca simplu spectator într-o sală oarecare sau la cinematecă nu fac decît să-i confirme autorului un adevăr axiomatic: „arta trăiește cu viața, viața pro-

crează artă, arta naște viață”. La activizarea acestui miraculos și — pentru metabolismul spiritului uman — vital circuit, cinematograful, departe de a fi un stimulent artificial își sporește considerabil aportul în timp. Autorul relevă în termeni lapidari uriașa forță de a semnifica a realului: „Viața e livrescă, ea scrie ca Balzac și nu poate scăpa de pasișă dostoiievskiană. Viața e tezistă pînă la a-ți viri degetele în ochi ca Antonioni în Blow-Up, ca moartea lui Sharon-Tate”.

Atunci cînd e impulsionat de viziunea unui film — fie el de Chaplin, de Eisenstein, de Fritz Lang sau Bergman, Antonioni, Fellini, Forman, Polanski etc., comentariul autorului diferă în mod sensibil de acela al unei cronici cinematografice. Ceea ce îl interesează în primul rînd pe Radu Cosașu e tocmai mecanismul, dialectica acestui raport general dintre subiect și obiect, dintre artă și sursa ei permanentă: viața; iar, într-un plan mai imediat e vorba de raportul dintre creația cinematografică și realitate.

Confruntată cu aspecte ale lumii pe care o evocă, problematica umană a unor filme de Antonioni sau Polanski ajunge astfel, ca intensitate, să pălească în fața realității. Dar viața, așa cum atît de sugestiv demonstrează autorul, nu se reduce numai la faptele, frămîntările și sensibilitatea umană, nu se revelează doar în manifestările spontane, imprevizibile (acasă, pe stradă, la peluză în meciurile de fotbal), ea mai înseamnă și istorie în ceea ce aceasta a cunoscut mai zguduitor și tragic, precum ororile lagărelor de concentrare naziste, dar și în ceea ce ea oferă mai patetic și înălțător. În acest secol agitat, nervos, viața mai înseamnă și o extraordinară frenezie a faptelor cotidianului cu care, cu un acut simț al observației și, nu mă puțin, al umorului, Radu Cosașu nu omite, de asemenea, să-și confrunte impresiile de solitar cinefil, încrezător de fapt în destinul și capacitatea acestei arte de a fi la înălțimea menirii sale și de a se dovedi receptivă la sensurile și adevărurile copleșitoare ale existenței.

Adrian ANGHELESCU

Cea mai umană profesiune de credință

(continuare din pag. 5)

lui Al. Simion, „Anotîmpul posibil”, — expresie sugestivă a ceea ce am numi considerarea omului ca subiect al istoriei și relevarea, prin însăși exemplul contemporaneității, a politicului drept superioară dimensiune umană.

Ceea ce reușește acest roman să ne comunice, ca subtil și tulburător mesaj, este profunda sensibilizare a conștiinței umane la ideea de destin social: Neag și Felix ilustrează generații de militanți pentru care lupta revoluționară reprezintă cea mai umană profesiune de credință. Cît privește dramatismul cărții, el este generat nu (așa cum s-a spus) de incapacitatea lui Neag de a depăși un anumit tipar uman, impropriu perioadei de construcție, ci, cred eu, de puternica detentă sufltească produsă de irosirea combustiei interioare a eroului datorită unor contrariante decizii și clasificări tardive a unor regretabile nefeligeri. De altfel, în acest sens, romanul desfășoară un veritabil proces de conștiință, în care amintirile sînt convocate, pe rînd, „la bară”, spre a depune imparțială mărturie asupra a tot ceea ce s-a întîmplat și, mai ales, cum s-a întîmplat. E astfel desfășurat un sincer și obstinat efort de înțelegere a sensurilor implicate de fapte care se refuză oricărei scheme. Este întîmplarea care, orice am spune, se află, uneori, în raport cu necesitatea istorică, într-o dialectică contrarietate. De unde dilema, eroul refuzîndu-se refugiuului unor confortabile, conformiste justificări. El interoghează istoria cu insistența celui pentru care viața este, practic, imposibilă în afara adevărului tranșant și indivizibil. Or, în ciuda dramatismului autentic și tulburător al cărții, adevărul acesteia este tonic. El evidențiază noblețea unei vieți dedicate revoluției, aura de superioară împlinire care stăruie, impunătoare, dincolo de eventuale, accidentale erori. A pune de acord istoria cu labirintul

și sinuozitatea destinului individual, iată propensiunea frenetică a cărții — vibrant și convingător discurs estetic asupra dragostei de viață, convertite în acțiune revoluționară și considerate, din perspectiva timpului, cu toată neliniștea și îndrîjita încredere că nimic sau aproape nimic, n-a fost inutil.

Să nu uităm, de altfel, că, în cazul lui Neag și al lui Felix, devorantă este nu atît nemulțumirea de alții, cît nemulțumirea de sine, fiind patetic pusă în discuție nu numai responsabilitatea altora, ci, în primul rînd, propria responsabilitate pentru tot ceea ce s-a întîmplat, dacă nu cu voința, atunci cu știința și acceptarea sa. Înaltă conștiință umană, desfășurată superb pe cerul existenței eroilor lui Al. Simion; cer care, dincolo de splendoarea răsăriturilor sau nostalgia apusurilor, de strălucirea zenitului sau înnegurarea furtunoasă a unui simbolic „anotîmp posibil”, există, ca expresie sugestivă a umanului, în ipostaza celei mai generoase și proteice dintre creații: revoluția.

Avem, deci, de a face nu cu un prometeic om-subiect al istoriei, ci cu unul dimensionat la proporțiile existenței reale, concret-istorice, punct de incidență a cerului marilor idealuri, cu pămîntul nostru, proliferînd în sufltele cititorilor ceva din iradierea revoluționar-mesianică a nemuritoarei „inimi a lui Dan-ko”.

Iată de ce „Anotîmpul posibil”, ca și cărțile anterior citate, ca și altele, care au fost sau abia urmează a fi scrise, se revendică unei superioare conștiințe literare a epocii, ilustrînd contemporanul impact al omului cu istoria și al literaturii cu viața. Totul într-un univers guvernat de demiurgica lege a adevărului, aplicată în spiritul unei tot mai depline umanizări a istoriei.

E momentul în care omul, descoperindu-se și proclamîndu-se, cu homerică voluptate și vigoare, subiect al istoriei, nu încetează a fi și subiect al literaturii.

Ci dimpotrivă!

A trage linie la sfârșitul unei stagiuni și a face suma poate fi, la prima vedere, o acțiune simplă. Am văzut în actuala stagiune cinematografică atâtea sau atâtea filme românești, deci studiourile noastre au produs sau n-au produs numărul de filme promis. Dar nu o astfel de sumă ne propunem a face (deși are și aceasta o anumită importanță), ci o sumă a izbuzurilor și nereușitelor, a calităților și defectelor, a afirmațiilor noi în materie de scenariu, regie, actorie, operatorie etc. Adică vrem să vedem dacă filmele prezentate publicului în această stagiune înseamnă sau nu un pas înainte al cinematografiei românești și cam în ce ar consta acest pas în cazul că a fost făcut. Socotim necesară o asemenea întreprindere cu atât mai mult cu cât cineștii noștri s-au angajat ferm în fața conducerii superioare a partidului să dea opere de ridicată valoare, care să promoveze ideile fundamentale ale acestei epoci, care să aibă în centrul lor eroi contemporani, constructori ai socialismului. Iar apropiata Conferință Națională a Partidului este un prilej minunat de analiză, de privire critică asupra muncii în toate sectoarele, deci și în creația cinematografică. Ne o mintim cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să ne punem întrebarea: Care este menirea filmului în societatea noastră socialistă? Pentru a înțelege cât mai bine și pentru a delini corespunzător locul cinematografiei în sistemul mijloacelor de educație, de formare a omului nou, trebuie să pornim de la principiile etice și estetice ale socialismului, de la scopurile orânduirii noastre... Tocmai această cerință se pune în fața cinematografiei românești — de a înțelege bine sensul activității depuse de poporul român, aspirațiile de viitor ale națiunii noastre și de a le reda prin mijloacele artei cinematografice într-o formă cât mai atrăgătoare, mai diversă, dar cu un conținut de idei cât mai bogat și original.” Desigur cineștii noștri au avut permanent în vedere aceste prețioase indicații și au acționat în spiritul lor. Multe din producțiile trimise pe ecran în această stagiune o dovedesc. „Puterea și Adevărul”, „Decolarea”, „Frații”, „Pentru că se iubesc”, parțial și „Pădurea pierdută” și-au propus și au reușit — unele mai bine, altele mai puțin bine — să facă din omul nou, constructor al socialismului, un erou complex, credibil, convingător. Performanța cinematografică cea mai aleasă au realizat-o creatorii filmului „Puterea și Adevărul”, operă de maturitate a cinematografiei noastre, care și-a propus o dezbateră politică deschisă, curajoasă, analizând în spirit partinic eroismul unei perioade, dar și erorile ei, marile ei adevăruri, dar și abaterile temporare de la adevăr. Este un film fundamental despre epoca noastră socialistă, despre uriașele transformări prin care a trecut țara și oamenii, despre marile probleme care au marcat această epocă de nobile și dramatice evoluții. Regizorul Manole Marcus, scenaristul Titus Popovici, actorii Mircea Albulescu, Ion Besoiu, Amza Pellea, Octavian Cotescu, operatorul Nicu Stan, și ceilalți colaboratori ne-au lăsat impresia — pentru prima dată, două „Moara cu noroc”, „Pădurea spinzuraților” și „Reconstituirea” — că ne aflăm în fața unor creatori de mare talent și de ridicată profesionalitate. „Puterea și Adevărul” este filmul care a arătat clar ce

posibilități nelimitate au cineștii noștri de a investiga universul complex al omului contemporan, precum și faptul că au priceperă și curajul s-o facă. Este greu să accepți că de la această cotă se mai poate coborî. Și totuși, nu a urmat un al doilea film de aceeași proporții ale dezbaterii politice, de aceeași vigoare a analizei, cu aceeași îndrăzneală în conturarea unor caractere. Faptul surprinde, pentru că, de obicei o operă de asemenea factură și cu un asemenea ecou proliferăază.

Actualitatea a fost însă servită — deși încă în prea mică măsură — de filmele lui Timotei Ursu, „Decolarea”, și de cel al lui Omescu — Iacob, „Pentru că se iubesc”. D. I. Suchianu observa în-

film

A face suma...

Ștefan OPREA

dreptățit că marea calitate a acestor două pelicule se găsește în faptul că ele se ocupă atent de oameni, că nu descriu societatea, încearcă portrete complexe ale omului nou, nu fac publicitate prin descrierea societății noi. Este, într-adevăr, aceasta o mare calitate a unui film și mai ales un semn bun privind evoluția așteptată a cineștilor. În ambele filme avem de a face cu debuturi. „Decolarea” a însemnat debutul în regie al lui Timotei Ursu, iar „Pentru că se iubesc”, debutul ca scenarist al dramaturgului și eseistului Ion Omescu. Ambele debuturi au fost de bun augur. „Decolarea” marca apariția unui tânăr artist, cu ezitări în gestul regizoral, dar nu lipsit de calități. Ceea ce ne-a reținut atenția la Timotei Ursu a fost acuratețea stilului, simplitatea narațiunii cinematografice, ocolirea oricăror complicații inutile; ne-a fost pur și simplu plăcut să constatăm că, în mijlocul unei preocupări aproape generale de „savantizare” a lucrului regizoral — preocupare care cucerește, cum e și firesc, mai ales tinerii — Timotei Ursu păstrează un ton limpede, ponderat, simplu, chiar cu riscul de a se reproșa... abuzul de simplitate. Din păcate tânărul debutant nu a avut șansa unui scenariu bun, căci „Decolarea”, scris de Const. Stoiciu, nu a fost în măsură să solicite un interes major. Punctul de plecare al dramei lui Paul Bentu — eroul central al filmului — este superficial, dacă nu chiar fals. Rămîne autentică doar pățima lui zbatere de a se înălța în văzduh (fiind pilot), după cum autentică și frumoasă este povestea de dragoste pe care o trăiește alături de Valentina. Dezlegarea nodurilor dramei însă este forțată; a fost nevoie de un cataclism pentru că eroul să se oprească din fuga lui și să-și dea seama că greșește. Filmul rămîne — datorită superficialității scenariului — un simplu crochiu salvat de la banalitate de — cum spuneam — acuratețea stilului regizoral.

O dezbateră mult mai serioasă au adus pe ecran Ion Omescu și

Mihai Iacob. „Pentru că se iubesc” abordează o problemă de etică a omului nou, privită prin filtrul foarte sensibil al iubirii. Se întîlnesc și se confruntă caractere și sentimente, idei și oameni ai prezentului. Autorii filmului trasează cu rafinament relația dintre personaje, lăsînd loc și pentru adevăr și pentru iluzie. Se remarcă iscusința scenaristului-dramaturg în a diferenția termenii conflictului, în principal caracterele, fapt capabil să dea unei povești, în ton simplu, profunzime etică și angajare dramatică.

Mult discutat a fost și filmul lui Iulian Mihu, „Felix și Otilia”, ecranizarea cunoscutului roman călinescian. El trebuie socotit, fără îndoială, printre succesele acestei stagiuni, mai ales pentru faptul că a demonstrat capacitatea cineștilor de a crea o atmosferă densă, specifică unei epoci, de a contura caractere și de a delini relații dramatice autentice. Mihu s-a dovedit aici un regizor cu talent și inteligență, dar a greșit, după părerea noastră, în alegerea interpretelor principali. Criteriul înfățișării fizice — deși în oarecare acord cu stilul și cu tonul filmului — nu s-a dovedit satisfăcător. Adică și Radu Boruzescu și Adriana Ionescu au figuri interesante, corespunzătoare viziunii regizorului asupra personajelor, dar le-a lipsit capacitatea transfigurării, știința jocului și a replicii ceea ce a diminuat mult puterea lor de convingere. Au contracarat însă aceste lipsuri, cițiva dintre interpreții de al doilea plan: Herman Crodower, Arpad Kemény, Clody Bertola, Gheorghe Dinică, Gina Patrichi, Ovidiu Schumacher, Eliza Petrăchescu.

O plăcută impresie de acuratețe și rafinament ne-a lăsat imaginea semnată de Al. Intorsureanu.

Tot printre reușite trebuie să situăm „Pădurea pierdută” filmul lui Andrei Blaier și Mihnea Gheorghiu. Acesta din urmă a scris un scenariu impregnat de realitate și legendă, căruia i-a conferit o aură

tragică. Un lucru regizoral fără performanțe deosebite, dar precis și clar, îi asigură filmului capacitatea de a surprinde specificitatea vieții satului din deltă, unde ade-

„Pentru că se iubesc”, un conflict în embrion

sea realitatea și legenda merg mîna în mîna.

Dacă prin filmele citate pînă aici au fost atinse unele cote mai mult sau mai puțin ridicate ale calității artistice, stagiunea ne-a oferit și produse mediocre ca „Aventura la Marea Neagră” sau „Astă seară dansăm în familie”. Este paradoxală absența din repertoriul românesc a unor comedii bune atîta vreme cît avem scriitori de comedie, iar actorii excelenți nu ne lipsesc deloc. Devine evident că ceea ce ne trebuie sînt regizorii. Situația este identică în genul polițist și în general în fil-

mul de aventuri, unde nu am reușit aproape nimic în ultimii ani.

Privită în ansamblu, stagiunea cinematografică românească oferă posibilitatea desprinderii citorva linii principale de care creatorii noștri vor ține, probabil, seama în activitatea lor viitoare. Înainte de orice, este imbușurător faptul că se afirmă, în filmele românești, tot mai pregnant și cu pasiune omul nou, cu toate problemele lui complexe, deși filmul de actualitate nu se află încă în centrul fierbinte al preocupărilor cineștilor. S-a înregistrat un spor de calitate la producția medie, ceea ce este, desigur un semn bun. Mediocritatea pierde din ce în ce mai mult teren în fața creșterii simțitoare a profesionalității. Se păstrează o mulțumitoare ritmicitate a premiilor, cu toate că numărul de filme produse nu e pe măsura posibilităților tehnice de care dispunem. Se afirmă de la film la film o generație de actori de cinema de cea mai bună condiție: Amza Pellea, Mircea Albulescu, Ion Besoiu, Octavian Cotescu, Dan Nuțu ș.a. Se afirmă de asemenea, noi scenariști (Ion Omescu, Const. Stoiciu) alături de cei consacrați: Titus Popovici, Mihnea Gheorghiu, Eugen

(urmare din pag. 3)

antract

Teatrul care ne trebuie

Amendament — zic — absolut necesar, deoarece, cînd se vorbește astăzi despre teatrul politic, uneri se înțelege de fapt nu atît conținutul, cît una sau unele formule de teatru crescute din jocul altor realități sociale, de pe alte coordonate geografice. Deci, este aici și primejdia unui exclusivism dăunător. Noi credem că orice teatru bun este teatru politic. Caragiale oare nu a scris un teatru politic? Alecsandri nu ne-a oferit, oare, modele de teatru politic? Bardul de la Mircești a făcut, prin excelență, politică pe scenă și, poate, de aceea cupletele, cântecetele și comediele lui reușesc să influențeze și azi spectatorii. Dar Davilla nu ne-a lăsat cea mai pregnantă dramă politică în „Vlaicu-Vodă”? Să mai amintim de Delavrancea, Camil Petrescu, Sebastian — pînă la Baranga și Everac?

Promotorii formulei menționate, teatrul politic, pornind tot de la modele străine, au în vedere o structură pe care noi, spre a

concentra într-o exprimare mai larg cuprinzătoare diverse „scoli” și tendințe înrudite din teatrul contemporan. Il numim teatru agitatoric. Inutil — cred — să mai insist asupra actualității pe care, axiomatic, această structură o presupune. Este o actualitate de fapt cotidian, actualitate a evenimentului expus, narat, comentat.

În majoritatea cazurilor, în occident, acest teatru agitatoric este un teatru al contestației. Se contestă ordinea impusă, inegalitatea socială, ideea generatoare a războaielor din diversele puncte ale globului, etc., etc. În cazul nostru e necesar însă, în primul loc, un teatru al afirmării. Un teatru al afirmării înaltelor principii etice ale comunismului. Un teatru al disputelor mai puțin abstracte și mai puțin alegorice. Un teatru care să intereseze în primul rînd prin ideea care i-a stat la bază, încă de la începuturile lui: ideea de a recrea în mic, de a concentra într-o picătură întregul univers uman. Mai ales uman. Și mai ales al nostru.

Beligan a lansat de curînd, gîndindu-se la teatrul marilor elanuri și al marilor participări pasionante, a lansat o formulă pe care-mi permit s-o rezum în funcție de discuția noastră: spectatorii reali și mai ales cei virtuali să cunoască mai întîi regula jocului, regula teatrului, așa cum sportivii cunosc regulile întrecerilor de pe stadioane. Teatrul care ne trebuie există și va exista în măsura în care-i vom reinvăța pe toți participanții regulile teatrului. Poate, unii, cînd vorbim de reguli, vor ricana datorită unui reflex destul de comun: cuvîntul evocă o atitudine clasică — regulile lui Boileau, de exemplu — pe care anticlasiștii de astăzi o traduc drept dogmatism.

Dar mai este timpul să duelăm pentru nuanțe filologice? Teatrul care ne trebuie este teatrul marilor mase dispuse să caute în expresia actorului speranța și durerea, solidaritatea și îndemnul de a ne regăsi pe noi și semenii noștri, ca oameni ai comunității românești socialiste.

RĂSPUNDERI

Andi ANDRIEȘ

În fața generațiilor următoare, eforturile noastre de azi vor căpăta autoritatea actului istoric. Gestul nostru actual, gest productiv și încărcat de rezonanțe semnificative, va trebui să se transforme într-o stimulatorie tradiție.

Noi cei de azi vom deveni „bătrâni de altă dată”, înaintașii clarvăzători și deschizători de drumuri, meșterii temelilor durabile, ginditorii pătrunzători în timp.

Perspectiva e tulburătoare.

Senzația viitorului nu este, poate, lucrul cel mai obișnuit. În mod normal, prezentul este acela căruia îi dăm și de la care cerem. Concretizăm patima vieții noastre pe coordonatele unui *astăzi* fără echivoc, acesta ne este adevărul primordial, dar se întâmplă nu o dată să uităm semnificația ulterioară a ceea ce facem acum.

În realitate, aproape nimic din dăruirea noastră, aproape nimic din fapta noastră contemporană nu rămâne în afara atestării vremii. Activitatea fiecăruia dintre noi, aparent imediată, generează inevitabil fascicolul amplu al perspectivei. În capacitatea noastră de a ne edifica prezentul poate fi descoperită soliditatea zilei care vine. Din priceperea și profunzimea cu care ne alcătuim existența, se formulează principiile de existență ale urmașilor.

Viitorul e în noi. Înțelegând aceasta, devenim mai gravi și mai responsabili.

Ne ridicăm copilul în brațe, îl săltăm spre azur, îl rotim printre raze. El crede în zborul acesta pe care i-l provocăm, știe că pentru nimic în lume strînsoarea degetelor noastre nu va slăbi, că palmele noastre nu-l vor lăsa să cadă. Instinctul nu-l înșală asupra responsabilității cu care îl ridicăm. Generațiile următoare vor putea extrage din efortul nostru roditor oxigenul social care să ne prelungească idealul spre cel mai îndepărtat viitor.

Ne obișnuim cu voluptatea de a contopi răspunderile cu certitudinea.

SOCIALISMUL ȘI SISTEMUL DE VALORI

AI. TĂNASE

Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată este un concept polivalent, care se referă nu numai la dezvoltarea intensivă și organizarea rațională a forțelor de producție, la mecanizarea, automatizarea și cibernetizarea activității de producție, la ridicarea nivelului de trai al întregului popor, la o mai justă repartitie a venitului național, și repartitia fondului de consum într-un spirit de echitate socialistă, ci are în vedere, totodată, dezvoltarea amplă a culturii socialiste, ridicarea nivelului de instruire a tuturor cetățenilor, creșterea rolului științei, activitatea multiplă pentru transformarea conștiinței oamenilor.

Ca principiu al dezvoltării umane, ideea de multilateralitate apare pentru prima dată în Renaștere care a fost atât de fericit definită ca o *descoperire a lumii și a omului*, despre care Engels spunea că a fost o epocă ce avea nevoie de titani și a generat titani, titani ai gândirii, ai pasiunii și ai caracterului, ai multilateralității și erudiției. Ideea de *perfectibilitate*, de *desăvârșire* și *înnobilare* spirituală a omului era asociată la început cu un concept vag de *om universal*, pentru ca apoi să se concretizeze raportându-se la modalități concrete ale existenței umane. Ceea ce presupune de altminteri diversificarea studiilor, constituirea unui amplu evantai de științe social-umane.

O caracteristică definitorie a umanismului renascentist constă în *idealul multilateralității de tip enciclopedic* — ceea ce presupune o devorantă sete de cunoaștere, tendința de a cuprinde totul, din afara noastră sau din noi înșine, în sfera cunoscutului, de a nu lăsa taine nedezlegate.

Idealul renascentist al multilateralității umane a fost însă limitat. În primul rând, sub raport economic, în sensul că el nu reprezenta o cerință de ordin economic, nu existau condițiile necesare pentru o dezvoltare multilaterală în sfera *producției materiale*; în al doilea rând, sub raport social: numai o minoritate foarte restrânsă, elita umanistilor aveau acces la o dezvoltare spirituală multilaterală. Marea masă a oamenilor muncii, clasele productive ale societății, nu aveau acces la o largă instruire culturală; în sfârșit, conceptul renascentist al multilateralității este limitat sub raport cultural în sensul că el presupune un om de *formație enciclopedică*, dar lipsit de o coordonantă esențială a omului modern — care este *specializarea*, o temeinică pregătire profesională.

Un al doilea moment al formativității umane multilaterale îl constituie epoca modernă și el apare, de data aceasta, nu ca o antiteză ci ca un corolar al specializării și profesionalizării, pe fondul și ca un rezultat al primei revoluții industriale. Din punct de vedere literar, Wilhelm Meister al lui Goethe e primul personaj literar care exprimă nevoia profesionalizării, nevoia omului de a cunoaște în mod cu totul remarcabil anumite domenii, ceea ce dă naștere, ca o consecință firească, ideii de multilateralitate. Aceste coordonate, specializarea profesională și multilateralitatea, sînt prin excelență specifice societății moderne — nici Evul Mediu și nici Renașterea nu le-au cunoscut și nu le-au putut cunoaște. De altfel, Marx, a sesizat că aceasta este o cerință a

industrii moderne care „transformă continuu, odată cu baza tehnică a producției, funcțiile muncitorilor și combinațiile sociale ale procesului de muncă. Prin acest fapt, ea revoluționează tot atât de continuu diviziunea muncii din cadrul societății și aruncă neîncetat mase de capital și de muncitori dintr-o ramură a producției într-alta. Natura mării industrii presupune deci schimbarea felului de muncă, fluiditatea funcționării, mobilitatea multilaterală a muncitorului”.

În sfârșit, al treilea moment în evoluția ideii de multilateralitate umană și a modului de tratare a acestei probleme începe o dată cu *revoluția științifică și tehnică* (pe care unii o mai numesc și a *doua revoluție industrială*), dar implicațiile și cerințele sale se realizează practic numai în condițiile unei dezvoltări socialiste pluridimensionale. Conceptul renascentist al multilateralității umane este prin excelență *artistic și cultural*, cel modern din prima fază a revoluției industriale este mai ales *economic* (cel puțin ca cerință obiectivă), iar conceptul contemporan al multilateralității, decurgînd obiectiv din revoluția științifică și tehnică și realizîndu-se efectiv numai în condițiile socialismului și comunismului, este un *concept sintetic*, polivalent. Ca *deziderat ideal*, multilateralitatea conștiinței omului ca personalitate aparține epocii moderne, dar ca *realitate socială în devenire*, ea este proprie socialismului.

Ceea ce în industria de tip capitalist era numai o cerință de ordin profesional, a cărei realizare este contracarată de alte legi ale capitalismului — legea profitului, a plusvalorii și altele —, devine în socialism o necesitate socială și spirituală în concordanță nu numai cu nevoile profesionale ale industriei moderne, dar și cu valorile umaniste ale societății socialiste. Cerința multilateralității nu este numai de ordin spiritual, iar cea a specializării, de ordin economic. Noultează, originalitatea modului de a pune problema în documentele noastre de partid este formularea acestui ideal, pe de o parte ca un obiectiv strategic de gândire și practică prospectivă, iar pe de altă parte ca principiu de unificare a tuturor laturilor vieții sociale și umane, dispărând antinomia dintre cerințele de ordin pur spiritual și cele de ordin pur economic.

Socialismul nu poate fi decît operă conștientă de creație a maselor, a unor colectivități umane organizate și conduse de partid, iar acest caracter conștient — în sensul unei conștiințe științifice, politice, economice, filozofice, morale, înaintate — se adîncește pe măsura intensificării și adîncirii procesului de construcție socialistă. O societate socialistă multilateral dezvoltată — obiectiv fundamental, posibil și necesar, presupune nu numai prezența unor factori de ordin tehnico-material și organizatoric, un înalt nivel al operei de industrializare etc., ci și un om multilateral dezvoltat; mai exact, în multilaterală dezvoltare, profunda înnoire spirituală a societății noastre, amploarea fără precedent a cunoașterii și dezvoltării tuturor științelor, participarea activă la opera de construcție socialistă, devenită cauză vitală a tuturor oamenilor muncii, sînt factori de bază care acționează în sensul formării unui profil spiritual multilateral al omului societății noi. O epocă mare cere oameni mari, conștiințe lucide și înflăcărâte totodată, călăuzite de luminile științei, înarmate cu *certitudinile* în raport cu scopul urmărit și în același timp, torturate de *întrebări și neliniști* în ceea ce privește căile și mijloacele cele mai adecvate de acțiune. Nu putem concepe modernizarea continuă a aparatului de producție și de stat, îmbunătățirea structurilor economice naționale, a mecanismelor cultural-științifice și educaționale fără a pune în centrul acestor procese un om cu o conștiință înaintată, polivalent receptivă față de marile valori culturale ale umanității și de marile solicitări de energie și gândire creatoare ale prezentului socialist.

Dacă am încerca o caracterizare sintetică a profilului spiritual al omului societății socialiste multilateral dezvoltată, principalele sale momente constitutive ni se par a fi: o temeinică *instrucție științifică și tehnico-profesională*, însușirea *concepției științifice marxist-leniniste* despre lume, care ne dă o cunoaștere adevărată a dialecticii lumii obiective și subiective, a legilor dezvoltării sociale și capacitatea de a le folosi, o *înaltă conștiință morală și politică*, îndeosebi o *atitudine socialistă față de muncă*, apreciată ca necesitate vitală și bază a dezvoltării omnilaterale, un nivel corespunzător de *cultură generală*, îndeosebi o bogată cultură și sensibilitate artistică, un *larg orizont umanist și politic* asupra tuturor problemelor abordate. „În concepția noastră — relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu — educația socialistă, conștiința socialistă implică atât cunoașterea temeinică a ceea ce este valoros în domeniile culturii, științei și tehnicii contemporane, stăpînirea deplină a profesiei, cît și însușirea concepției filozofice despre lume și societate a partidului nostru — materialismul dialectic și istoric — formarea unei atitudini cetățenești înaintate”.

Fără a epuiza complexitatea umanului în condițiile unei dezvoltări multilaterale a societății socialiste și ale trecerii la construcția comunismului, *profesionalul-științific și ideologic-moral* reprezintă dimensiunile fundamentale care polarizează bogăția spirituală a noului tip uman.

Toate mișcărilor actuale ale civilizației și, în primul rînd, revoluția științifico-tehnică ne dezvăluie importanța decisivă a acestor dimensiuni. Într-adevăr, în sfera muncii, ca nucleu principal al civilizației socialiste, apar cu precădere acele imperative noi determinate de modificările fundamentale în structura forțelor de producție ale societății și care vizează creșterea genenakii a *cerințelor de calificare, o modalitate profesională fără*

STELIANA-DELIA BEIU

țării

Trăgeam odgon precum luntrași pe riuri
Și de nelume vast ne-am scuturat.
Creștea o luptă ca un cînt de pace:
Un pas solemn și un cuvînt de sfat.

Precum spre iazuri cerbii mei coboară,
Plutea un crez. Pe buze un cuvînt.
Pămîntul ne născuse-nția oară
Și pentru țară ne-am prăsit pămînt.

Pe drumul neștiut cînd trec oierii
Lasă un semn pentru străbuni dorit
Și în preaplin belșug al verii
Un cîntec pentru glie a-nflorit.

hora

Ce pași la stînga și ce pași la dreapta
Pe lumea noastră de cîstîț altoi
Tot ce alături vine, e în mine
Și spusul Eu înseamnă Noi.

Aureola e doar începutul
E gest rotund, de sensuri încărcat
Cum se rotește la răspîntii lutul
De caii dacilor adînc brăzdat.

Mereu crezut-am și crescut-a gestul
Domn peste soarte, domn peste popas
Și hanul amintirii va să poarte
Tot ce menit-a nesfîrșitul ceas

Al regăsirii. Pentru noi ursita
N-a însemnat neliniștit îndemn
A însemnat sarea și pîta
Locul și rostul într-un traiul demn.

apoteoza

Albastră pasăre măiastră
Cerea o axă. Nu ca semn:
Niciînd o plîngere sihastră,
Doar cîmpul neted de îndemn.

Cresc caii păcii plini de spume
Spre pasul dens și liniștit:
Nu spre uimiri presus de lume,
Ci pentru graiul mult lumit.

În întregirea veșnic vie
Niciînd nu vrut-am gest de poză;
Doar piinea — vîers de ciocîrlie —
Pe culmi ca o apoteoză.

voroneț

Uimitu-ne-am cu glas, de paseri albe
Plînse-n pereți de lamură și pir
Copii voioși în tirgurile pale
Ridea călcii pe lespezi de porfir...
Și-uitarăm podul palmei cald și moale
Sub zodie de struguri de cristal
În cîtitorii pierzîndu-se domoale
Cum cui de fum în cărnuri vagi de deal.
Arătătorul îndreptat spre lume
Cîstîț și mindru, parcă scris și spus
Ne-a impletit ca pe-un cuvînt anume
În hohotul diurn și drept ca de fus.
Cu pită, sare și un păr ca iarba
Ca Ana și Manole și Mihai
Și-atîția vîrstnici pieptîndu-și barba...
Nemuritor ne cheamă albastrul semn
Cîntînd la guzlă niște vorbe-anume
Cu o cîmpie netedă de-ndemn
Și zbor de cai de pace plini de spume.

In sfârșit, războiului i se puse capăt. Până să-mi pot găsi o slujbă pentru profesia mea de agronom în care mă calificasem, m-am stabilit provizoriu acasă la noi, la țară. Aici, ceea ce m-a frapat, în primul rând, a fost lipsa cumplită a mămăligii și spectrul amenințător al tifosului exantematic, dar mai ales, al foamei.

Satul nostru începe chiar de sub poala pădurii și ține până la cimp, unde se împrăstie drumul înspre Havirna și Mileanca, ducând către părțile Săveniilor.

Cu una — cu alta, să tot numere peste patru sute de fumuri. Incolo, oamenii au pământ cât au căpătat la împroprietărirea din 1945, iar acareturile, puține. Nevoile, însă, giră la fiecare și belelele cu carul: astupi una, curg alte zece în loc și nu-i încotro. De asta, țăraniii trudesc anevoie cu palmele, la pământ, în parte, ori taie iarna în pădure la metri, ducind-o ca vai de lumea lor, de azi pe mâine. Mai ales de-o vreme ncoace e rău și greu din cale-afară!

Încă de cum se pusese barosan pe iarnă și se troienise drumul, cei din sat stăteau toată ziua lipcă la primărie și tot tropăiau dintr-o odaie într-alta. Când îi căutai, erau ori în biroul din fund la primar, ori peste sală, la receptor, ori la notar, frăsuindu-se mai dihai ca femeile. N-aveau păpușoi și gata!

Până la Crăciun, o mai închipuiseră ei, care și cum putură. Ba mai oleacă de grâu, un fuhal — doi de grăunțe, ba cite o dimerlie de orz, ori secară, un tăbultoc de barabule, de cartofi, și nu mai încăpuse cric-neală.

De la cișlegi încoace, era bucluc mare. Toată vara, de sus, de pe muchia dealului Bazeului și până la Pișcov, unde țineau pământ ai noștri, nu căzuse măcar un șoi de ploaie. Oamenii nu ridicară în toamnă de pe ogoare nici sămânța. Ici-colo, pe unde semănaseră în pârloa-gă, pământul mai slobozise citeva pălării de floarea soarelui, un pop-două de ogrinjenii și cițiva snopi de pine albă, după coasă, fiindcă secerile stăteau ruginite încă de anul trecut, sub căpriori, prin șură.

Pe șesul Comandantului și pe Costișă, unde altă dată oamenii scoteau cite două rinduri de căpițe de

fin și o otavă, de la Sfântul Ilie și până la Sfânta Maria, firul ierbii se închiricise și se uscaseră. Și de unde până atunci cireada umbra numai pe imasă la Turcani, văcarii lăsară vitele să pască delaolaltă peste miriști și păpușoiști, doar-doar li se va ogoi foamea. În zadar, căci pe țarinile arse nu odrăslise nici știrul, nici holbura, nici pirul și nici loboda, și vitele prinseră a boncălui, cutreierind cu boturile rânite de ciucleji și bulgări, haturi peste haturi, din virf de la Sfichi și până-n vale la Cal-Alb, unde secase iazul.

Odată cu toamna, oamenii mai vindură cite un juncan ori cite un gonitor, mai schimbărilor caii pe boi, fiindcă se țineau mai ușor, și intrară la iarnă cu două-trei oi și cu boulenii pentru arătură. Femeile oploșiră citeva gobăi pe cuibare pentru cloște la primăvară. În preajma sărbătorilor, când începură să se împușineze și făina din pod și strujenii de dat la vite din ogradă, în sat se tăiară vițelii. Apoi se tăiară berbecii, apoi porcii, și așa azi, mine așa, până când, răzbind mai mult cu carnea decât cu mămăliga, ajunseră, la un moment dat, cu gata. Așa îi găsiră sărbătorile: cu daica pe la megieși și pe la cumeții, după făină!

II

Drept în mijlocul satului, lângă podul cel mare pe sub care curge pârul, avea casa Gheorghe Livadaru, moșneagul. Din șosea, ulița o făcea hăisa în loc pe după covălia lui Harabulă și mergând până în celălalt drum, de la deal de șipot, trece chiar pe lângă poarta bătrînului. În ogradă, de cum lași po-

deful, și deschizi poarta, te întâmpină doi meri rotați, din cei vârateci. Pe urmă, dai de-un hirj, un fel de căsuță cu numai o singură odaie, unde tot trăgeau înainte în gazdă învățătorii care veneau noi în sat, iar mai încolo e o casă bătrînească, fețuită cu var, cu prispele negre roată împrejur și acoperită cu stuf mîncat de vreme, putred pe deasupra.

Dinaintea casei se mai ținea pe picioare o șură dată cu hămă, în care se adăposteau, seara, vitele. Incolo, până-n malul pârului, este o sfoară de grădină care duce în lung până la răchitele de pe hat, despărțind pământul de cel al lui Traian Cojocaru și al Ilenii Rusului. Cu tot cu gospodărie și cu grădină să tot fi fost la vreo douăzeci și ceva de prăjini de loc.

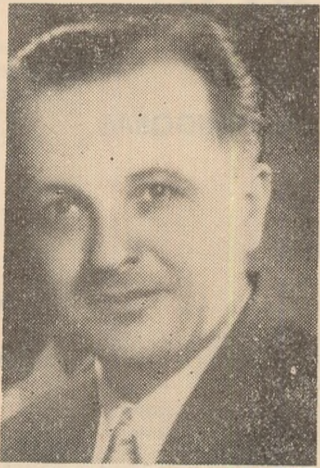
Aici a tras Gheorghe Livadaru cu aproape un veac în ur-

sărbătoarea, cu femeia lui, la joc, la strinsură, la biserică, ori pe la nunți și cumetrii, nu de altceva, dar dădea de vorbit, de boscorodit la lume vrute și nevrute. Ședea, așadar, mai mult pe lângă casă, căutându-și de ale gospodăriei. Numai că la lume nu prea e chip să-i astupi gura, fiindcă tare multe mai scornește.

Intr-un rînd, Ganafira lui Chirică Roșu, luîndu-se de vorbă cu femeile la o scaldăciune, a prins a ponegri:

— Doamne, mămuță, ce lepră de fumeie! Eram duminică peste pîriu, în grădină la Mirăuși, și, ce crezi că am văzut?!

— Spune, cumătră.
— Nici nu ieșise popa de la slujbă, și-auzi dumneata! Ușa la ei la tindă era deschisă, iar dumnealor se tolegeau pe jos, fără rușine, cu cracii goi, iac-așa, pînă sus!

ION ISTRATI

ACASĂ

mă, întorcîndu-se la o bucată de noapte acasă de la un hram de peste riu, cu o femeie tină-ră și frumoasă, mintuirea pământului de frumoasă.

Casa de-abia era stuhuită și pereții muruși numai c-un lut de cel rău, amestecat cu paie. N-avea nici uși, nici ferestre. Pe femeie o furase Livadaru și o urcase pe cal numai cu ce era atunci pe dînsa, trecînd înot apă. Avea, după cum zice lumea, obrazul cum ții-i cașul, ochii mari și negri și se purta mai deosebit: era imbrobodită cu basma aprinsă, legată pe cap, iie deschisă pe git și cusută cu flori pe dinainți pe la minci și pe la poale, și se purta cu o catrință alb-albastră bătută cu fluturi și spintecată într-o parte.

Livădărenii nici nu sufereau s-audă de fecior, că atita odrăslă aveau și nu le-a dat ascultare. La vreo două luni după aceea, cînd au văzut că Gheorghe cu femeia s-au pus pe uns casa, s-au mai îmbunătățit ei și, așa, de ochii lumii, i-au îndulcît cu puțină ajutorare, de-au dat pereții c-un var pe dinăuntru și-au zidit sobă într-o încă- pere.

In toamnă, după ce aveau gata sălaşul lor, socrii cei mari i-au mai căpătuit cu o văcușoară, cu vreo citeva oițe, cu păsări, și cu un hectar și jumătate de pământ pe Mălăiște. De peste riu, pârînții fetei le-au trecut într-o noapte zestrea, cu lotca, dar pragul nu li l-au călcat. Greu tare a legat femeia lui Livadaru prieteșug cu gospodinele din partea locului, fiindcă acestea nu o aveau mai deloc la inimă, ca una care era totuși de dincolo de apă.

Cînd înhăma Gheorghe caii și o porneau amîndoi la cimp cu căruța, ieșea baba Lupușoroaia la poartă și se uita de sus, ca din răchită, stupid în urma lor. Tot așa făceau și celelalte megieșe care abia așteptau să le între gobăi străine în curte, pentru a se repezi la gard și a o huli că nu cată de ele și că-i fudulă. Dacă se nimerea pe-acasă, Gheorghe ieșea afară, în ogradă, crucind și dumnezeind prin jurul gardului cit îl ținea gura, dar cu atita se alegea, pentru că bărbații cam nu dădeau frică la femei. Cum îi era lehamite de-atita huiet și sfă-dălie, Gheorghe nu prea ieșea

— Il suge de vlagă pe săracul flăcău!

— Astea nu se mai satură. Are pe Michiduță, are pe dracun-trinsa, de nu-i mai ajunge!

— D-apoi ce crezi? Dacă n-avea, nu-l mai fermeca ea pe băiet. Găsea el fete și la noi în sat.

— Să știi că l-o vrăjit.
— Oricum, nu duce el casă bună cu o corcitură ca asta.

— Așa-i cumătră: moldovan cu moldovan se lichește, dar cu corcitură...

— Corcitură, necorcitură, însă eu știu că odată-i femeie, domnule! se amestecă în vorbă careva.

— Iaca, ucigă-l toaca de om, cum se înfierbîntă! făcu nevas-ta celui ce vorbea.

— Frumușața nu ține saț.

— Nu ține, dar de lăcomoa-să, îi lăcomoa-să! își dădu alt-cineva, dintre bărbați, cu părărea.

— Ducă-se pe apă cu toată mîndrețea ei!

Și hulitul nu mai contenea. Numai că gura lumii îi sloboadă. Vorbele, și bune și rele, le mî-năvintul și se duc, se duc, de s-alege numai pulberea din ele pînă la urmă.

Astfel, prin postul cel mare s-a mai zvonit prin sat una. S-a dus Marghiolița lui Baiantru la al lui Livadaru ca după oleacă de crupe pentru umplut borș și pînă i-a turnat din puțină. a măsurat-o pe femeie din cap pînă-n picioare, repede dînd după aceea de veste printre femei.

— Auzi, tu, e în poziție, fa!

— Nu mă nebuni, lele.

— Zău că e groasă muiera, dar nici nu se cunoaște.

— Nu i-au ieșit pete pe obraz?

— Nooo, tot arătoasă-i, fa! Dracu! știe cum se ține.

— Te pomenești că are să facă un neisprăvit de copil!

— Da facă-l și pe ducă-se pe pustii, dacă așa nevastă i-a trebuit!

Nu a trecut multă vreme și îndată după paști, cum stăteau într-o seară pe prispă, cînd se împlinea lumina lunii, pe femeia lui Gheorghe Livadaru au apucat-o durerile facerii. Pînă să vină careva din sat să-i poarte de grijă cu cele de cuviință, a născut un copil greu ca piatra, de se uimi și moașa care, pînă la anii cărunteții ei, multe, multe burice tăiașe.

La rodini, adică îndată după naștere, cînd se aduc darurile de rînduială, abia au venit citeva muieri mai curioase să vadă lehuza. Dar cînd a fost ziua sorocită pentru botez și pentru cumetrie, n-au mai încăput oaspeții în casă, așa încît, s-au întins mese și afară, în bătătură, petrecîndu-se pînă în zori de zi. De-atunci, s-au înduioșat de tot și bătrînii și-au prins a mai închide și vecinele plîsul cel rău. Altă făină a început să se macine în casă la Gheorghe Livadaru, fiindcă tinerii erau oameni deschizi la mîntea și la inima lor, cumsecade amîndoi și tare săritori la necazul altora! Așa azi, așa mâine, după născare, femeia lui Livadaru ieșea tot mai des cu bărbat-su și parcă tot mai aprinse, mai învîlvorate erau privirile celor cu care se întâlnea, ale celor cu care stătea de vorbă.

se răcea timpul, un junghi sub coastă, poate de ridicătură, îi slăbise pușintel vederea, de-i trebuiau ochelari la citit, dar despre toate acestea încă tot era în destulă putere și mai — mai nu s-ar fi dat pe unul tînăr ca mine! E drept, carne pe dînsul nu prea puneă, că era adesea iute și îndată ridica pumnul ori tuna din gură. De huietul gurii lui s-a vestejit și chipul neveste-si Leonora, mama, dar tot se vedea că, la anii ei a fost, cum a fost, o mindrețe de femeie! Atît doar că, în ultimul timp, era tare bolnavă. Mai ales, nu putea de picioare. Fiica cea mai mare, soră-mea Ilinca, s-a măritat pe la jumătatea războiului cu unul Lazăr Agache, ce venise acasă într-un concediu fiindcă îi era, cică, regimentul în refacere. Potrivită la statură, ochii, nasul și fața Ilincăi, toate erau aidoma cu ale mamei. Numai gura, cu buzele ușor cărnoase, semăna cu ale tatii. După dînsa numai cu un an și ceva mai mic urma frate-miu Mitu, care era tata în picioare. Bătrînii mei îl însuraseră chiar înainte războiului, fiindcă, între altele, era tare ștrengăros și poznațec. Drept ca un brad, cu mustața neagră, neagră și deasă și cu niște sprincene arcuite și imbinete, era chipeș, de mai-mai le stătea inima în loc la femei cînd căuta la ele cu ochii lui albaștri, strălucitori și limpezi ca floarea inului. Nici nu avea trei luni de cînd se întorsese acasă.

Approape patru ani la rînd fusese și el în captivitate, de l-au fost crezut toți ai casei mort, — îi și venise, într-o vreme, extractul la primărie, iar ai mei îi ridicaseră paus la biserică, făcîndu-i pomenirea de trebuință.

La trei ani și ceva după ce nu s-a mai auzit de el, nevastă-sa, Filomela, luă copilul pe care-l avea cu dînsul și, de voie, de nevoie, se mărită cu un băietan de-al lui Teofil Nanu. Abia trecuse de douăzeci de ani și ceva femeia și socrii o îndemnaseră să se ducă după flăcău, nu care cumva să se vestejească de tî-nără. După întoarcerea lui Mitu, se tînguiau amaric bătrînii, i se rupea inima și Filomelei și tînjea, limpede lucru, și Mitu, dar nodul nu-l putea nimeni desface. Teofil Nanu, oricum, ținea la nevasta lui, cu toate că n-avea copii cu dînsa și, în plus, nici habar n-avea că Mitu era totuși în viață și că se repatriase și venise în sat. Era dus Teofil Nanu, cu alții din părțile noastre, era dus cu săplămini înainte de a se înapoia Mitu, departe, colo în jos, prin Oltenia, la lucru, ca să cîștige ce se putea cîștiga și să trîmită acasă femeii făină, pentru că era anevoie cu bucatele. De bună seamă, nimeni nu se încumeta să-i scrie lui Teofil Nanu de cele ivite în urma lui, — de altminteri nici nu-i știa nimeni adresa. Și lucrurile zăceau așa.

Mitu era omenos, și, îndeosebi, bun ca piinea caldă. Adesea, cînd îi îngăduia răgazul, povestea cum a petrecut, prin acel loc unde a fost. Uneori, cit s-a perindat și ce a văzut seara, mai mult așa, de plictiseală sau de voie proastă, se mai lua cu cei de seama lui și trăgea la crișmă unde bea ce bea de alean, după care, nu rareori, îi umblau ochii după muieri. Ceilalți ai casei se frăsuiau, se frămîntau care încotro și nu mai știau ce să facă, ce să mai dregă.

Îi mai avea Ion Livadaru pe Mitriță, flăcăuș de vreo optăsprezece ani, pe Raruca, o fetișoară tare cuminte, ca un fir de romaniță pus într-un pahar cu apă, și mai erau de pus la socoteală încă trei copii mai mărunței. Mulți, destui, nu șagă. Pe urmă, tot în ogradă cu bătrînii mei, dar sfîdiți și gata să se mute aparte, mai sta și Lazăr Agache, ginere-său și fiică-sa, soră-mea Ilinca, împreună cu doi copii măruși și ei. Cîteodată, adevărat, arare, venea sub seară, cînd nu era Mitu acasă, venea și Filomela, deși nu le mai era noră. Venea și plîngea de sărea cămașa de pe dînsa. Ofta adînc și la toți ai casei li se umezeau genele...

În ce privește considerarea realității din punctul de vedere al omului, idealul este partea vie a realității, veșnică naștere axiologică a realului sub semnul afirmării creatoare a omului. Idealul apare, astfel, ca un implicat al muncii însăși — această activitate prin care omul transformă lumea și se transformă pe sine însuși, — infinită proiectare a rezultatelor la care omul vrea să ajungă, precum și a mijloacelor de dobândire a acestora. Cum preciza Marx, proiecția ideală subordonată muncii devine, în plan istoric și social, însuși scopul activității specifice omului. „La sfârșitul procesului de muncă — arată Marx — apare un rezultat care încă la începutul acestui proces exista ideal în imaginația muncitorului. Omul nu se limitează la a modifica forma elementului din natură, ci el își realizează totodată scopul său pe care îl cunoaște, care determină legic modul și caracterul activității lui și căruia el trebuie să-i subordoneze voința”. Ireversibil, munca impune idealul, prin însăși esența sa și în toate laturile sale, ca o alternativă a realului. Idealul apare, în felul acesta, ca proiectare, pe planul conștiinței, a unui model de schimbare, de transformare sau de devenire a realului — social sau individual. Se consemnează astfel, constată N. Bellu, că idealul și realul nu coincid, că neincidența este singura lor relație posibilă. Prefigurarea, prin ideal, a unui real modificat îmbină cunoașterea realului, a legilor și posibilităților de devenire a acestuia, precum și a intereselor și năzuințelor umane. Astfel, prin ideal, realul tinde să primească asemenea modificări în care se obiectivează scopurile umane, în care se materializează interesele și trebuințele oamenilor și care realizează fericirea, satisfacția, împlinirea personalității la dimensiuni sociale superioare.

Când idealul nu derivă din necesitatea obiectivă a modificării sau transformării realului, când el este o proiecție prea abstractă, mai mult sau mai puțin îndepărtată de cerințele și condițiile reale ale progresului, atunci este sortit să rămână o simplă proiecție, un deziderat irealizabil, un vis utopic. Prin proiectarea ideală a modificării realului, omul se afirmă ca ființă conștientă care conduce acțiunile sale de muncă în direcții prestabilite, anticipate ca scop, aceasta însă numai în condițiile în care idealul derivă ca o necesitate legică a dezvoltării reale, când el concordă cu posibilitățile reale ale societății și indivizilor. Firește, idealul nu poate fi identificat cu orice scop sau cu orice anticipare ideală, conștientă a actelor și rezultatelor muncii. În viața oamenilor există diferite scopuri care îl călăuzesc, unele imediate, altele mai îndepărtate. Idealul este un scop de durată și de perspectivă, este deci, spre deosebire de țelurile imediate, țelul suprem al activității umane. Prin ideal omul și societatea sînt, în permanență, subiectul și obiectul unei transformări de perspectivă precis direcționate. Ca țel suprem, idealul își subordonează scopurile imediate, are un rol coordonator asupra acestora și le servește drept criteriu de apreciere și de normă fundamentală. Totodată, idealul se realizează prin scopurile imediate, acestea înscriindu-se, atunci când concordă și traduc idealul, ca momente sau elemente ale acestuia.

Ca scop suprem, idealul presupune și mijloace corespunzătoare care duc la

realizarea lui. În societatea noastră, cînd valorile moralei noi se fundamentează în spiritul științific și umanist al politicii marxist-leniniste, folosirea mijloacelor este în deplină concordanță cu înalta valoare a scopurilor socialiste și comuniste. Atît țelurile social-politice socialiste, cît și idealurile morale ale constructorilor noii societăți, concordă ca valoare. Aceasta permite ca mijloacele de atingere a scopurilor politice să aibă o înaltă valoare morală, corespunzătoare umanismului socialist. În același timp și mijloacele de înlăptuire a idealurilor morale au o valoare politică. De aici rezultă că, în condițiile noii societăți, valorile politico-morale ale mijloacelor se condiționează atît între ele în chip reci-

intrucît idealul reflectă și susține tendințele de dezvoltare ale societății și oamenilor, el constituie o normă fundamentală și exercită o funcție de normare și reglementare a conduitei, pentru ca aceasta să se realizeze ca obiectivare sau materializare a idealului. Forța idealului constă în adevărul conținutului pe care îl reflectă, în legătura sa cu realitatea, cu cerințele de dezvoltare ale realității, cu năzuințele de progres ale oamenilor. Ceea ce menține însă această forță activă a idealului este actualitatea sa permanentă, îmbogățirea și desăvîșirea lui însuși în concordanță cu exigențele noi ale progresului. Vîzînd o dezvoltare de perspectivă, idealul nu este un dat fix, imuabil și

știent al propriei sale ființe. Idealul, însă, presupune relația strînsă cu practica, cu acțiunea umană menită să-l realizeze, deoarece el însuși își are rațiunea de a fi numai ca scop și principiu de acțiune. De aceea, criteriul de apreciere a idealului tinde nu numai spre definirea valorii sale în sine, ci mai ales să-i determine această valoare prin relația sa cu practica, prin realizarea sa ca valoare în practică.

Realizarea idealului presupune înlăptuirea unor condiții obiective și subiective. Din punct de vedere obiectiv, avem în vedere posibilitățile de formare și afirmare a omului, pe care le oferă societatea. Aceste posibilități depind de nivelul dezvoltării societății, a culturii sale materiale și spirituale, de caracterul orînduirii sociale, de repartitia socială a valorilor materiale și spirituale, de regimul politic și juridic, de drepturile și libertățile oferite și garantate de societate. Caracterul echitabil sau inequitabil al unei forme de societate este în funcție de oferirea sau neoferirea oricărui individ a posibilităților de care ea dispune pentru dezvoltarea fiecărui și a asigurarea împlinirii idealului său. Realizarea sau nonrealizarea idealului este în funcție și de posibilitățile fizice și intelectuale de care dispune fiecare individ. Din punct de vedere subiectiv, un rol important îl au alegerea și fixarea idealului de către individ corespunzător cu posibilitățile sale, modul în care acesta își realizează îndatoririle sale pentru idealul fixat, răspunderea față de sine și față de societate, efortul său pentru împlinirea practică a idealului.

Cînd idealul fixat nu concordă cu posibilitățile proprii, cu vocația și talentul individual și nici cu posibilitățile reale pe care le poate oferi societatea în dezvoltarea ei, pot apărea perturbări în viața omului, stări dramatice, mediocritatea, blazarea, resemnarea, automulțumirea ș.a. Nu numai societatea poartă, deci, răspunderea pentru idealurile membrilor săi, dar și fiecare din aceștia; ei răspund pentru alegerea idealului, pentru felul în care folosesc posibilitățile de care dispun pentru traducerea idealului în viață. Ei poartă răspundere și pentru direcțiile de evoluție, pentru țelurile de viață ale celorlalți membri ai colectivității din care fac parte.

Indiferent de conținutul și caracterul său, orice ideal, fie că este social, politic, estetic, profesional, are și o valoare morală. Valoarea morală a oricărui ideal se impune prin semnificația lui socială, prin implicațiile sociale ale valorii sale, prin consecințele sociale pozitive sau negative pe care le are realizarea practică a idealului. Orice ideal are și o valoare morală intrucît omul are atît dreptul la ideal, la realizarea sa ca personalitate, cît și datoria precum și răspunderea, față de sine și societate, de a se împlini ca atare. Omul are dreptul să fie pentru societate nu numai pentru că el poate fi „cineva”, ci și pentru că trebuie să fie ceea ce poate fi. Aceasta este o cerință legică pe care i-o impune viața sa socială și care se reflectă în procesul aprecierii sale morale. Progresul societății impune și progresul său, impunîndu-i, în acest sens, necesitatea de a se autodetermina și autodefini prin ideal. De aici derivă, în mod necesar, legitimitatea valorii morale a oricărui ideal.

SENSURILE IDEALULUI

Ion GRIGORAȘ

proc cît și în dependență de valorile scopurilor. Aceste raporturi noi între scopuri și mijloace în socialism se explică prin mecanismul noii orînduirii sociale, prin aceea că omul reprezintă valoarea supremă în sistemul valorilor, țelul suprem al activității economice, sociale și spirituale. De aceea, mijloacele au valoare numai în măsura în care, deopotrivă, contribuie la dezvoltarea societății și la binele și fericirea membrilor ei.

Idealurile, deși pot fi colective sau personale, întotdeauna poartă pecetea intereselor sociale și, pe treptele corespunzătoare ale dezvoltării societății, pecetea intereselor de clasă. În acest sens, N. Kállós și A. Roth afirmă că „idealul este proiectarea în viitor a scopurilor unui grup social determinat, a unei clase, a unei epoci, ridicarea modului de acțiune corespunzător intereselor forței sociale respective la un rang de normă; conținutul său obiectiv izvorăște din natura scopurilor, intereselor, rolului istoric al grupului social, clasei respective”. Iar caracterul progresist al idealurilor se confirmă atît prin natura lor socială, prin faptul că reflectă aspirațiile de dreptate și nevoile reale și legitime ale celor asupriți sau care muncesc, cît și prin faptul că ele reprezintă proiectarea în viitor, anticiparea acelor tendințe principale de dezvoltare care acționează în societate (respectiv în diferite domenii, compartimente ale vieții sociale).

imperfectibil; dimpotrivă, modelul ideal este el însuși supus desăvîșirii, perfecțării. Iar omul ca subiect este un creator permanent, mereu nou în raport cu sine și cu idealul său. În acest sens, vișarea și imaginația creatoare au un rol esențial. Nu putem să nu redăm cuvintele lui Pisarev care sublinia rolul vișării în constituirea idealului: „Dacă omul ar fi cu totul lipsit de capacitatea de a visa, dacă el n-ar putea din cînd în cînd să o ia înainte și să contemple în închipuirea sa imaginea încheagată și desăvîșită a operei care abia începe să se înfiripe sub mîinile sale, atunci nu-mi pot închipui deloc ce mobil l-ar putea determina să întreprindă și să ducă la capăt lucruri vaste și istovitoare pe tărîmul artei, al științei, al vieții practice. Discordanța dintre vis și realitate nu pricinuieste nici un rău dacă persoana care visează crede serios în visul său, dacă, scrutînd atent viața, compară constatările cu închipuirile sale și în general lucrează conștiincios la realizarea visului său”.

Idealul poate fi colectiv, social sau individual. El se înscrie ca o trăsătură esențială a personalității umane, fiind o componentă a esenței sociale a ființei omului. Prin ideal, omul își afirmă capacitățile sale creatoare, originalitatea sa, își definește propria sa contribuție în activitatea colectivă a oamenilor. Prin ideal, omul își prospectează și își proiectează propria sa devenire și aceea a societății. Prin ideal omul își este sieși și subiect și obiect de desăvîșire, el se afirmă ca un stăpîn con-

CONSTANTIN POTINGĂ:

Socialismul și cultura de masă

Problematika controversată a legitimității conceptului de „cultură de masă” în sociologia marxistă cunoaște în cartea lui Constantin Potingă — „Socialismul și cultura de masă” (recent apărut la Editura „Junimea” din Iași) o laborioasă și competentă analiză, această lucrare fiind, de altfel, prima cu caracter monografic consacrată culturii de masă în socialism, în literatura noastră de specialitate.

Autorul, beneficiînd deopotrivă de o corespunzătoare pregătire teoretică și de o experiență vastă în planul activității politico-ideologice și cultural-educative, rezervă mai întîi un amplu spațiu pentru argumentarea legitimității conceptului de cultură de masă. Este interesantă în această privință, incursiunea întreprinsă de Constantin Potingă pentru a evidenția istoricitatea acestui fenomen. Este o idee originală, cunoscut fiind faptul că cei mai mulți cercetători leagă apariția culturii de

masă de extinderea societății industriale.

Firește, conținutul noțiunii cultură de masă diferă de la o orînduire la alta și, observă autorul, așa cum conținutul diferit al culturii socialiste și al celei burgheze nu le interzice ca ambele să se numească culturi, tot așa nimic nu ne poate împiedica să vorbim de o „cultură de masă” în socialism, cu condiția ca sfera și conținutul acestui concept să fie bine delimitate. Definiția la care se ajunge este cuprinzătoare: cultura de masă, ca fenomen al educației permanente, reprezintă în orînduirea socialistă un sistem instituționalizat și un proces complex de elaborare, stimulare și promovare a creației, de difuzare multinivelară și pluridimensională și de însușire de către mase a celor mai de seamă valori ale culturii materiale și spirituale, naționale și universale, cu scopul realizării acestor valori în personalitatea

umană multilateral dezvoltată, în fața de civilizație socialistă și comunistă. În perspectiva acestei definiții, Constantin Potingă relevă posibilitatea fundamentării științifice a culturii de masă, atît sub raport ideologic și politic cît și metodologic, bineînțeles, o fundamentare care să nu piardă din vedere caracterul dinamic al acestui fenomen.

În acord cu acest înțeles, sînt analizate și funcțiile culturii de masă în socialism. Accentul este pus pe funcția formativ-educativă, pe cea informațională și instructivă, fără a fi însă neglijate cu vederea și celelalte funcții cum sînt: redimensionarea participării la creația culturală, participarea la formarea și dezvoltarea modului de trai socialist etc.

Un ultim capitol al lucrării este consacrat analizei unor probleme deosebit de actuale, probleme legate de relațiile ce se stabilesc astăzi între cultura de

masă și revoluția tehnico-științifică contemporană. Este abordată, astfel, problema potențării conținutului intelectual al muncii, discutîndu-se totodată, în noi termeni, problema raportului dintre tradiție și modernitate în cultura de masă. În vreme ce tradiția se referă la planul creației culturale a maselor, modernitatea, consideră autorul, apare ca fundamentare științifică a activității culturale de masă, în lumina învățăturii marxist-leniniste și pe temeiul ultimelor descoperiri ale științei.

În concluzie, o carte axată pe o problematică deosebit de actuală, care aduce importante contribuții teoretice pentru aprofundarea fenomenului complex care este cultura de masă, propunînd, în același timp, numeroase soluții problemelor practice legate de activitățile corespunzătoare.

D. N. ZAHARIA

De asemenea, sînt în curs de apariție: un volum consacrat marketingului, un volum de cercetări asupra economiei întreprinderii, precum și un volum de studii asupra operei economice a lui N. Suțu și un altul despre gîndirea economică din România în perioada interbelică. Se cuvine a fi menționată, totodată, elaborarea unor cursuri de economie politică, sociologie, materialism dialectic și istoric, istoria doctrinelor economice etc.

Numeroase alte cercetări sociale sînt cuprinse în paginile unor periodice ieșene ca: „Analele științifice a' Universității „Al. I. Cuza”, „Anuarul de lingvistică și istorie literară”, „Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, „Convorbiri literare”, „Cronica”.

Este de menționat, totodată, organizarea unor simpozioane și dezbateri științifice pe următoarele teme: „Eficiența economică”, „Gestiunea economică proprie”, „Sistemul informațional”, „Conducerea de

Analiza planurilor de cercetare reliefează și lipsa unor cercetări interdisciplinare, în care specialiști de cele mai diverse profiluri să colaboreze pentru rezolvarea unor probleme majore actuale, specifice județului și acestei părți a țării.

Iașul nu a reușit pînă în prezent să se evidențieze în mod deosebit prin originalitatea unor cercetări, prin conjugarea eforturilor spre o anumită problemă. A stîrnit mult interes în cercurile centrale propunerea de a se organiza la Iași o cercetare multidisciplinară în zona Bahlui, dar nici pînă în prezent, după aproape 2 ani de discuții, nu s-a ajuns la un consens unanim.

Cu unele mici excepții, în activitatea de cercetare pe tărîmul științelor sociale, lipsesc temele care să concentreze mai multe probleme similare sau adiacente din istorie, economie, sociologie. Lipsesc studiile de sinteză, lucrările de amploare, pe teme actuale de filozofie, economie, sociologie, etică, estetică, cultură de masă.

În ansamblu, se evidențiază faptul că nu am reușit să concentrăm atenția cadrelor din acest domeniu asupra unor studii care să slujească perfecționării conducerii vieții sociale, deși Conferința Națională din 1967, documentele de partid care i-au urmat au subliniat cu acuitate cerințele majore pe acest tărîm, conturînd de fiecare dată direcțiile spre care trebuie concentrate eforturile.

Principala lipsă din acest punct de vedere o constituie faptul că planurile cuprind teme care abordează, mai ales, probleme din trecutul istoric al țării, și se orientează, mai puțin, spre problematica actuală a vieții noastre economice și social-politice.

Din această cauză singura modalitate de finalizare a acestor studii nu poate fi decît publicarea lor. Organele de partid, de stat, factorii de decizie nu găsesc însă un sprijin în aceste cercetări, pentru soluționarea problemelor pe care le ridică viața, practica socială.

Toate aceste neajunsuri, în special lipsa finalității practice, se datoresc în primul rînd faptului că prezența cercetătorilor și a cadrelor didactice în întreprinderi, în unitățile agricole socialiste este sporadică. Majoritatea comunicărilor, a cercetărilor în ansamblu au mai mult un caracter teoretic, adeseori ipotetic, ceea ce și explică sfera restrînsă de aplicare, interesul scăzut față de aceste materiale.

În ceea ce privește lipsa unor cercetări colective, interdisciplinare, aceasta se datorește nu numai participării insuficiente a cadrelor din domeniul științelor sociale la viața județului, la practica socială, ci și mentalității individualiste a unora dintre cadrele noastre cu experiență, dorinței acestora de a se „singulariza” în știință, neobișnuinței de a munci în echipă în spirit tovarășesc, principal.

Neajunsurile se explică, însă în cea mai mare măsură, prin insuficientul control exercitat asupra muncii din acest domeniu, de către conducerile institutelor de cercetare, de decanate și rectorate — pentru catedrele din învățămîntul superior. Chiar atunci cînd se întreprind anumite analize asupra îndeplinirii planurilor, acestea au un caracter formal, nu se încheie cu măsuri corespunzătoare, ceea ce favorizează lipsa simțului de răspundere la unele cadre, tergiversează executarea la timp și în bune condiții a investigațiilor elaborării lucrărilor.

Îmbunătățirea orientării și conținutului muncii de cercetare necesită, în primul rînd, sporirea preocupărilor conducerilor institutelor de învățămînt superior și de cercetare, pentru a asigura elaborarea planurilor în strînsă corelare cu nevoile vieții și activității practice, cu cerințele economice și social-politice actuale. În același timp, se impune ca aceiași factori de conducere să intensifice controlul asupra executării planurilor, să fie mai exigenți în legătură cu nivelul lucrărilor elaborate și să sprijine cadrele didactice și pe ceilalți cercetători în finalizarea muncii de cercetare din acest domeniu.

Una din laturile cele mai importante de care depinde îmbunătățirea cercetării în științele sociale este coordonarea acesteia.

Apreciem că la nivelul orașului nostru această muncă trebuie să fie realizată de Centrul de științe sociale al Academiei de științe sociale și politice, care are, în cadrul fiecărei discipline, rolul coordonator al cercetării în acest domeniu. În cadrul acestei coordonări se impune să fie urmărită în mai mare măsură îmbinarea cercetării interdisciplinare cu specializarea cadrelor în studierea anumitor teme, specializare făcută în deplin acord cu direcțiile prioritare ale cercetării. Specializarea ar oferi posibilitatea ca, în cadrul fiecărei discipline de științe sociale, cadrele din Iași să se profileze pe anumite domenii, pe care să le aprofundeze și în cadrul cărora să se afirme, să poată deține prioritate în țară. Aceasta ar crea condiții nu numai pentru adîncirea cercetării anumitor probleme, dar și pentru îmbunătățirea procesului de pregătire a cadrelor, cu perspectiva creării unor adevărate școli de cercetare în domeniul acestor științe. Totodată ar fi bine dacă Centrul de științe sociale din Iași al Academiei de științe sociale și politice, ar formula teme de cercetare de interes general, cu caracter interdisciplinar, la soluționarea cărora să participe, prin colaborare, cadre de la mai multe catedre și institute de cercetare, antrenînd în același timp și cadre cu munci de răspundere din producție, din activul de partid și de stat, mai ales la acele teme care vizează viața și activitatea județului nostru.

ELABORAREA ȘTIINȚIFICĂ A ACTIVITĂȚII POLITICE

(continuare din pag. 3)

planurilor curente cu cele de perspectivă Mai mult chiar, pentru a li se permite încadrarea într-o viziune cit mai largă și de mai lungă durată, s-a hotărît ca planurile cincinale să fie prelungite prin planuri de perspectivă care, la rîndul lor, vor trebui integrate într-un orizont mai îndepărtat al dezvoltării social-economice. Fapt este că prognoza pentru anul 2000 a evoluției României ne va indica problemele ce se vor cere rezolvate încă în perioada 1974—1980, pentru a nu fi constrînși să constatăm, în 1985—1990, că am dezvoltat ramuri economice pentru care nu aveam asigurate rezerve suficiente de materii prime sau că am realizat produse materiale care nu mai au succes la desfacere.

Firește, orice asemenea prognoze pe termen lung nu conferă scenariilor obținute un coeficient constant de realizabilitate sau dezirabilitate. Și aceasta pentru că, în primul rînd, nu se pot face previziuni pînă în cele mai mici detalii, iar în al doilea rînd, pentru că, pe de o parte, detaliile mai sus amintite nu sînt analizate dintr-un același punct de observație, iar pe de altă parte — raționînd după regulile perspectivei din viitorologie — linia orizontului nu este fixă. Nici nu poate fi vorba, însă, de-o linie imuabilă a orizontului de viitor, dacă ne gîndim că viața socială și, în mod deosebit, activitatea economică sînt în continuă mișcare, înregistrînd mutații care nu pot fi încorsetate în repere. Dar dacă aceste planuri și prognoze sînt elaborate pe baza unei metodologii riguroase, dacă ele sînt seama de legile dezvoltării social-economice și, subliniem încă o dată, de adevăratele linii de forță ale realității strict investigate, dacă se evită subiectivismul și patina pe care-o dă cine știe ce specialitate incomplet aerată (cu cită dreptate opiniază Nicolae Iorga, de pildă, în „Viitorul studiilor bizantine”, că „... eu nu cred că s-a făcut vreodată o treabă bună rămînînd în afara curentelor care domină o epocă”!). Dacă pe parcursul îndeplinirii planului se va proceda la preluarea dinamică și aplicarea promptă a oricăror corective sau perfecționări generate de practica însăși (din etapa de optimizat la care ele devin nesuperflue), desigur că atunci virtuțile activității de elaborare a strategiei viitorului pe baza cunoașterii științifice a realității nu vor întîrzia să se afirme.

Cît sînt de semnificative toate aceste probleme privind activitatea politică a P.C.R. de cunoaștere științifică a prezentului și elaborare a strategiei viitorului, relevînd încă o dată adevărata și supremă menire a Partidului Comunist Român, de a făuri o civilizație superioară în patria noastră, o demonstrează cu prisosință cuvintele atît de clar-văzătoare ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostite la Conferința extraordinară a organizației de partid a municipiului București: „Vreau să fie clar pentru toți conducătorii de întreprinderi, pentru toate organizațiile de partid, pentru toți oamenii muncii că ne propunem ca realizările suplimentare să ducă la creșterea reală a avuției naționale, a producției de bunuri materiale; numai aceasta atestă sporirea reală a venitului național și deci crearea unei baze pentru progresul mai rapid al economiei și ridicarea bunăstării întregului popor”.

Îndrumarea și conducerea înțeleaptă de către partid, adevărat Prometeu contemporan al noilor noastre legende, asigură realizarea pleneră a ideilor în marș, a statutului de existență românească profund socialistă, a vocației de-a transpune în realitate tot ceea ce este chemat să asigure programul dezvoltării noastre multilaterale.

Să subliniem că elaborarea idealurilor generoase care ne vor fi, miine, realitatea unei existențe comuniste, include prospectiv tendințele de dezvoltare determinate de transformările structurale ale condiției umane și ale întregii societăți, dimpreună cu evantaiul de opțiuni chemate să optimizeze această evoluție spectaculoasă. Realizarea acestui amplu proces este asigurată de clarvăzătoarea activitate politică de zi cu zi a conducătorului nostru iubit, Partidul Comunist Român.

D. GHIAȚĂ :

„Natură moartă”

PERSPECTIVE ALE CERCETĂRII ÎN ȘTIINȚELE SOCIALE

către partid a întregii activități economice”, „Forța de muncă — obiect de cercetare interdisciplinară”, „Socialismul și personalitatea”, „Viața și opera economică a lui N. Suțu”, „Gîndirea economică din România în perioada interbelică”, „Conceptul sociologic de zonă (cu aplicații la zona Bahlui-Iași)”, „Probleme economice și juridice ale comerțului exterior”, „A. D. Xenopol”, „Istoria agriculturii” și altele.

Deși se înfățișează ca un aport valoros și divers, cercetarea științifică ieșeană în domeniul științelor sociale nu este lipsită de unele deficiențe, care frînează acest proces și nu oferă posibilitatea muncii de cercetare pe măsura condițiilor de care dispunem și a sarcinilor stabilite de partid în acest domeniu.

O primă observație se referă la dispersarea tematică a cercetării spre aproape toate domeniile activității economice și social-politice. Aceasta rezultă și din faptul că, de exemplu în anul 1971, planurile de cercetare ale instituțiilor și catedrelor din Iași au cuprins 90 de teme, iar pentru 1972 numărul acestora se ridică la 95.

Din această cauză nu este posibilă concentrarea eforturilor spre anumite teme, care să fie cercetate multilateral și soluționate.

Dispersarea tematică are și o altă consecință negativă, și anume aceea a dispersării forțelor și a mijloacelor de cercetare pe domenii înguste, izolate unele de altele, ceea ce nu oferă posibilitatea realizării unor concluzii generalizatoare și reduce eficiența finală a cercetării.

Pe de altă parte, o analiză mai atentă a planurilor, scoate în evidență și faptul că, în multe cazuri, sînt abordate teme minore, nesemnificative, fără nici un fel de importanță, atît pentru teorie cît și pentru practica economico-socială.

Uneori, temele de cercetare sînt formulate la modul general, cum ar fi: „Conceptii și teorii asupra economiei întreprinderii capitaliste” (Centrul de științe sociale), „Probleme de estetică industrială” (catedra de Materialism dialectic și istorie — Universitate), „Politica culturală a statului socialist” (Catedra de socialism științific — Universitate), „Principiile retribuției muncii în socialism” (Catedra de științe sociale — Institutul agronomic).

Aceasta face ca însăși abordarea și tratarea temei să se facă și să se realizeze în aceeași manieră, ceea ce împiedică pe cercetător să aprofundeze analiza unor fenomene și procese, și să ajungă în acest mod la concluzii personale, originale.

VESNA PARUN

Străinul

De ce s-a oprit atât de aproape de mine
Și sinii mei îi privește?

Poate nu știe că puntea aceasta
e părăsită.

Poate că iarba sălbatică nu-i spune nimic
despre trilul care s-a stins.

De ce s-a oprit atât de aproape de mine
și sinii mei îi privește?

SLAVKO MIHALIĆ

Trebuia să mă-ntorc

Și când mi s-a întimplat fuga aceea incidentală
Trebuia să mă-ntorc, ca asasinul care merge
în cerc

Faptul că am ajuns cu pași măsurați
Sublinia doar înfringerea mea

Spun înfringere, dar a fost ca și când ei
m-au trimis undeva
Astfel că întoarcerea mea însemna c-am sfârșit
lucrul cu bine.

Numai unul a băut ceva mai grăbit din gamelă
Și-apoi mi-a întins-o și mie

Cu fiecare strop am pătruns mai adinc
în pământ.

Miinile mi se întinseseră spre coada coasei
Iar când am zărit femeile aducând coșurile
Eu m-am ospătat mai mult decât toți.

PERO ZUBAC

Ești cu brațele deasupra crengilor

Deasupra râului se-ntinde cobra veninoasă a toamnei,
vântul îi duce umbre, se-ncolăcește într-un ghem de-ntuner.
În fața apei rămâne fără cuvinte, în cascada catifelată a razelor
genele tale se scaldă în lapte ușor.

Ești cu brațele deasupra crengilor, cu ochii pe oglinzile apei,
rîsul tău se-ntinde peste ținutul în care picură-amurgul,
am dorit un plop, puțin vînt, gingășia ta să renască,
vara să-ți stropască privirile c-o mură tîrzie

Îți găsec vocea în rădăcinile plantelor, dojana în umbra părului,
iar rîsul sub vîntul timpuriu acoperit de floarea-soarelui.
Ochiul ți-e atras de un spic. Sub argintul de rouă, greierii
ne aseamnă tristețea cu tristețea lumii care s-a stins.

Numai cobra toamnei s-a-ntins peste riu,
vîntul i-a adunat umbra într-un ghem de-ntuner.
Am dispărut sub apă într-o cascadă catifelată de raze
cînd genele ți-eră abia scaldate în lapte.

STEVAN RAICKOVIĆ

Pasărea

Pasăre, punct minuscul în cer!
Pană temătoare și tristă!

Suflet albastru!

Urmăresc trilul tău asemeni săgeții.

Aș vrea să fiu un arbor sau un butuc uscat.

Coboară pe trunchiul acesta bun fără teamă.

Ca piatra voi amuți, îmi voi opri răsufierea.

Rămii o zi pe creștetul meu liniștită.

FLORIKA ŠTEFAN

Moartea cuvintelor

Ca o bătrînă fortăreață
Ce se ruinează în tăcere
așa decad încet în tine
cuvintele care-ți erau
și-acoperiș deasupra frunții
și piinea bună de pe masă
și peste timp indicator.

DUMBRAVKO HORVATIĆ

★

În cele din urmă ceasuri mi-am amintit de pașii greșiți
ai drumului meu și aproape c-am renunțat la ultima mea da-
torie. Dar legea străbunilor m-a făcut să deschid scrinul și să
arăt celor ce vor veni tot ce-am adunat prin veacuri. Îndelung,
îndelung am cumpănit, dar cuvîntul străvechi a fost mai puternic.
Ei au rămas înaintea mea, cu fețele fericite, zîmbitori și neclintii,
demni de acest ceas care fusese sortit. În clipa aceea se gîndeau
la cîntecele noastre despre arme și despre eroi, la cîntecele
noastre despre caii de luptă și-au așteptat, liniștiți, să vadă
vechile steaguri. Iar cînd scrinul a fost deschis pe fața lor nu
s-a citit groaza. Numai eu am văzut în clipa aceea, numai eu,
și-am știut că ei vor vedea același lucru, într-un ceas ca acela.

DOI POEȚI

Contactul cu lirica iugoslavă contemporană ne oferă, dacă nu surpriza unor foarte originale acrobații stilistice, cel puțin satisfacția adevăratei literaturi. Poate și pentru că obsesiile poetilor vecini ne sînt familiare, le traversăm și noi. Au trecut doar cîțiva ani de cînd am cunoscut, prin intermediul lui Nichita Stănescu, tulburătoarele versuri scrise de Vasko Popa. Astăzi același talmăcitor ne îndrumă spre universul poeziei lui Adam Puslojić „un lungan pletos și cu favoriți, cu o frunte frumos curbă, și cu un nas acvilin, cu suflul ca o pelerină neagră fluturînd pe umerii scheletici de adolescent crescut peste noapte cu încă un metru...”

O sugestivă „precuvîntare” are darul să inițieze pe lector, dintru început, asupra atmosferei și problematicii din *Pasărea dezari-pată* (Ed. Minerva, 1972): „Uită-te. / Tăcerea smaraldină / cotropeste pămîntul cu smaralde. // Și nimeni nu spune nimic”. Adam Puslojić concepe poezia printr-o extraordinară economie de cuvinte. În jurul fiecărei vorbe există doar spațiul strict necesar rostirii ei, un spațiu interzis ecoului. De aceea versurile se mențin permanente în preajma esențelor. Gîndirea poetică e cît se poate de riguroasă. Nimic inutil, nimic adăugat la cursul firesc al ideii: „Frații mei / deja sapă, gropi. // Pe deasupra capetelor lor, / stelele — / rădăcini din altă lume”. („Adolescență”). Organizarea materiei poetice în cicluri succesive, exclude din lectură întîmplătorul, fragmentarul și reclama o interpretare adecvată. Pentru că *Pasărea dezari-pată* este alcătuită ca un întreg, ca un sistem unde fiecare contribuie, cu propria-i importanță, la o intenție unică (colaborarea traducătorului cu poetul — bun cunoscător al limbii române — a

încălinat poate în favoarea unei astfel de structuri a volumului, ca și în favoarea calității versiunii românești). Versurile din ciclul „Există pămînt” fixează exact și definitiv un domeniu liric: „Dar clopotele — / răsturnate pahare ale timpului — / dar eu? // Neînvînsul! / (Penultima / sau / ultima oară?) // Mă trezesc. / Nu. / Urme nenumerate / iarăși și iarăși! // Oare numai viii umblară / de jur împrejurul tîmplei mele?” („Zilele și noaptea”), iar la un moment dat găsim o excepțională definire a unei asemenea modalități lirice: „Surîsul ei / mai trist ca blana neagră / a cîrțiței / și / beregata mea din care / izvorăște cîntecul în aer”. (s.n. „Întîlnire”). Urmăză desprinderea meditativă de obiectele incitante ale poeziei, în secvența „Cad spre cer”. Gestul predilect e acum întoarcerea spre sine, înregistrarea pulsurilor interioare ce străbat versul, cu o luciditate exemplară. În consecință, dramatismul situației („cîntă luciditate atîta dramă”) se strecoară în prim plan: „Voi chinui unsprezece tristeți. / Nu slîrniți colbul pentru asta. / Pentru aceasta nu întunecați bolta. / ... / Stelele și-au întors de la mine / vederea. De pe mine / și moartea și-a ridicat brațul”. („Incantația mea”).

Abundența imagistică suplinește, în *Versuri-le* (Ed. Univers, 1972) semnate de Miograd Pavlović, radicalitatea discursului lui Adam Puslović. De astă dată, avem de a face cu un poet care stăruie îndelung asupra valorilor plastice depozitate în cuvinte. Procesul materializării noțiunilor abstracte, gradat — în diverse tablouri, revine cu insistență: „Să mi se scufunde / mîinile în sunete / la marele orizont // zeei sînt aceia / care cîntă / pe ramuri goale // Apune pămîntul / se înclină pinii / la picioarele

mele // Fericirea veșnică / așteaptă pe nisip (s.n. „Kalemegdan”) sau: „Pădurea blestemelor / steag al amurgului / vin sorțile / la culoare // Pîlcuri de leșuri / înoată pe sub pămînt / nume uitate / germinează din piatră” („Pădurea blestemelor”). Din punct de vedere tematic, Miograd Pavlović arată o preferință deosebită pentru un motiv circulat în poezia expresionistă: motivul craniului. Un ciclu de poeme, destul de întins, poartă chiar titlul „Variațiuni despre craniu”. Se pot reține de aici versuri semnificative: „Craniul privește într-o direcție pe care numai el o știe”, sau: „Oamenii s-au adunat pe la colțuri și privesc în pămînt / Căci cartea de sub craniu seamănă cu o cheie” sau: „scoarțele se umplu de apă / apa e neclintită ca o oglindă / două orbite se privesc”. În altă parte, poetul redescoperă cîteva dintre motivele culturii antice. Metoda aplicată constă în eliminarea coordonatelor temporale prin ridicarea subînțeleșurilor la nivelul actualității. Cum se întimplă, de pildă, în acest fragment din „în drum spre Delhi”: „Și totuși melcul se ivește din cenușă / într-un tîrziu, iar norii uscați / despre care nici proorocirile n-au dat știre / ajung deasupra mării și, auzi, / în virtuasa lor țesătură / se deapănă un nou grai”. Unele poeme, cum ar fi „Cîntecul Bugomilului” sau „Memorial de călătorie balcanic”, țin să valorifice — bineînțeles tot într-o accepțiune modernă — coloristica spirituală autohtonă. Încît rezultatul poate fi și o compoziție de inflexiune baladescă („Logodnicul”). Traducerile lui Ilie Constantin și S. Nămoiu par să se fi depărtat prea mult de original, înscriindu-se totuși, printr-o subtilă nuanțare, în rîndurile reușitelor genului.

Emil NICOLAE

GORAN BABIĆ

Dalmația

În acele ținuturi nimeni nu-și amintește de-o astfel de ieșire la pescuit cum avuseseră ei în seara aceea întunecoasă și rece. Vîntul le stînsese lumina, dar ei, cu toate acestea, se încordaseră scoțînd mrejele grele și truda nu le fusese zadarnică.

Visliră noaptea întreagă și cum barca era încărcată înălțaseră pinzele, deși vîntul era tot mai puternic, ameninșînd să fărima catargul.

În zori, căutără zadarnic țărnuț spre care merseseră, unii însăpămîntați că rătăciseră drumul, dar cîțiva observară că ancora se afla în locul în care fusese aruncată în apă, în seara trecută, și că în jurul lor nu era decît peisajul atît de familiar tuturora.

In românește de Anghel DUMBRAVEANU
și Slavco ALMĀJAN

CERCURI CONCENTRICE

AI. CĂLINESCU

Un număr triplu al revistei Secolul 20 (10-11-12 1971), simbolizând parcă, prin dimensiunile și structura lui, tema pe care o tratează, ne invită să meditam asupra raportului dintre „livresc și originalitate”. O serie de contribuții teoretice foarte serioase, sprijinite de texte semnate de nume de mare autoritate, își propun să risipească numeroasele și, din păcate, adinec înrădăcinatele conuzii privind „influența”, „originalitatea”, „mimetismul”; discuțiile ar putea merge însă și mai departe, abordând unele concepte fundamentale, însăși esența artei. În cele ce urmează vom încerca să schițăm câteva direcții posibile.

Trebuie să remarcăm de la început că, în ceea ce privește imitația creatoare, pictura are un loc privilegiat. „Secolul 20” ne dă o idee despre ceea ce ar putea fi „un muzeu imaginar al replicilor”: sint reproduse tablourile de Van Gogh după Delacroix, de Cézanne după Caravaggio și Delacroix, de Derain după Bruegel cel Bătrîn, îl vedem pe Gericault replicându-i lui Caravaggio, pe Luchian lui Grigorescu și Manet, pe Picasso lui Velázquez, Courbet, Cranach și Manet etc. Explicația acestui fenomen e găsită de Giancarlo Vigorelli în autonomia de care se bucură pictorul în privința laturii materiale a artei sale, culoarea. Fapt e că existența unor serii întregi de „replici” confirmă, în modul cel mai evident, afirmația lui Wolfflin: „Toate picturile datorează mai mult altor picturi decât datorează observației directe a naturii”. În această perspectivă, conceptul de „mimesis” suferă modificări radicale: în termeni semiologici, am putea spune că „referentul” („denotatum”-ul) dispare, se pierde cu totul, tablourile devenind niște „semnificanți ai semnificanților”, imaginea vizuală a acestui lanț ce se poate prelunge la infinit fiind decorul de teatru realizat de Jiri Kolar după Boticelli, în care trupul „Venerei” e răsfriț și multiplicat datorită jocului de oglinzi. „Modelul” replicii lui Pallady nu va fi o anume Olympia, ci OLYMPIA (lui Manet), la fel Picasso nu va reprezenta un dejun pe iarbă, ci va re-prezenta DEJUNUL PE IARBĂ; arta se imită pe sine, sau, după formula lui Malraux, arta se naște din artă.

Dar „replica” înseamnă și altceva: ea este și act critic; așa spune chiar că este forma perfectă, ideală de critică, așa cum o visează adeptii formulei critică=creație. Căci replica re-crează modelul și aruncă noi perspective asupra lui; Picasso ne învață să-l privim pe Velázquez, interpretarea lui Pallady pune, indirect, în valoare ceea ce este specific artei lui Manet. Act critic ce reprezintă totodată creație adevărată, căci spune tot Malraux, în Muzeul imaginar: „...toate replicile transformă un stil în alt stil”. E lesne de înțeles cât de seducătoare poate părea (și a și părut unor istorici de artă) ideea unei istorii interne a picturii, realizată prin urmărirea evoluției imaginilor, a simbolurilor figurative (Warburg și Panofski au inițiat cercetări în acest sens); în cadrul unei astfel de istorii, „replicile” ar constitui o „ipoteză de lucru” cum nu se poate mai rodnică.

Să visăm la o istorie literară care să pornească de la aceleși principii, să urmărească, așadar, șirul „replicilor”? Situația literaturii este însă mult deosebită de cea a picturii; „replica” poate fi citeodată simplă parodie sau pastişă (atendind, în cazurile fericite, distanțarea față de model și o conștiință critică ascuțită); reluările miturilor nu au, de multe ori, nici o legătură structurală între ele; alteori „replica” este atât de complexă, încât compararea cu modelul devine anevoioasă („Ulisse” de Joyce — „Odiseea”); un loc aparte îl ocupă „traducerile imaginare”, aspect analizat cu multă pătrundere de Șt. Aug. Doinaș. În literatură, „copia”, compunerea „d'après...” au mult mai mici șanse de reușită, din cauza statutului particular pe care îl are limbajul printre celelalte mijloace de expresie de care dispune arta. Ceea ce nu înseamnă că ideea unei istorii „interne” a literaturii ar trebui abandonată. Unele încercări în această direcție sînt de natură să ne determine să sperăm într-o schimbare a opticii tradiționale asupra istoriei literare: unii dintre formalisti ruși așteptau către o istorie a procedurilor. Șklovski considera că formele de artă noi reprezentate „canonizarea” unor genuri inferioare; André Jolles avansează ideea că formele de artă complexe se dezvoltă din unități mai simple; în fine, pentru Henry Wels, ce încerca să fundamenteze o „genetică literară”, cărțile sînt influențate de alte cărți, cărțile imită, parodiază sau modifică alte cărți. Chiar dacă nu vom accepta întrutotul această ultimă teză, ce ne duce cu gîndul la viziunile fantastice, delirant-intelectuale ale unui Borges, nu putem să nu recunoaștem existența unui „narcisism al culturii”, a unei „imitații culturale” deosebită, dar la fel de fecundă ca antica „imitație a naturii”. Modelul propus de René Berger pentru acest joc al „codurilor”, al „meta-limbajelor”, al interpretărilor semiotice și „meta-semiotice” ni se pare exact și sugestiv: „Astfel s-ar desfășura, în jurul unui centru cu care ar fi interzis să coincidă, centru mereu prezent, dar mereu fugit, orbitele concentrice ale unui joc reluat la infinit”.

A trecut de mult și Anghel în lumea amintirilor, și nu alături de Iosif și de Chendi, ori de Gîrleanu, ci printre fantomele lui Oscar Wilde, Verlaine și Jean Moréas. Printre ei îl văd. Anghel a fost mai mult ca oricînd Anghel, în zilele cînd Cartierul Latin își trăia cei din urmă ani, cînd Oscar Wilde rătăcea, detronat și sărac, printre săracii din jurul școlii de Arte Frumoase, cînd Verlaine își purta piciorul reumatizat prin circiumile și spitalele Parisului, ori își toca nodurosul ciomag pe ulițele strîmte de pe muntele Sfîntei Genovieva, și cînd Jean Moréas, care începuse să fie consacrat, își exercita paradoxala vervă elenică, prin cafenelele celebre.

Vremea aceea, mai mult ca oricare alta, îi plăcea lui Anghel să și-o amintească. Era tînăr atunci și bogat, urzea cele dintîi vise, împletea cele dintîi versuri. Scria strofe inspirate, fără să știe că e poet și fără să-i inchipuie, că, mai tirziu, va fi nevoit să scrie ca să trăiască.

Doouăzeci de ani trecuseră de atunci, dar amintirea aceasta era mai vie în sufletul său decît acești din urmă ani, care, au început frumos, cu mizerii cotidiene de toate felurile, și au continuat apoi cu o dragoste vinovată, chinuitoare, apoi cu dezastru, apoi cu monotonie, alternată cu mizerii cotidiene de toate felurile, din toate părțile, ca să culmineze tot printr-un dezastru, de data aceasta final și, pentru el, mintuitor.

Printre scriitorii noștri, de obicei aspri în legăturile lor de toate zilele, lipsiți de acea simpatie mlădieră a oamenilor cărora le zicem „bine crescuți”, Anghel răsărea ca un civilizat, atît prin nașterea sa, prin lumea în care trăise, cît, mai ales, prin sufletul său delicat și foarte sensibil. Avea o eleganță înăscută în mișcări, în îmbrăcăminte, ochiul său era mai deprins ca al oricui să prindă nuanțele cele mai discrete. De aceea, literatura lui e plină de imagini, de aceea a iubit și a cîntat fluturii multicolori și florile stropite cu toate luminiile.

Născut dintr-un tată avut, un fantastic alcătuitor de chimere agricole, și dintr-o mamă orientală ce i-a trecut în suflet toate amintirile și basmele Bosforului. Anghel avea mlădierii și visării de femeie, și avea fantezia dezordonată și, poate, violența tatălui său.

Era ciudat în aprecieri, inegal și capricios, cu prietenii, pătimaș în credințe, rigid cu cei antipatici și virofor cu cei ce-l supărau. Ar fi ucis într-o clipă de minie, dar n-ar fi

DIMITRIE ANGHEL

Victor EFTIMIU

jignit niciodată cu o vorbă rea, ori cu un gest disprețuitor. Cu prietenii era cald, foarte comunicativ, duos, sincer.

Poezia lui Anghel e numai o parte din sufletul său. Căci sufletul său deschidea un amestec de sentimentalism și ironie franceză, de fantezie și melancolie orientală, ca un ecou de doină și ca un refren de poezie.

Parisul de altădată — și care n-a putut fi Parisul de mine, — trăia în ochii lui, luminind din suflet.

În proza lui este o năvală de poezie, care vine de pretutindeni, impetuoașă, fecundă, obsedantă, obositoare. Fiecare pagină e un poem în proză cu imagini multe și grele, evocatoare și nebuloase, deschizătoare de orizonturi largi și de armonii intime, ca un cîntec de Grieg.

E ceva din Grieg în tot ce a scris Anghel. Poate, fiindcă în Grieg sînt ciudate refrenuri de muzică românească, iar în sufletul lui Anghel se apleca cerul Moldovei.

Poate că dorul ce tremură în amestecatele noastre suflete orientale și nordice și-a găsit expresia lui muzicală în doinele cîntărețului scandinav.

Nu vi se pare că la „Legenda funișorilor” se poate adapta minunat muzica unui cîntec de Grieg.

★

Anghel a scris o proză poetică, plină de nuanțe, pentru un public care nu simte amănuntul, ci vrea, ca și în teatru, o acțiune precipitată, fără literatură, brutală în conciziunea și claritatea ei. De aceea, foarte puțini cititori aveau Anghel, și, dintre ei, mai puțini erau cei care îi cereau:

De la musique avant toute chose.

Anghel n-a pus în picioare oameni și n-a inventat conflicte, dar a deschis perspective și a creat o atmosferă...

Proza lui Anghel era atmosferă... În ea suspina trecutul și scăpărau oglinzi fermecate.

În florile lui trăia dorul de paradisul pierdut, amintirea grădinilor fabuloase, din care a fost gonit cel dintîi om. Cîntecul unui greier îi dădea nostalgia celor dintîi vremi ale pămîntului, îi evoca imensa liniște de la începutul lumii și nefericirile ei singurătate. Fluturii săi erau mătăsuri, zdrențe de catifea, panglici care s-au înălțat de pe umărul unei femei, lumini de valuri, rășfringeri din lumea celor o mie și una de nopți.

Erau în proza lui priveliști albe de lună, sub care zboară, argintînd funișor, iar crinii înalță cădelnițe de cleștar.

Era o fugă de cuvîntul ce vine prea repede și prea ușor armonios, o căutare de imagini neașteptate, prăfuite de stele, venind ca reflexul unei oglinzi verzi, din fundul cel mai depărtat al apelor ei moarte.

Eu nu-l văd pe Anghel aplecat pe un strat de flori, și nici visînd într-un cerdac moldovenesc ci, luminat violent, în mină cu o cupă, pe buze cu surisul și cu ochii foarte departe. Așa l-am văzut de multe ori, cînd am bătut cu el vin bun, în ceasuri tirzii, la mese cu flori, și femei frumoase la alte mese.

Tigani și cîntau românește opere străine, lungeau notele ca într-o manea, și-n ochii lui Anghel mureau poezie, amintiri, poate doruri de o viață nouă: regretul vremilor apuse amesteca în ochii lui speranța unei sărbători viitoare, cu multă lumină și cupe strălucitoare, cu lăutari îmbrăcați în roșu, cu femei încărcate de vesele bijuterii, și cîntece triste, triste, și versuri de Rodenbach, evocînd ceața nordului și parcuri desfrunzite, pe care tristețea le închide ca într-un imens grilaj negru...

SOCIALISMUL ȘI SISTEMUL DE VALORI

(continuare din pag 8)

precedent. Societatea socialistă, în actualul stadiu de evoluție mai cu seamă, dă naștere unui nou model uman și deci unui nou tip de specialist. *Specialistul analitic*, care a fost o necesitate imperioasă în prima etapă a revoluției industriale, așa cum *enciclopedismul* fusese o necesitate pentru Renaștere și epoca iluministă, este astăzi depășit și înlocuit tot mai mult prin *specialistul sintetic*, care îmbină într-un mod armonios profesia, o temeinică pregătire profesională de specialitate, cu un orizont larg deschis spre întregul cîmp al valorilor, dispunînd de anumite criterii de selecție și asimilare.

În raport cu nivelul și ritmul transformărilor în domeniul practicii și al cunoașterii, *nevoia de a învăța* devine permanentă, pentru toată viața. În această perspectivă ne apar cu deplină claritate rațiunile practice și teoretice, principale, ale măsurilor întreprinse de stat în dezvoltarea și adaptarea învățămîntului la cele mai noi cerințe ale progresului tehnic și științific, pentru fuziunea lui cu cercetarea și producția, pentru organizarea unei ample acțiuni de reciclare.

Multe teorii care operează o disociere antinomică cultură-civilizație se bazează pe o ruptură dramatică între mișcarea progresivă a tehnicii industriale, ca o necesitate vitală a civilizației contemporane, și cerințele dezvoltării umane, generale, fără de care nu sînt posibile depășirea unilateralității dezvoltării sociale de pînă acum, un nou tip de cooperare interumană.

Idealul de umanitate de care socialismul are nevoie și pe care are misiunea de a-l promova nu înseamnă însă o hipostaziere a lui *homo aeconomicus*, nu înseamnă o conștiință profesională închisă, limitată, corespunzătoare unei *gîndiri tehnocratice* care ignoră *valențele umane*, căci atunci s-ar condamna pe sine însuși la ineficiență și sterilitate. Societatea socialistă multilateral dezvoltată pe care o construim se caracterizează prin aceea că tipul uman de care are nevoie și pe care și-l formează este *armonios* fără a fi enciclopedist în sens renaștător, multilateral fără a fi diletant, *dinamic* și de *înaltă competență profesională*, fără a fi îngust specializat, iar mai presus de toate profund atașat cauzei socialismului, celor mai înalte idealuri ale omenirii.

În Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara din 3-5 noiembrie 1971, document de excepțională valoare politică și densitate teoretică, găsim și un concept de mare importanță pentru clarificarea problemei la care ne referim: „Noi considerăm și am considerat întotdeauna că menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de aspirare, de a asigura bu-

năstarea lui materială, ci și de a făuri o *civilizație spirituală superioară*, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral-politic înaintat”.

Este tocmai tipul de civilizație pe care-l construim, este ceea ce trebuie să înțelegem prin societate socialistă multilateral dezvoltată în raport cu sarcinile valorice pe care le are, care depășește radical și definitiv contrastele și dificultățile dezumanizante ale vechilor civilizații.

Dacă facem o paralelă și o analiză comparativă a multilateralității sociale și a multilateralității omului, ca element al sistemului și, în același timp, ca instituent de sistem, forță motrice subiectivă a evoluției sistemelor, atunci legătura ar consta într-un fel de circulație valorică de la sistemul social-cultural, economico-social, la diversele tipuri de personalitate.

Nu mai o concepție consecvent științifică și o perspectivă autentic umanistă au făcut posibilă formularea unui model atît de clar conturat a unei civilizații spirituale, în care realul este ridicat la înălțimea idealului, iar idealul de libertate și fericire, de dezvoltare multilaterală a societății și a omului, pentru care au militat cei mai de seamă umaniști din trecut, devine faptă revoluționară, tendință intrinsecă de autoperfecționare, realitate socială concretă.

Nevoia de a se perfecționa a fost întotdeauna marca de noblete a spiritelor umane înaintate, dar în civilizația științifică-tehnică pe temeiuri socialiste, această nevoie dobîndește un caracter de *masă* și o valoare social-obiectivă, încetează a fi o chestiune subiectivă a unor individualități izolate. Evoluția raporturilor dintre personalitate și mediul socio-cultural evoluează astfel încît acesta din urmă să devină un factor permanent al perfecționării umane, al cultivării multilaterale a tuturor forțelor și funcțiilor omenesti. Idealul umanist al civilizației socialiste neagă specializarea excesivă și unilaterală, care închide orizontul problemelor umane și al valorilor universale, reclamă formarea personalității în spiritul unui *umanism științific*, care face joncțiunea tehnicii și umanului, îmbină spiritul științific, dinamismul și orientarea tehnică a civilizației cu moștenirea culturii clasice. Socialismul cere și formează un tip uman multilateral dezvoltat care se opune profesionalismului îngust dar nu specializării și înaltei calificări, se opune orizontului social limitat al meșteșugărilor dar nu fineții și măiestriei în muncă de care dădea el dovadă, se opune diletantismului superficial prin definiție, dar nu tendinței de a forma un om cu un profil cultural multilateral.

DIMITRIE ANGHEL ÎN SCRISORI

Cu toată invitația la discreție a lui D. Anghel și cu tot avertismentul dat de el „necroforilor” literari, (v. „Scrisori de dragoste” în „Versuri și proză”, E.S.P.L.A., 1957, p. 310), epistolele „poetului cel mai artist al literaturii noastre noi” (E. Lovinescu) și „unul din cei mai mari maestri ai prozei noastre” (N. Iorga), reproduce, sporadic, în anexele citorva studii critice (M.I. Dragomirescu, Perpessiciu...) și, mai substanțial, în masivul volum de „Correspondență” scos de H. Oprescu în 1969, merită atenția deplină a cercetătorilor literari. Mai ales cele adresate Nataliei Negru de care Mitif se îndrăgostește, s-ar putea zice, spectaculos. De altfel, chiar articolul citat, prilejuit de apariția corespondentei Emănescu — V. Micle, devine, pentru poetul torturat de iubire, aproape un act de confesiune publică: „Scrisorile de dragoste sunt minutele de slăbiciune ale sufletului, pornirile nestăpinite când voința nu mai e stăpână pe cugetare. Scrii, căci suferințele tale întinse n-ai cum să le strigi, viul grai, vorba, cuvintele te liniștesc; a spune e a arunca prisosul ce-ți umple inima și care altfel, în marile momente de durere, te-ar înăbuși”.

Dragostea, sporită de refugiu — zadarnică precauție! — al „Fabioli” la Paris, îl va sili pe Anghel „să spintece hirtia — expresia e a lui Perpessiciu — cu stiletul demoniacelor sale epistole”. Asupra „demoniei” poetului florilor au insistat toți cei ce i-au stat în preajmă și în primul rând Natalia Negru: „era mărunț, slab, chel, cu fața tăiată de cute adânci — exclamă aceasta solicitată de H. Opres-

cu, reluând, într-o ipostază mai fericită, o idee din „Helianta”, lamentabila încercare de justificare a dramei ei familiale — Era urit. Dar era un diavol!”. Scrisorile par s-o confirme. Perseverente, insinuante, halucinante, ele sunt niște descintece, iar expeditorul lor un șaman redând cuvintelor forța magică originară. Imaginea omulețului cu barbă mefistofelică și ochi întunecoși, în care Sadoveanu surprindea uneori scilipiri rele, metalice, învăluind-o pe fugară în spiralele hipnotice ale incantației, este tulburătoare: „In minutul acesta, eu înlătur depărtările și răstorn clepsidra lui Cronos. Te vreau și te am, te chem și te supui... Da, oricât n-ai vrea tu, sunt un mag și te alung și te chem când vreau, aprind și sting luminile tale albastre, le găsesc cu lacrimi ori le usuc cu sărutări...”.

E adevărat că fascinația e reversibilă, poetului, căzut și el în transă erotică, ființa misterioasă a femeii iubite apărându-i alcătuită din stranii paradoxuri: „Amintirile mele despre tine sunt ale unui inger cu picioare de faun, ale unei brute cu imaculate aripi de serafim. Orele te preschimbă pe minută ce trec, și, ori tu ești alta mereu, ori eu sunt sub imperiul unui farmec pe care îl mărește mirajul depărtării”.

Romantic de tipul „frenetic”, cu momente de acalmie, Anghel are vocație demiurgică. Talentul e „un produs al voinței... un sclav ascultător”, aruncat la picioarele femeii dorite, pe care e tentat să și-o dispute cu armele, ca-n turnirurile medievale. El respinge jumătățile de măsură, tinjind după absolut. „Eu, cel făcut din toate contra-

zicerile, nu pot iubi decât cu patimă, și simpla ta prietenie ori loiala ta iubire nu-mi ajunge”, scrie poetul despre sine, uimindu-se de reticențele femeii căsătorite, totuși, cu altul: „inima ta bate de la un timp ca cel mai perfect cronometru și nu știu cum ai găsit mijlocul să-ți adaptezi o supapă de siguranță tuturor lirismelor”.

Unui om cu astfel de disponibilități sentimentale, dar dificil, „incomod”, dragostea nu-i putea aduce fericire. Intr-o misivă de la începutul romanului său erotic, Anghel se închipuie un copac umbros, ocrotitor, ocolit însă de ființa adorată, căci „într-un pom și Eva a fost de la început o tainică aversiune”. E un presentiment. Dragostea se împletește cu suferința. Motivul pomului e reluat, de astă dată în registru grav: „Eu mă plec și mă îndoi, mă zburciom și freamăt, și cum se trezește un copac cu foile pline de lacrimi după ce s-a făcut senin, așa îmi simt și eu obrăzii veșnic umezi de când te cunosc pe tine, Fabi...”.

Intemperiiile revin și ele, ca un leit-motiv: „în furtuna asta mă simt neînchipuit de singur și de părăsit de tine, care ești ca și furtuna de afară”. Când suferința e de neîndurat, din scrisori se ridică „strigătul trupului și sufletului martirizat” al poetului, iar cuvintele capătă accente biblice, amintind de agonia crucificatului: „Eli, Eli, de ce m-ai părăsit?”. Sintem în octombrie 1913. Cu trei luni înainte, în camera de urgență a unui spital, expiase bunul Steo. Peste un an, în octombrie 1914, un foc nechibzuit de pistol, pune capăt unei pasiuni mistuitoare care a generat unele din cele mai tulburătoare scrisori de dragoste din literatura noastră. Prin ele, numele lui D. Anghel, ca și cel al lui Iosif, rămâne pentru totdeauna legat de cel al frumoasei și fatidice lor destinatoare. Mitif o știuse:

„Mereu și pretutindeni, orișicind și orișunde
Când mi-oi suna eu lanțul, al
tău îmi va răspunde!”

Doru SCĂRLĂTESCU

POȘTA LITERARĂ

PETRE SĂUȘAN — Fragmentul din povestirea *Ecoul* intenționează să fie un început de roman polițist. El este însă insuficient realizat artistic. Insistați mai mult asupra intrigii, asupra personajelor, nu mizați numai pe enigme care trebuie dezlegate.

VIRGIL COȘTIUC — Confectionați multe versuri nereușite Poezia vă rămâne, și de data aceasta, inaccesibilă. Reveniți după o perioadă mai lungă de timp.

R. I. — Bivoiari — Ne reproșați că recomandăm de fiecare dată începătorilor cât mai multă LECTURĂ. Recomandarea cu insistență a lecturilor, a cunoașterii temeinice a scriitorilor români și străini are un sens bine precizat, creator, de confruntare cu valorile și nu este făcută dintr-un exces de „moralitate”. În *Ceva despre meșteșugul scrisului*, Mihail Sadoveanu face tinerilor scriitori aceeași invitație: „Tinărul scriitor cu talent, presupunând că are și stăruința muncii, și credință în misiunea artistului scriitor, trebuie să-și însușească toată producția literară a generațiilor care l-au precedat. Nu e vorba numai de producția literară națională, ci de literatura întregii umanități. Tinărul aspirant la meșteșugul scrisului e dator să se lege cu toți acei care, înaintea lui, și-au pus sufletul, gândirea și aspirațiile în slujba progresului omenirii, pentru îngăduința și toleranța între popoare, pentru înțelegerea suferințelor celor mulți și obiduiți. Această comunicare cu oamenii care ne-au reprezentat cu noblețe breasla, această legătură cu scriitorii noștri și cu scriitorii umanității de toate veacurile e cea mai mare bogăție sufletească și intelectuală pe care o poate câștiga aspirantul tinăr” (Mihail Sadoveanu, OPERE, vol. 20, p. 517). Orice comentariu cu privire la necesitatea lecturii ni se pare inutil! Versurile trimise de dv. sint rodul unor lecturi eminesciene rău-asimilate.

I. BORODI — Banalități versificate, limbaj rudimentar, de operetă.

DOINA RAICA — Prea multe repetiții: „ploaia scâlda...”, „soarele încerca” sau „Verdele împraștia simbiotic/ prezența luminii”. Sint multe versuri frumoase, dar și aglomerări de cuvinte care nu ne spun nimic. E necesară o revizuire stilistică a fiecărei poezii. Așteptăm din partea dv. o evoluție, versuri demne de un viitor debut în revistă.

GRIGORE IONAS — Un progres în poezia *Oricum*: „Am simțit că mă recheamă șaptele copacilor/ să urmăresc cum clownii/ își pun o mască// Și m-am plimbat prin orașul/ cu ciudate pietre de bronz. Începuse/ să-mi pară rău de scoicile lui/ Marc Chagall pe care am uitat/ să- le arunc// Oricum, domnișoară stewardesă, vă propun să zîmbim”. Celelalte poeme în proză și, mai ales, textul *Și totuși* ar trebuie prelucrate, revăzute.

IBIN CĂLAN — Am primit plicul dv. voluminos, dar sint puține speranțe de a fi publicat. Multă poeză, multă facilități și un limbaj care dezavantajează poezia.

SINZIIANA IONESCU — Vă mulțumim pentru apreciere. Versurile sint invadate de un blind sentimentalism specific literaturii noastre din epoca lui Conachi.

H. IONICĂ — *La Bicaz* e corectă din punct de vedere al versificării, dar mai are nevoie de puternice infuzii lirice. Reveniți cu alte texte și cu o prezentare a dv.

RĂDĂUȚEANU — *Traietorie scurtă* e un reportaj cu multe vulgarități de limbaj.

WILLY GOLDSTEIN — Am transmis poetului George Lesnea urările dv. cu prilejul împlinirii a șapte decenii de viață. Poeziile dedicate locurilor natale, sint străbătute de un puternic și cald sentiment patriotic: „Inima mea a rămas în Moldova / acolo unde m-am născut în Țara de Sus”.

ECHIM VANCEA MITRU — Versificări foarte cuminiți, un lexic poetic comun și fără putere de plasticizare.

T. M. — Nu vă lipsește talentul, dar versurile sint obscure, prea din cale afară de cețoase, împănate cu multe reflecții minore. Logica poetică este înlocuită cu tot felul de prăpastii lexicale. Credem că o limpezire a expresiei poetice are să vă ducă la alte rezultate. Reveniți.

G. COȘULEANU — Sintem curioși să vă citim studiul asupra poeziei actuale. Textele nu sint încă, cum spuneți dv., „concludente”. Desenele nu reprezintă „conținutul” poeziilor. Adresa Editurii JUNIMEA: Palatul culturii, nr. 1, Iași.

EDUARD SCRIPCARU — „Mai este mult până la tipar”? Da! Mai este chiar foarte mult până la tipar!

C. POPESCU — *Dobroteasa* — Compoziții mediocre cu numeroase preluări de motive și expresii din lirica noastră postbelică.

D. GRIGORAȘ — Grupajul trimis e submediocru. Vă jucăți cu cuvintele: „Calul a învățat a paște iarba/ Iarba a învățat a-l paște pe el/ Numai că el o paște verde/ Pe cînd ea în altfel// Eu am învățat a paște cuvîntul/ Și el mă paște pe mine” etc. Lăsați să pască cine trebuie iarba verde!

ATENA VASILE — Deocamdată, parodia după *Cămila* lui Marin Sorescu: „Îi vine atît de greu să intre,/ În urechile acului/ Cămila este printre/ alte vietăți, dată dracului// Ea merge pe un cîmp întreg de ace/ Fiind cea mai oproșită dintre dobitoace// Indură setea, deșertul n-o obosește/ Soarele, nemilos, pe cocoasă îi pune ștampila./ Și ea nici măcar un cuvînt nu vorbește./ Foarte deșteaptă, cămila”.

A. IONESCU, IOANA STATE, MARCEL IVAN, I. PETRUȚĂ, V. CLAUDIA, MONICA DINESCU, ANDREI RUNCU, PAVEL APREOTESEI, ION CIMPEANU, T. CĂLIN, VICTOR TÎRUCU, MANOLE I. EUFROSINA, EMANUEL TUDOSE, ILIE C. CONSTANTIN, HORIA PANAITA — Exerciții neizbutite.

P. S. Reamintim corespondenților noștri că manuscrisele expediate redacției, cu indicația: pentru POȘTA LITERARĂ, trebuie să fie scrise citeț sau, dacă se poate, dactilografiate.

SUPLINTOR

Parodii de ION POGORILOVSKI

Zaharia STANCU: Cîntec

Ce mult te-am iubit. Eram tineri. Ce mult...
Vine frig. Să nu uiți. Să nu uiți.
Prin paie, prin fin. Pină-n pinzele albe. Ce mult...
Ah, erai așa și pe dincolo.

Da, pe dincolo erai așa cum erai, —
Mătasea porumbului, floarea dovleacului,
Floarea porumbului, mătasea dovleacului,
Așa și pe dincolo, azi și miine de viață!

Ploua cu bulbuci. Cu bulbuci ploua. Cu bulbuci.
Ce frumos mergeai legănîndu-te, legănîndu-te.
Din șolduri. Cu bulbuci, cu bolboroci ploua.
Cucu. Tineri eram. Vine frig. Adă paie.

Gelu NAUM: Cuierul - pom

Plus de asta îmi placi fiindcă ronțai pipete din pungă
fiindcă acoperi oalele fiindcă marța și ioia
inchizi la pagina 15 pui semn o găină
fiindcă noaptea strigi cauciuc
fiindcă în sfîrșit o să fugim dezbracă-te pină sus ieși

mai bine prin butonieră te aștept cu trăsura
trasă pe ochi
te voi căra atent ca flautiștii la partitură în mai multe
geamantane umflata ca mucurile după o ploaie
pe trotuare

ei vin după noi aruncă cu cîrțițe cu timbre cu oglinzi
rîncede de șifonier vociferează acomodează-te
vor să ne cadă
în spatele uzinei de pături să răsulli prin șira spinării
să nu strigi cauciuc

bagă-ți sinii moi în urechi s-ar putea să ne batem cu
baronii cu bidoane
Fiindcă în sfîrșit o să fugim

din acest oraș în care toate se petrec în cada
de baie printre pianiste dezacordate
vom fugi bile și borți fără oprire la nevoie tăiem
de-a dreptul prin lunga supă a claxoa
relor de pe șosea
pină în Mandragora sau Mandravela Acolo

e golful piersic marea plimbă ursul la fărăm șterge
tangouri

din plăci sparte de gramofon acolo miros transp
arent picioarele soarelui tăcerea
scoate ziare vechi din fîntini se uită

în ochii unei găuri după un fir de vînt după o
firimitură de brînză

nimeni nici o prăjină
perechi de șahiști cu tablele acoperite de
insistența nisipului

dorm cu pionul în gură unul în buzunarele altui
Acolo

pe cea mai abisală terasă a semnificației
te voi părăsi rămiu cu bine scursă tumefiată
miine să freci ridichea acum scuză-mă
spune-mi Kiki nu plînge

face capul bufant
cu brațele cit două parcuri în ceață în cea mai
britanică dezolare
nu-mi cere nu-mi deraia să-ți scot rădăcina pătrată
să facem dragoste în prelungirea tuturor
remorcherelor crepusculare

prin bou-vagoane roșii ca o serbare la Amsterdam
nu striga cauciuc
spune-mi Kiki spune-mi mai bine Haloimăș
sărută-mă crocant pe acropole piaptănă-mă
și leagă-mă de cooda ciinelui andaluz

turneul Teatrului Național din Tuzla

După turneul teatrului polonez OSTERWA din Lublin, un alt colectiv de actori — al Teatrului Național din Tuzla (R.S.F. Iugoslavia) a fost oaspetele Teatrului Național din Iași.

Am avut prilejul să vedem la lucru trupa unui teatru ce încă nu a împlinit un sfert de veac.

Ni s-a prezentat piesa istorică „Marele vizir”, a autorului iugoslav DERVIŠ SUŠICI, piesă care rememorează și comentează un moment din istoria poporului bosniac integrat celei mai mari împărății a anilor 1505—1579 — imperiul otoman. Lucrarea își propune să demonstreze că un imperiu poartă în el germenul dizolvării din chiar clipa constituției sale. De aici, conflictul dintre putere și dreptatea înălțată, conflict ce traversează întreaga piesă, în al cărei final, chiar dacă nu se decide o rezolvare în favoarea vreunei din părți, se lasă o perspectivă din care înțelegem că legile naturale le vor înfringe pe cele de conjunctură.

O trupă destul de numeroasă s-a angajat într-un spectacol de cursă lungă, la capătul căruia am aplaudat o reușită.

Structura piesei și epoca adusă de ea, au impus un decor de ilustrație, oprit la jumătatea drumului dintre tradiție și inovație. De același stil oscilant au avut parte și costumele, parte din ele adaptând moderna pinză ieftină și colorată, iar altele, fiind „inobilate” cu fire scilpitore sau sticlă travestită în piatră scumă.

Actorii s-au aliniat piesei și intențiilor regizorului DUSAN MIHAILOVICI, iar pe unii dintre ei i-am surprins chiar convinși. Astfel se cuvine să notăm imediat jocul lui SALIH NASCI în rolul „Marelui vizir”, care izbuteste, cu mijloace reținute, să ne dea înțelegerea dramei „singelui care nu se face apă”, zbulciul aceluia care, deși crescut în climatul Porții, unde cruzimea era prima virtute, nu-și poate realiza un echilibru fără achitarea datoriei față de dreptatea reclamată de poporul său. Ne-a plăcut BOGUMIL KLEVA jucând rolul lui Ismail Orlovici. Actorul servește bine un rol ce conține demnitate, curajul credinței și al sacrificiului, și dacă regia nu l-ar fi lăsat pradă unor tonuri și gesturi melodramatice (ca și pe alți interpreți), nu am avea nici o rezervă față de el.

O apariție... lucitoare, a fost aceea a sultanului Murad al III-lea, interpretat de JARKO VELICKI, care are o înfățișare plăcută și un glas agreabil.

Ceilalți interpreți au evoluat în limitele unor relații care nu întotdeauna au fost prea sigure stabilite. Cu toate acestea publicul a fost impresionat de gravitatea finalului spectacolului, dată nu atât de moartea marelui vizir, cât de acel glas al muzicului negat de glasul clopotelor. Moment metaforic cu multe semnificații.

Întâlnirea publicului nostru cu colectivul artistic al Teatrului Național din Tuzla a fost mai mult decât plăcută, spectacolul vizionat contribuind la o bună cunoaștere reciprocă.

CONST. POPA

filo-sofia

La rubrica „Opinii” din Contemporanul (numărul 28 din 7 iulie a.c.), George Bălan repune în discuție regula recentului **Indreptar ortografic și ortoepic** privind scrierea cu „z” și nu cu „s” a unui cuvânt care, orice s-ar spune, înseamnă totuși dragoste de înțelepciune: filosofie. Pledoaria lui George Bălan pentru respectarea ortografiei etimologice este riguroasă argumentată. Cuvântul și sonoritatea lui trebuie să definească foarte precis natura preocupării la care se referă. Pronunția cu „z”, oricât de răspândită ar fi, nu implică obligatoriu scrierea cu „s”, din moment ce atâtea exprimări născute din comoditate nu au dus la legiferarea lor ca expresii literare. De altfel, această nefericită pronunție este răspândită nu numai la noi, ci pe întreg globul, dar în nici

M O M E N T

o altă limbă ortografia etimologică nu a fost modificată. Pentru ce, atunci, singură limba noastră să nu o respecte? Nedumerirea este cu atât mai profundă, dacă observăm că limba noastră este singura în care eiul Sofia circulă încă și astăzi cu sensul său original. „Intr-adevăr, cei care au cercetat rădăcinile spirituale, adânci ale înțelepciunii românești autentice, știu că aceasta e una de tip sofianic. Pentru noi Sofia nu mai e un cuvânt elinesc. E multă vreme de când a căpătat cetățenia română”.

Sofianica intervenție a lui George Bălan îndeamnă la reflecție. Care vor fi, în raport cu aceste argumente, contraargumentele lingviștilor? Cînd, cum bine se știe, menirea lor este să se opună tendințelor de alterare a limbii, și nu să le legifereze...

limba și literatură pentru elevi

Societatea de științe filologice din R.S.R. a tipărit primul număr al revistei **Limbă și literatură pentru elevi**. Revista își propune să fie o tribună culturală și artistică a tinerei generații de elevi din întreaga țară, un loc de întâlnire a celor mai promițătoare talente. Rubricile revistei demonstrează de pe acum orientarea spre o tematică accesibilă și actuală (Gramatică, stil, compoziție, Caiet de analize, Șantier de creație, Un poet, o poezie, Traduceri, Examene, teze emoții...), spre o cuprindere cât mai largă a problemelor privind analiza textelor literare, a programelor de învățămînt, de îndrumarea politică și ideologică a elevilor din școli. Reținem din binevenitul „Șantier de creație” al revistei câteva nume care promit: Andrei Gabriela, Mariana Flămînd, Doina Pop, Lelia Rădulescu, Olga Nagy, Olga Tătaru (care realizează o reușită traducere în limba franceză a Baladei morții de G. Toprceanu). Pătrunzătoare, cu toată avalanșa de entuziasm juvenil, de impresii neraționalizate, sînt notele critice semnate de Rodica Ceterchi la **Necuvintele** lui Nichita Stănescu și la **Jungla marină** a lui Vasile Poenaru.

oameni de seamă ai Fălticenilor

La Fălticeni, în odăile casei de pe strada Sucevei, odăile casei lui E. Lovinescu, acolo unde criticul lucra în vacanțele cele mari, sînt evocate acum 33 de personalități ale culturii noastre, oameni care au trăit sau au trecut prin acest oraș. Două secole de cultură sînt rememorate în încăperile acestei case, devenită acum muzeu, un muzeu denumit semnificativ „Galeria oamenilor de seamă ai Fălticenilor”. E parcă o stampă veche, ori una din acele fotografii bătrîne cu medalioane de culoarea frunzelor întornate ale nucilor. Ion Creangă, Nicu Gane, Mihail Sadoveanu, Nicolae Beldiceanu, Eugen Lovinescu, V. T. Ștefăneli, Ion Dragoslav, Anton Holban, Arthur Gorovei, Al. Vasiliu-Tătaruși, Aurel Băescu. Nicolae Labiș, Grigore Vasiliu Birlic, Jules Cazaban și mulți alții sînt prezentați aici prin ceea ce a supraviețuit timpului: manuscrise, tipărituri, fotografii, unelte de scris. Sînt aici, în scrierile de sticlă, multe documente inedite, în marea lor majoritate provenite din fondul pe care Nicu Gane l-a dăruit muzeului Fălticenilor, muzeu cîtorit de profesorul Vasile Ciurea. Acest muzeu deschis în casa de pe strada Sucevei ni se pare încă o dovadă, de o elocvență incontestabilă, a ceea ce a reprezentat pentru spiritualitatea noastră tîrgul Fălticenilor. Poate liniștea lui, liniștea pe care în alte părți scriitorii o găseau doar în tinuturile nopții, poate existența unor per-

sonalități marcante în jurul cărora s-au rînduit altele, ori existența unei atmosfere de elevație și solidă instrucție în școlile orașului, au făcut ca aici să se ivească o pleiadă întreagă de cărturari. Muzeul de pe strada Sucevei ilustrează și plurivalența preocupărilor culturale de la Fălticeni, faptul că aici s-au tipărit reviste ca „Șezătoarea” sau „Răvașul poporului”, că din cele patru tiparnițe ale orașului au ieșit cărți frumoase, că aici au fost prezentate în premieră spectacole teatrale (printre protagoniști s-a numărat și Agatha Bărescu), că aici s-au vernisat numeroase expoziții și s-au pus bazele unuia din primele muzee ale Moldovei.

concursuri literare radio

Concursul de scenarii teatrale pentru teatrul radiofonic (ediția 1972) și concursul de literatură la radiodifuziune sînt dedicate anul acesta celei de a 25-a aniversări a Republicii. Termenul de trimitere pentru concursul de scenarii este pînă la 1 octombrie a.c., iar pentru cel de literatură (poeme sau montaje de poezie, schițe, povestiri, reportaje) pînă la 15 septembrie a.c. Pot participa toți aceia care doresc să scrie lucrări originale inspirate din actualitatea socialistă, din viața și activitatea oamenilor muncii din patria noastră, din procesul formării conștiinței comuniste. Premiile merg pînă la 12 000 lei pentru cel mai bun scenariu. Se prevede și un premiu pentru „debut în dramaturgia radiofonică” în valoare de 8 000 lei. Pentru montaje de poezie (cu o durată de 5—15 minute) premiul maxim este de 3 000 lei, iar pentru lucrări de proză (durată 10—20 minute) de 4 000 lei. Amănunțite vor fi date în publicațiile Radioteleviziunii.

Ținînd seama de experiența unor concursuri sau premieri anterioare, și nu numai decît cele ale Radioteleviziunii, credem că juriile vor reuși să țină seama de tematica enunțată, ca și de nivelul artistic real al lucrărilor prezentate. Departe de orice scepticism, observația noastră, pe lângă valabilitatea practică, preventivă, poate avea și o oarecare semnificație teoretică pentru că, îndrăznim a crede, cele două

criterii menționate sînt de neseplat, cu toate că, în anumite ocazii, s-au putut opera totuși asemenea disocieri, exagerîndu-se într-un sens sau în altul. E o chestiune care nu ține numai de ceea ce unii ar numi, exacerbîndu-și subiectivitatea, gust artistic pur și simplu, ci și de una de angajare efectivă și de subtilă interpretare a sensurilor istoriei contemporane.

Apollo și Victoria

Nu e vorba de rachete, deși se fac lansări. Frumoasele lansări către marea înfîlțire cu publicul. Sala **Apollo** de la București și sala **Victoria** de la Iași, iată locurile de unde, cu reacție, sau numai în doi timpi, se încearcă, și adesea se reușește, cucerirea unui spațiu imaginar, care înseamnă inefabila relație artist-public. Sala **Apollo** și-a asigurat încă de la inaugurare un regim de prestigiu, prin programarea unor artiști de real interes dar mai cu seamă printr-o periodicitate nedezmințită: se știe că la două trei săptămîni ea găzduiește o nouă formație de pictori, graficieni și sculptori, iar publicul urmărește antrenat această paradă continuă a artei. Chiar dacă, din cînd în cînd, unele formule nemulțumesc sau nu ating pragul propus, sala **Apollo** continuă să întrețină un viu climat de emulație creatoare. Și asta înseamnă mult în actualul moment de consolidare a unei mișcări plastice care ținește atribute de universalizare.

Sala **Victoria** din Iași, care acum găzduiește o edificatoare expoziție de artă iugoslavă, face de obicei rabaturi serioase la prestigiu. Este vorba de prestigiul unei săli centrale și, neexagerînd, e vorba de prestigiul unui oraș cu verificate tradiții în arta plastică. Pentru că nu ne-am mira excesiv cînd, după o expoziție de ținută, mîine, în zori, să ne trezim în cîntatul coșoșilor și în cotocodăciul odolenelor. N-a mai fost demult aici o expoziție avicolă de păsări și animale mici...

N. IRIMESCU

TV.

Exersarea ei nu supără fi-rește pe nimeni pentru că, spre deosebire de satira autentică,

SPORT

TENIS ȘI TEATRU

Evenimentele săptămîinii: isprava lui Năstase și ancheta „Sportivii și teatrul” (în revista „Teatrul” nr. 6/1972). Pentru mine, meciul Smith-Năstase n-a desemnat un învingător. A învins — ca să utilizăm o semi-lozincă — **tenisul**. Smith nu mi-a devenit mai simpatic, deși a avut (în fine!) câteva momente în care se putea ghici că suferă și tremură și speră și se-ncordează, adică, vreau să spun, câteva momente **omenești**. Stan Smith a rămas aceeași mașină de joc. Năstase trăiește un meci, Smith îl *parcurge*, în conformitate cu programul dictat de cartelele perforate. După finala Cupei Davis, revista americană „Sport Illustrated” (nr. 18/1971) își intitula comentariul... „He was more like a regiment!” Infringerea din finala Wimbledonului nu l-a alungat pe Iliuță din inimile noastre. Dimpotrivă. Mucalit, dulce și copilăros, Năstase te obligă să-l iubești. Viitorul lui este roz ca o fondantă, dar, am mai spus-o, el se reprezintă într-un fel pe sine. Tenisul românesc nu prea are perspective rose-bombone. Cine vine după Iliu! Cite terenuri de tenis avem? Cite baze? Cum stăm cu generația tînără? Aud?

Ancheta (de fapt, suita de interviuri) „Sportivii și teatrul” și-a propus să „surprindă pe viu reacții spontane față de arta spectacolului”. Le-a surprins. Cap de afiș rămîne, desigur, Răducanu: „*Ținînd cont că am moacă și fler, cum să nu doresc să fiu actor?*” Răducanu nu vorbește în vînt — visul lui Andrei Blaier a fost să-l distribuie pe Tamango în rolul unui contrabasist brunet foarte, component de bază al formației „Astral” Răchiteni. Pînă una-alta, Rică oftează pe lângă Teatrul „Tănase”: „*Pasiunea vieții mele: Teatrul satiric-muzical... dansatoarele...*” Aflăm, în continuare, de ce face Răducanu fițe: „*Le fac*

fiindcă vreau să înveslesc oamenii”. Portarul rapidist n-o fi știind că, după fița făcută lui Capkovic, lumea s-a-nveselit foc: pînă-n pragul icterului. „*E frumos ca publicul să-și susțină moralul, dar s-o facă civilizată, fără să-și dea trumul la drojdie, la grosolănie*”. Drept să vă s un, nu mă așteptam ca apelul la eradicarea grosolăniei să vină tocmai de la... Răducanu (amintiți-vă crampoanele cu care, atît de des, știe a-și întîmpina adversarii...). Lucescu e, în mod cert, distinct și parcă prea insistent, **intelectualul** fotbalului românesc. Nu oftează după dansatoare, ci după *Play Strinberg, Leonce și Lena*, cere să fie jucat Peter Weiss și așa mai departe. Carol Corbu nu merge la teatru. Dumitru, de asemenea. În schimb, Angelo Niculescu și-a luat de-o grijă, vizionînd, împreună cu tot lotul, „Unchiul nostru din Jamaica”. În ansamblu, ancheta revistei „Teatrul” demonstrează că scena și stadionul continuă să se afle (încă) la distanțe apreciable. Cele câteva excepții (Lucescu, Lia Manoliu) întăresc regula. N-am luat în discuție răspunsurile lui Dobrin deoarece am rezerve privind stricta autenticitate a textului. Mă tem că, ici-colo, s-a „umblat” la fraze, iar lucrul este perfect posibil, cită vreme unul dintre semnatarii anchetei este ilustrul D. Negreanu. După cum se știe, ilustrul D. Negreanu a izbutit performanța piramidală de a scrie despre o piesă văzută numai pe jumătate (întîrziase la spectacol din motive de C.F.R.). Il cunosc bineșor pe Dobrin și, parcă, fraze de tipul „*imi place comedia, prefer spectacolele de estradă, cu fente eficiente și spectaculoase, inteligente...*” nu-s născute la Trivale. Dea dom-nul să mă înșel.

M. R. I.

O carte de istorie a României

Doctorul docent Juliusz Demel s-a născut la 16 august 1921, la Poznan. După absolvirea Universității Jagiellone din Cracovia (1949) a funcționat un timp ca cercetător la Muzeul de istorie al orașului Cracovia și apoi la Muzeul silezian din Wrocław. Din anul 1958 și-a început activitatea, ca lector și apoi conferențiar, la Universitatea „B. Bierut” din Wrocław.

În afara studiilor consacrate unor teme din istoria României, Juliusz Demel a publicat, în 1970, la Editura „Ossolineum”, un important compendiu de Istoria României. Lucrarea de proporții mari (34 coli editoriale, 7 hărți, 65 ilustrații), și-a propus să prezinte cititorilor momentele principale ale istoriei României, evidențind lupta multiseclară a poporului român pentru libertate socială, pentru apărarea ființei sale naționale.

Prodecan al Facultății de istorie și filozofie (1969), Juliusz Demel a organizat un curs săptămânal de Istoria României, care este frecventat cu interes de către numeroși studenți.

— Cartea dumneavoastră este o sinteză a istoriei României, dar ea a fost precedată, după cite știm, și de alte lucrări apărute în Polonia.

— Desigur, nu sînt primul istoric polonez care s-a ocupat de istoria dumneavoastră. Pot aminti câteva nume. De pildă, prof. dr. Emil Biedrzycki, din Cracovia, a închinat un studiu monografic revoluționarului Nicolae Bălcescu și tot el a realizat o schiță de istorie a literaturii române. La Varșovia, în urmă cu ani, dr. Danuta Bienkowska a publicat un compendiu intitulat „România de la Traian la democrația populară”.

În curind va apare o nouă lucrare consacrată istoriei poporului român, la care știu că lucrează intens istoricul Mieczyslaw Jaworowski. Acestea sînt cîteva din preocupările mai recente, fiindcă și în trecut au existat. Să amintim, de pildă, lucrările lui Spieralski, Majewski, Bazyłow, Biedrzycki, Lukasik, Wedkiewicz etc.

— La ce lucrări în prezent, ce proiecte de viitor aveți, bineînțeles, legate de istoria României?

— În prezent, se află în atenția mea epoca și personalitatea marelui patriot Alexandru Ioan Cuza, primul domnitor al statului unificat român. Consider că acesta este un capitol deosebit de pasionant, plin de încordare dramatică, de evenimente și schimbări cruciale. Mă interesează, de asemenea, revoluția română din anul 1848. Mă simt atras de opera celui mai mare istoric pe care l-a dat poporul român, Nicolae Iorga.

Dar nu vreau să nu pot întrerupe cercetările din domeniul istoriei Poloniei. Am multe planuri de viitor, dar e mai frumos să le realizezi decît să le proiectezi.

Prezentare și interviu de

Nicolae D. MAREȘ

Universitățile americane

„Învățămîntul superior din Statele Unite este supus în prezent unor presiuni financiare foarte severe. Aproape nu există colegii sau universitate care să nu se găsească în fața unui decalaj din ce în ce mai mare între resursele disponibile și cheltuielile necesare pentru ameliorarea sistemului, de care depinde în foarte multe cazuri menținerea la un nivel normal a funcționării lor”. Astfel se exprima în aprilie 1968 un raport al Asociației Universităților americane.

Ultimii ani au justificat aceste neliniști: numeroase universități se află în prezent într-o situație critică. Yale a anunțat un deficit de peste 2 milioane de dolari în 1970; Princeton, aproape 5,5 milioane dolari, în 1971; Universitatea Stanford a trebuit să retragă, în 1968—1969, peste 600.000 dolari din rezervele sale și o sumă dublă în 1969—1970, ca și în 1971.

Nu este vorba de exemple izolate: universitatea din Georgia indică în raportul său financiar pe 1968—1969 că, cheltuielile sale totale s-au ridicat la mai mult de 83,6 milioane dolari, creditele pentru același an fiind de numai 81,7 milioane. Un studiu asupra unui număr de 544 colegii particulare a relevat faptul că în 1970—1971 mai mult de jumătate dintre ele erau în deficit.

Consecințele dificultăților financiare sînt foarte vizibile: ritmul lent al construcțiilor, renunțarea la anumite posturi, suprimarea anumitor cursuri insuficient frecventate, reducerea orelor de funcționare a bibliotecilor.

Dificultățile sînt în mare măsură explicabile prin situația economică a Statelor Unite, caracterizată în cursul ultimilor doi ani prin depresiune și scăderea prețurilor. Chiar primul trimestru al anului 1972 s-a încheiat pentru economia americană sub o notă de incertitudine. În ansamblu, rezultatele sînt inferioare previziunilor Administrației și economiștii s-au arătat rezervați în ce privește perspectivele celei de a doua faze a programului de redresare lansat de președintele Nixon. Și totuși cheltuielile universitare sînt în continuă creștere. Și nu numai în funcție de creșterea numărului de studenți (4,5 milioane de studenți în 1965, peste 7 milioane în acest an și se așteaptă ca în 1980 să fie peste 9 milioane); costul pregătirii studenților nu a încetat să sporească o dată cu prelungirea duratei medii a studiilor: potrivit cancelariei Universității din New-York, cheltuielile de educație care se cifrau la 6.500 dolari între cele două războaie, cînd 15 la sută dintre tineri intrau în universități, au depășit în prezent 15.000 dolari!

Corpul didactic continuă să sporească în aceeași proporție cu numărul studenților: se apreciază că pînă în 1980 se va ajunge de la 310.000 profesori la 480.000. Modificările în programele școlare, înființarea unor noi cursuri îngreuiază de asemenea bugetul universităților.

Resursele universităților sînt departe de a crește în aceeași proporție. Dimpotrivă, universitățile publice sau particulare și-au văzut bugetele lor stagnînd sau reducîndu-se.

Universitățile și colegiile particulare (aproximativ 58 la sută din cele 2.500 instituții de învățămînt superior) au diverse surse de venituri: donații și moșteniri, venituri proprii de capital ale universităților din investiții în diverse întreprinderi comerciale sau industriale, contracte de cercetare, etc. Potrivit unei estimări recente făcute asupra unui număr de 100 colegii, totalul donațiilor particulare s-a diminuat într-un an cu 20 milioane dolari. Drepturile de înscriere, mult mai ridicate decît în universitățile de stat, au sporit foarte mult. Dar ele nu pot nici pe departe să acopere, singure, totalul cheltuielilor. De pildă, dreptul de înscriere la instituturile de învățămînt superior din Statele Unite se ridică la o taxă medie de 4.400 dolari anual, iar la sfîrșitul perioadei anilor '70 cifra a ajuns la circa 8.000 dolari. Chiar și de pe acum, drepturile de înscriere într-o școală mare absorb aproape jumătate din veniturile anuale ale unei familii americane de tip mijlociu. În universitățile publice, cea mai mare parte a creditorilor (55,8 în medie, potrivit U. S. Office of Education) provine din subvențiile acordate de state. Dar și unele și altele au fost direct atinse de stagnare și, în anumite cazuri, de reducerea totalului contractelor de cercetare-dezvoltare. După ce au sporit într-un ritm rapid în timpul anilor care au urmat lansării sateliților (16 la sută între 1959—1966), cheltuielile federale pentru cercetări au suferit o serie de scăderi chiar și în domeniul spațial: din 1967 și pînă în 1969 aceste cheltuieli s-au diminuat anual cu 7 la sută. În plus, organismul care oferă cele mai multe contracte, este departamentul apărării. În noul buget militar al S.U.A. pe 1973, se prevăd peste 80 miliarde dolari, cu 6 miliarde mai mult decît în 1972, din care o bună parte sînt afectați cercetărilor în domeniul apărării. Or, studenții și o parte a corpului profesoral cer să li se înapoieze laboratoarele universitare, destinate în prezent unor proiecte de cercetare și dezvoltare cu caracter militar, preferînd să renunțe la această sursă de venituri.

Radu SIMIONESCU

Care a fost procesul apropierii dv. de România, de problemele istoriei și culturii românești?

— Am călcat, pentru prima oară, pe pămîntul ospitalier al României, ca mulți compatrioți ai mei, în timpul ultimului război mondial. Îndurasem trei ani de ocupație hitleristă în sudul Poloniei, ca muncitor textilist. În 1942, teroarea cumplită m-a determinat să evadez. Îmi făcusem planul să trec în România și de acolo mai departe, spre vest. Am ajuns pînă aproape de Dunăre și, gîndiți-vă, această călătorie am făcut-o clandestin, într-o perioadă crîncenă de dictatură antonesciană. După 23 August 1944, m-am stabilit o vreme la București, înscriindu-mă la Universitate, unde am frecventat cursuri de filologie și istorie; am susținut chiar și unele examene.

În vara anului 1945, m-am întors în Polonia. Deși adusesem unele cărți și continuam să citesc românește, studiile mele privind istoria și cultura poporului român au trecut pe un plan secundar. N-au fost, însă, abandonate.

— Cînd ați reluat acest contact?

— În urmă cu vreo 10—12 ani, funcționam ca lector la Universitatea din Wrocław. Stabilisem legături cu redacția de istorie a Editurii Academiei Polone de Științe „Ossolineum”. Printre obiectivele urmărite de editură era și acela al editării unor lucrări consacrate istoriei diferitelor popoare. Eu m-am angajat să scriu

Istoria României. Redacția a acceptat propunerea, știind că nu-mi sînt străine România, limba, istoria și cultura ei.

Dorința de a mă achita cît mai bine de sarcina asumată m-a făcut să-mi lărgesc mult baza informativă. Aprofundarea studiului literaturii istorice și a cercetărilor efectuate de către istoricii români contemporani m-a introdus repede în obiect, ca să spun așa. Mărturisesc că timp de mai mulți ani am efectuat cu dragoste și pasiune munca de investigație necesară elaborării acestei lucrări. Cîtînd, mi s-a trezit și întărit dorința de a stăpîni cît mai bine limba română, cel mai util instrument în munca pe care o desfășuram. Desigur, o mare importanță au avut vizitele făcute în țara dumneavoastră în anii 1969—1970, contactele stabilite acolo. Din păcate, lucrarea se afla atunci într-un stadiu final.

— Cum a primit publicul cititor cartea dumneavoastră?

— Îmi este destul de greu să răspund la această întrebare, căci sînt astfel obligat să-mi apreciez propria-mi lucrare. Totuși, pot să vă spun că editura este pe deplin satisfăcută, așa cum a rezultat din declarația oficială a directorului adjunct, înserată în „Trybuna Ludu”, organ al C.C. al P.M.U.P.

În librării cartea s-a vîndut în cîteva zile. Deosebit de plăcute pentru mine au fost aprecierile unor istorici polonezi, cuprinse în scrisorile pe care mi le-au adresat.

DIN „JURNAL DE GENÈVE”

Una din paginile suplimentului literar din 20—21 mai crt. al cotidianului „Journal de Genève” a fost dedicată relațiilor culturale dintre România și Elveția. Ea cuprinde un poem de Ion Caraion tradus în franceză de poetul romand Vahé Godel și un articol pe care îl reproducem în continuare, semnat de alt poet romand, Jean-Georges Lossier. Iată, integral, conținutul articolului:

S e știe cît de greu e pentru poeții Elveției romande să poată trece granițele și să se poată face auziți în Franța o audiență pentru una sau alta din operele lor. Dar faptul e foarte rar și, mai ales, dacă nu tipăresc la Paris, ei nu pot spera nicidecum într-un larg ecou.

Ori, iată că o aventură fericită li se întîmplă la cinci dintre ei: Vahé Godel, Georges Haldas, Philippe Jaccottet, Jean-Georges Lossier, Gilbert Trolliet. Căci s-a găsit în România un scriitor de talent, Ion Caraion, care a aplecat spre dînsii o ureche atentă. Astfel a apărut la București, în editura „Albatros”, un volum — format mic, prezentare elegantă — de aproape 300 de pagini.

Titlul este CINCI POEZII ROMANZI, și acești cinci poeți sînt prezentați în cîteva rînduri, la fel cum este situată și poezia romandă cu ajutorul unei prefețe și unor note. Apoi urmează poeme traduse în românește și alese ca un florilegiu sortit să le dea cititorilor o idee destul de generală despre inspirația și limbajul culegerilor din care s-a făcut selecția. Cînd se va afla în sfîrșit că, din fiecare autor, figurează în jur de 30 de bucăți în această antologie, va fi înțeleasă arta răbdătoare, pătrunderea, sensibilitatea fraternă ce i-au trebuit celui care, singur, și-a asumat greutatea acestei întreprinderi, grație căreia poezia romandă pune piciorul în România — și asta pentru prima oară, după cite știu eu. Să adăugăm că în reviste răspîndite, precum și într-un frumos volum ilustrat apărut ca omagiu marelui scriitor Brăncuși, Ion Caraion a tradus și a publicat poeme și texte din alți lirici romanzi.

Dar cine e acest poet față de care noi avem o reală datorie de recunoștință? Născut în 1923, Ion Caraion a publicat mai multe culegeri de versuri și, în afară de poezii romanzi citați, el a tradus din Henri Michaux, André Breton, Saint-John Perse, Carl Sandburg, Valéry, Apollinaire, Rilke, spre a nu-i cita decît pe aceștia. Și tot

el pregătește actualmente o antologie a poeziei contemporane elvețiene.

Ca și alții, poetul romand pare să privească mai cu seamă către litera franceză. De altminteri, mai mulți sînt poeții români care au devenit foarte de timpuriu și cu o sigură reușită, scriitori francezi. E de ajuns să-i evocăm pe Tristan Tzara, Benjamin Fondane, Ilarie Voronca, Claude Sernet.

Dacă ei au fost receptivi față de aventurile avangărzii, ale suprarealismului de pildă, dacă suferă influențe străine (căci cu toții practică o a doua limbă), la fel de adevărat este că poeții aceștia se inspiră și dintr-un filon popular foarte bogat și de o mare spontaneitate. Este cazul, în general, al autorilor adunați de Alain Bosquet în *Antologia poeziei românești*, apărută la „Seuil” în 1968. Iar aceste calități le regăsim și în *Poeme românești*, adunate de Hubert Juin în colecția „Caractères”, ca și în numeroasele speciale ale mai multor reviste literare din Belgia.

Efort pentru care ar trebui să ne asociem în Elveția romandă prezentînd poeții români, întreprinzînd versiuni franceze ale poemelor lor, așa cum a făcut-o Vahé Godel pentru Ion Caraion într-o antologie care urmează să apară, și din care este extras poemul reprodus aici (n.n. — e vorba de poemul *Într-un fel de inimă*, din volumul ESEU 1966, tradus de poetul elvețian sub titlul *Quel est ce cocur?*...).

Ar trebui amintit cu prilejul de față un interviu, apărut chiar în „Journal de Genève”, al redactorului-șef al revistei „Luceafărul”. Constatînd cu începere din 1960 o adevărată explozie a tinerei poezii românești, el remarca bunăoară că în țara sa interesul publicului pentru poezie e atît de mare, încît numeroase plachete de versuri tipărite în cîte douăzeci sau treizeci de mii de exemplare s-au vîndut cu ușurință! Citîndu-i pe acești poeți și pe cei care i-au precedat, știu că glasul lor merită să fie larg auzit, deoarece ei se priceap să imbine neliniștea cea mai profundă cu fidelitatea față de tradiții și umorul cu dragostea pentru minunat.

Dar n-am vorbit, pînă acum, decît despre poezie. Ori, în domeniul prozei de asemeni eseurile, studiile critice, povestirile autorilor romanzi suscită un viu interes în România. Astfel, o ediție a unei lucrări de acum înainte clasice, *De la Baudelaire la suprarealism* a lui Marcel Raymond, a apărut anul trecut la București. Tradusă de Leonid Dimov și precedată de o introducere de 50 de pagini datorată unui asistent de literatură comparată la Universitatea din București, Mircea Martin, această carte a cunoscut un succes atît de imediat, încît întreaga ediție s-a epuizat în trei luni!

Mai multe studii i-au fost consacrate, de asemeni, lui Marcel Raymond într-un număr recent al revistei de înaltă specialitate care este „Secolul 20”. Adrian Marino, Edgar Papu, Nina Cassian au analizat unele din aceste lucrări și le-au plasat în contextul lirismului modern. Mai mult, sub titlul *Dincolo de pesimism*, Mircea Martin a scris un lung studiu, însoțit de extrase, asupra volumului *Sarea și cenușa*, tot de Marcel Raymond.

Editura „Univers” intenționează să publice cărți de doi profesori genevezi care sînt în prezent traduși: *Relația critică* de Jean Starobinski, ale cărui diferite texte au și apărut prin unele periodice românești și *Literatura evului baroc în Franța*, de Jean Rousset.

Dorim să putem răspunde acestor gesturi de prietenie.

cronica

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

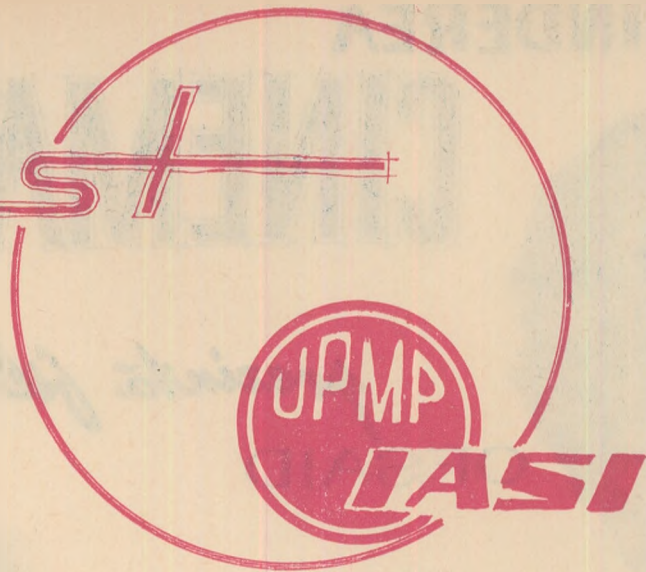
în colegiul de redacție:

AL. ANDRIEȘCU, CONST. CIOPRAGA, ION CREANGA, AL. DIMA, ILIE GRAMADA, DAN HATMANU, MIRCEA RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA, P. MILCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU, CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE ȚATOMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU

Moldoplast

UZINA
DE
PRELUCRARE
A
MASELOR
PLASTICE

Noi produse realizate la „MOLDOPLAST”

Uzina de prelucrare a masei plastice, Iași

Folosirea materialelor plastice în economie s-a extins an de an. Proprietățile fizico-mecanice cum ar fi: rezistența la tracțiune, duritatea, suplețea, transparența, ușurința în manipulare, montare și exploatare, au permis înlocuirea unor materiale tradiționale cum ar fi lemnul, sticla și metalul.

Mergând pe linia asigurării unor produse competitive pe plan mondial, a înlocuirii unor materiale deficitare în economie, sau a înlocuirii unor materiale din import, specialiștii uzinei au

în centrul preocupării lor asimilarea unor noi produse, precum și modernizarea celor existente.

După o perioadă de cercetări asidue și experimentări, un colectiv sub conducerea inginerului șef Ioan Sechi, a elaborat o tehnologie originală pentru fabricarea filmelor contractibile din polietilenă pe utilajele existente în cadrul uzinei. Utilizarea acestor folii cu vaste domenii de aplicabilitate, permite o ambalare estetică a produselor legumicole și altor produse industriale. Aplicarea noii tehnolo-

gii permite economii substanțiale de valută, având în vedere că asemenea tipuri de folii se importau.

În cursul anului 1972 s-au asimilat și sînt în curs de asimilare un însemnat număr de reperi din PVC, poliamide, poliacetal și polipropilenă, necesare industriei de autocamioane și autoturisme.

Paralel cu valorificarea cercetărilor proprii, uzina colaborează cu Institute de Cercetări și Invățămînt Superior, în scopul obținerii de noi produse și elaborarea de tehnologii

proprii.

Prin colaborare cu Institutul de Cercetări pentru Îmbunătățiri Funciare din București s-au experimentat și omologat tuburile riflate din polietilenă și noi tipodimensiuni de tuburi PVC cu pereți subțiri, destinate lucrărilor de drenaj.

Rezultatele cercetărilor întreprinse pe aceste sortimente, au scos în evidență caracteristicile mecanice și de curgere față de materiale similare din import. Analizele de laborator precum și comportarea bună în teren a loturilor experimentale, au permis trecerea la producția de serie a acestor produse cu utilizări în drenarea terenurilor.

Unul din produsele cu largă utilizare în economie, îl constituie foliile de polietilenă, folosite în special în realizarea culturilor legumicole (sere și solarii), precum și în construcții. Calitatea foliilor pune la dispoziția beneficiarilor, în special a agriculturii, trebuie să ofere po-

sibilitatea unor utilizări de lungă durată, să ofere rezistență sporită la eforturi mecanice, să prezinte o transparență ridicată, pentru a permite trecerea luminii solare. Pentru îmbunătățirea proprietăților mecanice ale foliilor din polietilenă, s-a ajuns la necesitatea creerii unui nou sort de polietilenă protejată împotriva razelor ultraviolete, polietilenă care a stat la baza fabricării foliilor armate cu inserții textile, realizate recent în uzina noastră.

Mărirea rezistenței la eforturi a foliilor din polietilenă, se poate realiza fie prin mărirea grosimii foliilor (ceea ce conduce la dezavantaje economice și la o scădere a transparenței), fie prin utilizarea unor armături, care se dovedit cea mai eficientă.

Noul sortiment — folia de polietilenă armată — realizată în cadrul uzinei, se înscrie în contextul colaborării fructuoase cu Institutul Politehnic din Iași.

C. WADL — U.P.M.P. Iași

DOPLAST

L
O
M

INTREPRINDEREA

CINEMATOGRAFICA

IASI

prezintă filmele:

OFSAID

IN
BATALIONUL
FEMEII

DOAMNA SI VAGABONDUL

INVIZIBIL • ROBIN HOOD • TOAMNA CHEYENILOR

DEZVOLTAREA ACTUALĂ A SISTEMULUI ENERGETIC DIN JUDEȚELE IAȘI ȘI VASLUI ESTE ASIGURATĂ DE ÎNȚEPRINDEREA DE REȚELE ELECTRICE IAȘI PRIN URMĂTOARELE ACTIVITĂȚI:

– Proiecte pentru stații electrice, proiecte pentru linii electrice, proiecte pentru posturi de transformare și proiecte pentru reparații capitale.
– Prin secția PRAM se execută toate măsurătorile necesare legate de energia furnizată abonaților casnici și unităților socialiste, verificări de aparate energetice și în special contori monofazici pentru populație și sector socialist.

– Atelierul de confecții metalice execută tot felul de confecții realizate în instalațiile electrice necesare producției proprii cit și pentru șantierul de construcții-montaje energetice Iași.
– Prin șantierul de construcții-montaje energetice se efectuează următoarele lucrări: electricități rurale, instalații interioare urbane și rurale; linii electrice de medie tensiune, posturi de transformare.

Energia electrică primită din sistem și produsă de întreprindere o furnizează tuturor fabricilor, uzinelor, întreprinderilor industriale, agriculturii și abonaților din județele Iași și Vaslui.

– Pregătirea de cadre pentru exploatarea energetică prin modernu! Grup Școlar Energetic – care pregătește muncitorii și personal tehnic de înaltă calificare pentru întreaga Moldovă.

În zona de activitate a Întreprinderii de rețele electrice Iași utilizarea energiei electrice crește în următoarele ritmuri:

Consum de energie electrică pe categorii de consumatori Mwh

	1961	1965	1970	față de an 1961
– Utilizări casnice	5932	34980	75643	13 ori
– Ilum. public	2940	7445	18611	8 ori
– Ilum. general	6545	18472	33628	6 ori
– Ilum. comercial	751	4918	7748	10,3 ori
– Utiliz. agricultură	181	5409	5893	32,5 ori
– irigații	–	–	3653	100%
– Tracțiune electrică	2417	5645	6857	3 ori
– Forță mică consumat.	2058	13307	22484	10,9 ori
– Forță mare consumat.	40152	48947	388136	9,6 ori

Creșterea ritmică enunțată în prezentul tablou a făcut ca consumul pe cap de locuitor față de anul 1961 în zona de activitate a întreprinderii de rețele electrice Iași să crească cu 349 la sută iar numărul abonaților la 345 la sută.

La aceste ritmuri a contribuit constituirea bazei energetice careia i s-a acordat atenția deosebită cunoscută fiind necesitatea dezvoltării ei, cu un pas înainte.

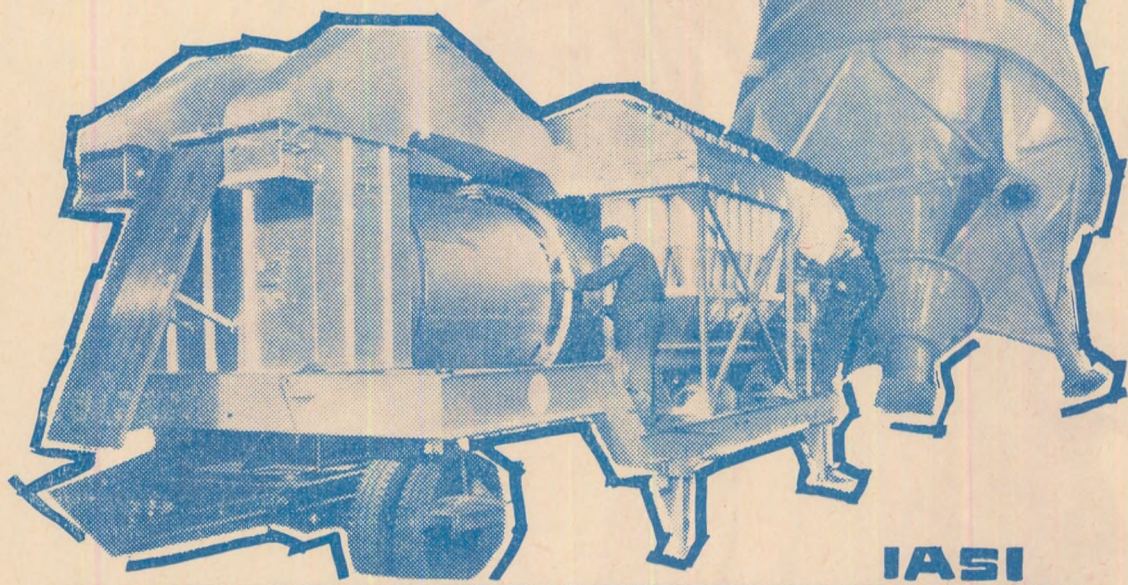
În acest context acțiunea de mare interes social – electricizarea satelor – constituie un exemplu de participare a maselor populare la construcția societății noi.

Cu sprijinul statului, prin contribuția voluntară bănească și în muncă a locuitorilor, conform angajamentului luat de Întreprinderea de Rețele Electrice Iași în colaborare cu Consiliul Județean Iași în cinstea Conferinței Naționale a P.C.R. – se va încheia acțiunea de electricizare în Județul Iași în luna iulie 1972.

Formații speciale de lucru execută în fiecare an instalații electrice în peste 10.000 de locuințe din mediul rural.

Uzina mecanică

NICOLINA

Înainte de a face bilanțul realizărilor obținute de colectivul Uzinei mecanice „Nicolina” Iași, să facem un scurt istoric al acestei întreprinderi, pentru a cunoaște mai bine drumul parcurs — de la înființare și până în prezent.

— În anul 1892 a fost semnat actul de înființare a Atelierele C.F.R. „Nicolina”, iar lucrările de construcție au început în anul 1897.

— La data de 1 aprilie 1905, încheindu-se prima etapă a lucrărilor prevăzu-

te, și-a început activitatea de producție Atelierele C.F.R. „Nicolina” pe profilul „reparații locomotive”.

Între anii 1905—1921, a doua etapă de construcție Atelierele C.F.R. „Nicolina” au cunoscut o nouă fază de dezvoltare, iar ca urmare a înzestrării cu noi utilaje și crearea de spații, s-a preluat și sarcina de reparații vagoane. Ca atare, începând cu anul 1921, Atelierele C.F.R. „Nicolina” din Iași au început să repare locomotive și vagoane. Acesta a fost profilul actualei Uzine mecanice „Ni-

colina” Iași până în anul 1966.

Cerințele economiei naționale, precum și dezvoltarea industriei constructoare de mașini au impus schimbarea profilului, prin dezafectarea sectorului reparații locomotive și trecerea pe noul profil, — „Construcții de mașini și utilaje pentru construcții industriale și drumuri”.

Făcând un bilanț al celor 80 de ani de existență, se desprinde faptul că fostele Ateliere C.F.R., azi cu denumirea după noul profil „Uzina mecanică Nicolina”, au cunoscut o dezvoltare conti-

nuă cu un ritm sporit începând din anul 1966.

Comparativ cu anul 1938, la sfârșitul anului 1970 planul de producție realizat a prezentat o creștere mai mare de 32 ori.

În cadrul actualului plan cincinal, producția marfă fabricată va spori an de an, astfel că în anul 1975, sporul de producție față de anul 1970 va fi de 57 la sută.

Ritmul de creștere al producției în plină accensiune, a fost și este posibil prin înzestrarea treptată a uzinei cu noi mașini și utilaje de mare productivitate.

Cerințele pentru produsele fabricate de Uzina mecanică „Nicolina” sînt în continuă creștere ceea ce denotă nu numai utilitatea, ci și calitatea din ce în ce mai bună.

În acest an uzina continuă să fabrice:

Instalații transportabile pentru preparat mixturi asfaltice cu o capacitate de 35—40 t/h cu o mare utilizare pe șantierele de construcții de drumuri, datorită productivității sporite, cât și calității superioare a mixturilor asfaltice.

Sereperle tractate de 3 m.c. și 8 m.c. montate pe tractor S 651, respectiv S 1500 au o viteză sporită de escavare în albiile râurilor executînd lucrări de bună calitate.

Încărcătoarele cu cupă de 0,8 și 1,6 m.c. se utilizează cu succes pentru manipularea materialelor de construcții, ca: pietriș, nisip, balast etc.

Pentru unitățile din construcții se fabrică:

— Silozuri de ciment de 25—81 și 250 tone;

— Centrale de beton de 60 000 mc/an;

— Centrale de beton de 30 000 mc/an.

Parte din centralele de beton de 30 000 mc/an sînt destinate exportului.

În afara produselor care intră în profilul întreprinderii, se mai fabrică boghiuri de diferite tipuri, parte din ele în sistemul de colaborare pentru export.

— Boghiuri gondolă

— Boghiuri R.D.G.

— Boghiuri U.R.S.S.

Uzina ține cont de cerințele diferitelor întreprinderi, căutînd să le satisfacă atât sortimental în cantitățile cerute cât și calitativ.

Metalurgiștii ieșeni întimplă Conferința Națională a Partidului cu noi și importante rezultate. Animat de dorința și hotărîrea de a îndeplini cincinalul în 4 ani și jumătate, colectivul de muncitori, maiștri, ingineri și economiști au reușit să realizeze, încă din primul semestru al anului în curs, angajamentele luate pe întreg anul, pentru depășirea tuturor indicatorilor economici-financiari.

În cinstea Conferinței Naționale a Partidului și în întimplarea celei de a 25-a aniversări a Republicii, au fost dublate angajamentele inițiale urmînd ca pînă la finele anului 1972 să se producă peste plan cantitatea de 6 500 tone țevi sudate și profile indoite, producția globală și producția marfă fabricată să fie depășită cu 38 milioane, respectiv 40 milioane lei, iar productivitatea muncii va fi îmbunătățită cu 3 la sută peste plan.

Concomitent se vor realiza economii la metal în cantitate de peste 550 tone ceea ce echivalează cu o producție de peste 500 tone țevi sudate și profile indoi-

te ce vor fi livrate suplimentar beneficiarilor noștri. Se vor realiza, de asemenea, economii suplimentare la prețul de cost în sumă de peste 3 milioane lei,

iar beneficiile vor fi depășite cu peste 6 milioane lei.

Cunoscînd hotărîrea și potențialul colectivului de muncă al uzinei, aceste importante angaja-

mente — de altfel pe măsura capacității acestui colectiv — vor fi cu certitudine îndeplinite și chiar depășite. Merită reliefat faptul că în luna iunie 1972 a

fost dată în funcțiune cu 9 zile înainte de termen o nouă linie tehnologică pentru producția profilelor indoite, iar pînă la finele lunii august 1972, va fi dată în funcțiune o altă linie de profile indoite. Demn de reținut este faptul că ambele linii tehnologice vor funcționa în spațiile existente deja în uzină, ca urmare a unor măsuri de mai bună organizare și folosire a spațiilor din incinta halei de fabricație fără cheltuieli suplimentare la construcții, volumul investițiilor fiind determinat în exclusivitate de valoarea instalațiilor tehnologice și cheltuielile pentru montaj și punere în funcțiune.

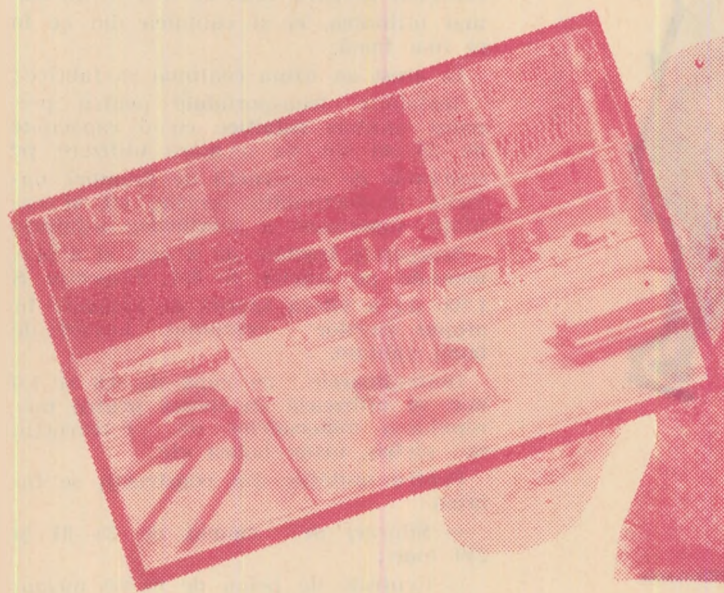
Concomitent cu îndeplinirea și depășirea cantitativă și valorică a sarcinilor de plan, colectivul de muncitori, maiștri, ingineri și tehnicieni din uzină acordă o atenție deosebită calității produselor fabricate, care de la o perioadă la alta a fost ridicată pe o treaptă superioară. Produsele uzinei, exportate în peste 24 de țări de pe toate continentele, se bucură de o largă apreciere, caracteristicile tehnice și competitive ale acestora fiind determinante în primirea comenzilor. În actualul cincinal, capacitățile de producție ale uzinei se vor tripla prin punerea în funcțiune a unor noi linii tehnologice pentru fabricarea țevilor sudate și a profilelor indoite și prin introducerea unor noi procedee tehnologice pentru sudarea țevilor la instalațiile în funcțiune.

Metalurgiștii ieșeni sînt hotărîți ca în cinstea celor două mari evenimente — Conferința Națională a Partidului și cea de-a 25-a aniversare a Republicii — să-și îndeplinească exemplar angajamentele, să ridice pe o treaptă meru mai înaltă marca și prestigiul uzinei.

PROGRESUL

INTREPRINDERE ECONOMICA A INDUSTRIEI LOCALE IASI

Fiecare fabrică, fiecare întreprindere are o emblema pentru impunerea căreia luptă. Întreprinderea „Progresul” — Iași se autodefineste prin chiar denumire.

Așa se și explică faptul că dintr-o modestă întreprindere de industrie locală a crescut în ultimii ani o adevărată fabrică ce-și adună treptat secțiile în halele ce cresc văzînd cu ochii la poala dealurilor dinspre Bucium. Deși totul e îndeplinit cu pondere și cu acel calm suveran ce-l caracterizează și pe tovarășul inginer Titus Chiriac, directorul unității, „Progresul”... progresa în adevărate salturi, afirmîndu-se pe plan republican dar mai ales pe piața mondială. Chiar în ziua popasului nostru în secțiile dintre podgorii, se aflau în vizită clienți din Canada, Olanda și R. F. a Germaniei, mirați că nu pot primi atît cît solicită.

Despre ce fel de produse e vorba? În primul rînd de articole estivale pentru dotarea campingurilor, apoi șezlonguri, scaune metalice, banchete, scaunele pescărești și așa mai departe, o întreagă gamă de articole asimilate prin efortul grupei de proiectare-concepție condusă de ing. Mircea Bogdan și cerute în special la export.

Principalul merit al conducerii acestei întreprinderi, colectiv în care directorul e secondat de ing. Marinela Schwarzenberg, șeful producției și contabil șef Victor Popescu, e curajul. A te încumeta să intri în concurență mondială într-un domeniu atît de supus fluctuațiilor modei și a reuși să descoperi contracte care să-ți permită brusc dublarea producției, respectînd termenele de livrare, deși cu posibilități modeste ca utilaje și mînă specializată, e în adevăr un act de curaj: Progresul a reușit.

Un al doilea merit ar fi suplerea de profil a întreprinderii. Pentru aceasta e destul să cercetezi ce livra „Progresul” acum 5—6 ani și ce gamă de produse dă astăzi. Urmărind activitatea din secția produse pentru export, îți dai seama încotro privesc oamenii de la această unitate. Să pare că ambiționează ca toți turiștii din lume să se deconecteze în mobilier marca „Progresul” și toți pescarii din două continente să undițescă pe scaunele expediate de la Iași.

Atenși tot timpul la ofertele

standurilor din târgurile internaționale, ne spune tov. ing. Titus Chiriac, ne adaptăm la cerințele pieții și căutăm să întîmpinăm gustul publicului. Pînă acum am reușit atît de bine încît în 1973 producția noastră va crește cu 161 la sută, din care 53 la sută merge la export.

COLABORAREA PE PLAN REPUBLICAN

Tovarășul contabil șef Victor Popescu e entuziasmat și de rezultatele obținute de întreprindere în privința executării de repere pentru uzine de grad republican, cum ar fi Republica — București, Progresul — Brăila, Uzinele 23 August — București, U.M.B. și altele. Această colaborare îi asigură „Progresului” un volum de lucrări de circa 45 milioane lei anual și îi conferă un prestigiu de unitate serioasă, pe care te poți baza.

Nu am întîmpinat nici un fel de dificultăți în această colaborare, ne asigură interlocutorul. De altfel, aceeași situație și în relațiile cu clienții de peste hotare. Adevărul e că nu putem realiza cît ni se cere. Mergînd în plin desigur că indicii anuali de plan vor fi realizați și depășii. Angajamentele luate în cinstea Conferinței Naționale a Partidului au fost îndeplinite pînă la 30 iunie. Întreprinderea e în plină dezvoltare, fluxul de producție în secții se modernizează, astfel că putem vorbi de nașterea unei uzine cu specific predominant metalurgic (cazangerie, strungărie, prelucrarea metalului etc.). Important e că, paralel cu dezvoltarea secțiilor, crește și capacitatea de reproiectare și asimilare a unor produse noi, ceea ce ferește „Progresul” de anchilozare sau plafonare.

— De altfel, o dovadă a acestei lupte pentru tot mai bun, mai frumos, mai modern, o constituie produsele cu care „Progresul” participă la Tîrgul de vară de la București, continuă ideea tov. ing. Marinela Schwarzenberg. După mine, principalul e că întreprinderea începe să capete un profil al ei și că nu e un profil de unitate oarecare, de interes local, ci acela al unei firme vizate de preferințele pieții internaționale. Or, aceasta obligă și sintem conștienți de răspunderea ce ne incumbă reprezentarea țării, fie și într-un domeniu ceva mai specializat,

deci dificil. Spun dificil pentru că în sezonul estival, fiecare vrea să imbine utilul cu frumosul, dorește ceva care să-i facă realmente plăcere, deci: confortabil, acomodabil, elegant, estetic, plăcut etc., etc. Și aceasta fiind seama de toate gusturile și de specificul țărilor pentru care lucrezi, chiar și cînd e vorba de paleta cromatică. Să recunoaștem: nu e chiar așa de lesne.

PROGRESUL E ÎN OAMENI

— Totuși, cum ați reușit o asemenea metamorfoză?

— Cred că de la început pînă la sfîrșit prin oameni, precizează tov. director Titus Chiriac. În vestigiile sînt în curs, halele cresc, dar noi în acest timp producem, iar clientul din afară nu trebuie să știe, poate nici nu vrea să știe, în ce condiții realizează „Progresul” acest volum de marfă. Or, toate greutățile inerente unui asemenea salt cantitativ și calitativ, le înving oamenii. Ei cresc mai repede decît secțiile cu utilaje. Lor li se pare normal să depășească nivelul instalațiilor, fie că e vorba de bădia Costache Poiană, care lucrează de peste douăzeci de ani la „Progresul” ori de Vasile Ciubotaru, care nu avea nici șapte ani cînd a intrat aici muncitor bădia Costache. Astăzi sînt fruntași amîndoi la confecții metalice, întrecîndu-se cu Const. Zotta, șeful atelierului de produse noi, cu Ion Diaconescu, maistru la scaune pentru export, cu Eugen Chiriță, tehnician-proiectant și cu mulți alții.

Ion Diaconescu a terminat liceul seral și e o plăcere să-i vezi dragostea din ochi cînd urmărește inițierea celor 120 de tineri aflați în curs de calificare. Dimineața, ei lucrează în fabrică, după-amiază fac carte. Așa se cimentează legătura omului cu locul de muncă. Înainte de teorie se naște dragostea pentru întreprindere și acele acte de eroism cotidian și anonim ce stau la baza progresului, deci și a „Progresului” nostru.

Cînd progresul rezidă în oameni și apoi în utilaje, munca de proiectare-concepție, deci de prospectare a viitorului, e o acțiune colectivă ce înregimentează întregul personal, de la director pînă la cel mai proaspăt ucenic.

REP.

